

СТЕПАН ОЛІЙНИК

СТЕПАН
ОЛІЙНИК

ТВОРИ
В ЧОТИРЬОХ
ТОМАХ

СТЕПАН ОЛІЙНИК

Т В О Р И
В Ч О Т И Р Ь О Х
Т О М А Х

СТЕПАН ОЛІЙНИК

❖
ТОМ
ТРЕТІЙ
❖

Київ
Видавництво художньої літератури
«Дніпро»
1978

У2
0-54

О $\frac{70403-043}{M205(04)-78}$ — *Передплатне*

© *Видавництво
«Дніпро», 1978*

ЗДОРОВШЕ З ГУМОРОМ ЖИВЕТЬСЯ

Здоровше з гумором живеться,
Отож звучи, наш сміх, звучи!
Та є такий, що — не сміється,
Хоч як його не лоскочи!

Чи то у гуморі тім дещо
Не до душі (бо взнав себе!),
Чи зіпсувала настрої теща:
Сидить, надутий, і сонє!

Чи, може, держиться так «гідно»,
Що... точка зору є своя:
«Мені сміятись не солідно,
Бо я не хто-небудь, а — я!»

З ЖИТЕЙСЬКОГО ПОЛЯ

ОТО ТАКІ У НАС ДІЛА!

Мені колгоспний голова
Поля показує, двори:
— Уже й забули про жнива,
Давно засіяли пари!..

І помахав рукою він
Туди, де синя далина,
Де, скільки глянь, на сотні гін —
Озими́на й озими́на...

— Щорік оновлення іде!
Скажім, отут був вигін-плац,
Тепер, будь ласка! — і веде
По білих східцях у палац.

— Співав уже й Дмитро Гнатюк
Ось тут для нашого села! —
Ціпком об сцену злегка — стук:
— Ото такі у нас діла!

Недавно, — каже, — і циркач
Свої втинав тут номери:
Одну за одною, сміхач,
Жбурляв тарілки догори.

Як матері ж на буряки
Пішли у степ на другий день,
То вдома їхні хлопчаки
Усі миски побили впень!

А потім кожен за поріг
Тікав од матері з плачем:
Божився-клявся, скільки міг,
Що більш не буде циркачем!

...Взяли під шифер кожен дім.
Тут школа виросте нова! —
При добрім настрої отім
Сказав між іншим голова:

— Весною в Київ хор і наш
Вже телестудія везла! —
І просіяв він, бачу, аж:
— Ото такі у нас діла!

Коли про молодь я спитав,
Що киди край свій, дім і сад,
— Не страшно! — каже. І додав:
Вже дехто проситься назад!

Вернулось четверо дівчат
На днях до батьківських дворів:
Одна пішла глядіть курчат,
А три, в халатах,— до корів.

А ще й такий вернувся тип:
Борідка модна, чуб — на лоб,
Не то він — дяк, не то він — піп.
Який із нього хлібороб!

На матір гаркає весь час:
«Дай ложку больше! Слышишь, мать!»
Ми ще подумаем не раз:
Приймать його чи не приймать?

І тим, хто тут і хто прийшов,
Є шана, плата немала!..—
І повторив при тому знов:
— Ото такі у нас діла!

...Як інтерв'ю кінчав своє,
Критичний зміст надав словам:
— Воно ще й хиби всякі є!
Та то, мабуть, видніше вам!

1974

ПРИВІТ ПАСИСЕЛАМ!

Можливо, я прагну
Писать щось веселе
Тому, що родився
В селі Пасисели.

(На тому кутку,
Який звавсь Гончарова!)
Хороші там люди,
Природа чудова...

Про них повіли мені
Мама і тато
Усяких веселих
Історій багато.

«Іще розкажіть! —
Умовляв я.—
Хоч трішки!..»
Тоді й почались
Мої перші усмішки.

Багато минулося
Літ з того часу,
Та рідне село,
Як дитинства окрасу,—
Згадаю завжди,
Як пишу щось веселе!
Уклін і привіт вам,
Мої Пасисели!

1962

КОСМІЧНА УСМІШКА

В день польоту героїв-космонавтів
Павла Беляєва і Олексія Леонова

На одному з перегонів,
Як знялись найвище,
До Беляєва — Леонов:
— Вийду я, друже!

Роздивлюсь між небокраїв,
Що воно за сектор...
— Глянь раніш,— моргнув Беляєв,—
Де там бог-інспектор.

Глянув той: довкола — зорі...
Ген — на Марс дорога...
Крім небесних світлофорів —
Ніякого бога!

І зійшов собі з «Восхода»
Хлопець серед неба,
Як, буває, дядько сходить
З воза, коли треба.

Обдивився — зліва й справа
Простір океанський...
І пішла по світу слава
Про «Восход» радянський!

Із усіх РАТАУ й ТАРСів
Йдуть по світу вісті:
Перегнав «Восход» фантастів
Років так на двісті!

1965

ШПОНЬКА

Взнаю з анкети і розмови:
Хоч він ще й сорок не прожив,
Нема в районі установи,
В якій би Шпонька не служив.

Та й не подумайте, будь ласка,
Що «виживали» Шпоньку. Ні!
Діяч такої він закваски,
Що швидше вас доб'є на пні!

Хоч видно всім, що валить справи,
Та зачепи його — скандал!
В райком, в обком пошле заяви,
Що ви «зажимщик-чинодрал»,

Що ви коханець секретарки
І взагалі — суцільне зло.
Яка робота! Чвари, сварки...
Вже дві комісії було...

Змутивши воду у «Райрибі»,
Як завжди, Шпонька був сухим,
Та ось із області, спасибі,
Спитав завкадрами Юхим:

— А чи нема, скажіть, друзяки,
Людини з досвідом у вас,
Яка б очолила «Райраки»,
Бо час не жде, сезон якраз!

В «Райрибі» стріли цю новинку,
Як щастя знайдене своє.
Гукнули в трубку без заминки,
Що є такий! Що Шпонька є!

— Рекомендуємо! — сказали.—
Та й відпочив уже в Криму!..—
І в той же вечір написали
Характеристику йому.

Мовляв, «... товариш він надійний,
Добуде раків із води!
Принципiальний, енергійний,
Органiзатор хоч куди!..»

Трудився б інший років триста —
Не мав би тої похвали,
Отих ура-характеристик,
Яку на Шпоньку подали.

(Зіпхнули, «висунувши» вище,
Аби не мати в штаті чвар).
З тих пір над раками в ставищах
Скандальний Шпонька бог і цар!

В машині їздять жінка, донька
(То блузку мірять, то піджак...),
Бо, що й казати, віднині Шпонька
Уже в райцентрі не пішак.

Працюй, здавалося б, без всяких!
Ставки поширюй з року в рік...
Та сталось так, що і на раках
Не всидів Шпонька-керівник.

Послав зі штампом дві бамаги
(Одну в обком, другу в ЦК):
«В районі раки без уваги,
Ніхто й не гляне в бік ставка!..»

Мутив та віяв слів полову,
Щодня сварився з усіма,
Покіль не «висунули» знову,
Бо просто зняти — сил нема!

1967

«ФІГУРА»

Окуляри. Шевелюра.
Глянеш — видний і на зріст...
Кажуть всі, що він «фігура,
Визначний спеціаліст»!

Ходить чутка — дуже здібний,
(Є звання. І немале!),
Дуже людям він потрібний,
Всюди ждуть його. Але...

Марно тиха клієнтура
В коридорі стала в ряд:
Знов застряла десь «фігура»,
Бо в «фігури» — п'ять посад!

Кажуть, десь він «консультує»,
Та ніхто не знає — де...
У п'яти місцях працює,
А фактично він — ніде.

Сьомий день реєстратура,
Як не ловить,— не спійма.
Мов той Фігаро, «фігура»
Там і тут — його нема!

Ось нарешті їде, схоже,
(Упіймали, затягли)...
Та хіба комусь допоможе,
Як нема йому коли?!

Прибійжить, помие ручки...
Півгодини — і встає...
(Та зате у дні получки
Він кругом на місці є!)

Стиль такий а чи натура,
Та по суті — гастролер.
Може, й справді він — фігура,
Мав заслуги!..
А тепер?

Кине «здрасті» — мчиться далі,
Мов на гонках верхівець...
І тому, замість моралі,
В цьому вірші під кінець

Буде усмішка похмура:
Треба дійсно мати хист,
Щоб гасать, як та «фігура» —
Стрибунець спеціаліст!

«Я ВІДСТАЛИЙ!..»

Із натури в основному
Мною писано цей вірш...
Добре в нас передовому,
Та й відсталому не гірш!

А коли на мірку строгу
Взяти все, на терези,
То відсталому, їй-богу,
Навіть краще в три рази.

От хоча б Юхим Танцюра,
Наш сусідній голова,
Що й казать — губа не дура:
Знає всі свої права!

І в обком йому дорога,
І на базу, і в постач —
Скрізь увага, допомога,
Все — йому... Відсталий, бач!

Ось він, третій та бувалий,
В «Сільгосптехніку» зайшов:
— Я без черги! Я відсталий! —
І дорога йому знов.

При духах і манікюрі,
Секретарка ділова
Усміхається Танцюрі,
Навстіж двері відкрива...

Вам одмовлять — раз і двічі.
Ще й «підкусить» керівник
— Ви ж багатий, чоловіче.
Ви ж у нас передовик!..

А Танцюра уже зранку
Тягне з бази інвентар...
Потім їде він до банку,
Цей відсталий бог і цар.

Пусто, кажуть, на рахунку?
То нічого, не біда:
В золоту державну «лунку»
Вудку-донку закида!

Має досвід (і чималий),
Як це робиться й коли...
Кине хвацько: — Я відсталий! —
І вже в касу повели.

Вам — підвищують поставки,
А Танцюра років п'ять
Поставля кругом заявки:
«Я відсталий!.. Прошу дати!..»

— Я відсталий!..—
І з заводу
Ідуть шефи-молодці:
Мажуть ферми, носять воду,
Ремонтують криниці.

Прибирають на подвір'ї...
(І болить у них душа:
Реманент — в болоті, в пір'ї,
Механізми їсть іржа...)

Хоч картина і похмура —
Помагають, можна жить:
Іздить «Волгою» Танцюра.
Ще й новою. Аж блищить!

Кажуть, ніби вже й брошуру
Пишуть люди ділові —
Як відсталого Танцюру
Тягнуть всі в передові.

1969

МОДЕРНІЗОВАНА ФРОСЬКА

Сусідка Фрося — важна дама:
Фігуру, моду берегла...
І раптом ось — до неї мама
В четвер приїхала з села.

Були обійми, поцілунки
Та балачки про те і се.
(Покіль дочка звільняла клунки
І в холодильник пхала все).

А потім сумно стало Фросяці,
Терзалась думкою щомить:
«Ось-ось прийдуть поважні гості!
А що ж із мамою робить?»

Не зна ж вона, що, згідно моді,
Старим тепер, як при біді,
Належить бігти з дому — й годі,
Коли гуляють молоді!

Прибудуть Жан, Лариска, Тіна:
Вбрання, манери — шик і цвіт!
А в мами байкова кофтина,
Спідниця майже до чобіт!

Навіщо друзям тут селянка
У синім очіпку-сачку?»
Трясла міщанська лихоманка
Украй знервовану дочку.

«Ну що робить?» — терзалась досі.
І вмить просяяла вона:
В модернізованій Фросі
Блиснула думка рятівна!

— Ходімо, мамо! — погукала.—
У тихе місце одведу,
Щоб ти без нас відпочивала,
А не куняла на виду.

— Стомилась я, сказати чесно,
Мені б оце поспати лиш...
— Там так затишно
І чудесно,
Що, як захочеш, то й поспиш!

І догодила мати доньці
В скрутну годину отаку:
На рванім пуфику в кладовці
Сиділа, схована в кутку!

...Пляшки. Шампанське для окраси,
А посередині стола —
Рум'яний півень і ковбаси,
Оті, що мама привезла.

Мускат-вином іскряться склянки,
Дочка гостей своїх прийма!..
Є все у модної міщанки
І тільки — совісті нема!

ДОБРОТА, АЛЕ НЕ ТА

Вчора п'яний Чмих Павло
У вітрині вибив скло.
Через мить коло буфета
Вже міліція була!
Й повезли мотоциклетом
«Прохмелятися» Павла.
(Так везли, щоб не трясло,
Як просив того Павло).
Покупали. Вклали «спатки».
Ткнули в рота валідол...
В шість збудили на зарядку.
Потім склали протокол:
Вже, мовляв... «не перший раз
Він купається у нас»!
Занесли до протокола
Цифру точного числа.
І почав сержант Микола
Вчити розуму Павла.
Щебетав до пияка
Тоном няньки з дитсадка:
— Слухай, друже! Кинь ці штуки,
Краще пий томатний сік,
Ми ж тебе вже на поруки
Відпускаєм кожен рік.—
Так розчулив, що «взяло»:
Аж сльозу пустив Павло.
І сказав, пом'явши гриву,
Тим наставникам одне:

— В цех віддайте колективу,
Хай виховує мене!..—
 Ту сльозу і ті думки
 Оцінили добряки!
Все закінчивши на тому,
Задоволені були...
Ще й самі Павла додому
Мотоциклом одвезли.
 Проявили доброту!
 Та, на жаль, якраз не ту.
Бо покіль у цех бамажка
Тишком їхала і йшла,
Черговий Забара Яшка
Знов купать привіз Павла!
 В доброти є два кінці!
 Як і всякі є людці!

ВИКРУТИВСЯ

Якось Сидора Крутька
Запросили на розмову:
— Де причина і яка,
Що пасеш ти задніх знову?

Сидір точно й добре зна
Тих, які гальмують діло.
Тож назвав їх імена:
— Клим, Омелько і Данило!

Перший цеглу не завіз,
Другий — труби, третій — дошки.
З їх вини — все вниз і вниз
Графік наш сповза потрошки!..

Сипав цифри, як з мішка
(«За квартал», «За два квартали»)
Довго слухали Крутька,
А вкінці йому сказали:

— Завтра в нас міський актив.
Там про них і скажеш слово.
Та щоб добре «прикрутив»!
Пофамільно! Принципово!

— Все, як є, скажу і там! —
Сидір випалив при тому.
Я, мовляв, їм жару дам!..
Потім він
Вернувсь додому.

Сів писати виступ свій.
(З Кліма слід би і почати!),
А думки навперебій:
«Брати Кліма чи не брати?»

А думки: «Його жона
То ж моїй — кума любима,
Він надується, вона...
Обминути краще Кліма...

А Омелька — треба взяти!
Правда, знову ж заковика:
Як не є — міністра зять,
Сам хоч птиця й невелика.

Пробереш перед всіма —
То й халепу можеш мати.
Мабуть, краще... жартома
В бік Омелька покивати!

А Данила — цього слід
Пропісочити добряче,
Та незручно, бо сусід:
Над рікою — поруч дачі.

Тиша. Пташка на вербі.
Вийшов вдосвіта на ганок,
А Данило вже тобі:
«Добрий ранок!
— Добрий ранок!»

Зачепи — і не ходить
З ним до річки і на луки...»
Думав Сидір, що робить,
Взявши голову у руки.

І такий придумав «хід»
(Безневинний, крім усього!),
Що ні Клим, ані сусід
Не одвернуться від нього:

В ранню рань
Шофер Пилип
Попід дачну огорожу
Віз листа: «У мене грип.
На актив прийти не можу!»

1970

МІЙ СУНДУЧОК

Синя фарба на ньому зітерлась давно.
На сосновому деці простенький гачок...
Де б не їздив і жив, при мені все одно —
Мій супутник і друг, сундучок-старичок.

Ні за які дари не віддам його, ні.
Коли б зник він кудись, жалкував би
до сліз;
В двадцять третім купив його батько мені
І на плечах своїх в гуртожиток приніс!

Говорив: «Бережи та обходься, синок.
Ось отут — сухарі, там книжки
поклади...»

Потім безліч разів я носив сундучок
По квартирах чужих — то сюди, то туди:

З Молдаванки — в Аркадію, знову назад
(Коли ліпший «куток» підшукать
собі міг!).

Перші вірші, листи, фотокартки дівчат,
Батьків хліб запашний — сундучок мій
беріг!

Відтоді його й досі люблю, як любив.
Бо з літами і в Київ тому перевіз,
Що в Одесі мені його батько купив
І на плечах тоді в гуртожиток приніс!

Розлучалися ми тільки раз на віку:
Коли я, Ворошиловський мавши значок,
Воювати пішов!.. У кімнаті в кутку
Безпритульним зостався мій друг —
сундучок!

Та обом нам судилося стрітися знов!
В тій порі, як тонули фашисти в Дніпрі,
Я його між дровами в сараї знайшов
У розбитому нашім маленькім дворі.

Вбік на захід гармати гриміли ще десь...
Ну, а я, на ознаку життя і добра,
Ніс на плечах свій скарб через Київ увесь,
Бо, крім нього, не мав ні кола ні двора!

...Сундучок і сьогодні в моєму дому.
І здається, що інша вся мебля нова
У квартирі моїй — тільки «в поміч» йому,
А всьому, як то кажуть,— лиш він голова!

Біля столу мого він стоїть при стіні.
Як колись, свою вірную службу несе...
В двадцять третім купив його батько мені!
Тим-то був він і є — найдорожчий за все!

СІМЕЙНА АСАМБЛЕЯ

В широкому світі відомі
Сюжети подібних картин:
На старість у рідному домі
Лишивсь дід Олекса — один!

І в кухні один, і в кімнаті,
Де фото дітей на стіні.
Сини його, троє, жонаті,
І дочки давно заміжні.

Заходили іноді... взяти
Відро чи каструлю якусь.
І раптом признався їм тато:
— Женюсь, мої дітки! Женюсь!..

Сприймавши ту звістку як горе,
У дім — на метро, на таксі —
Злетілись на екстрені збори
Синочки і донечки всі.

Почати довірили Гнату!
Підвівсь кучерявий синок:
— Ви що це надумали, тату!
Який ото з вас женишок?!

Це ж нашій родині на сором,
Про це ви забули чомусь!..—
А дід киди репліку зборам:
— Рішив остаточно! Женюсь!

Один тут — і мову забуду!
А вдвох — пополам і горох;
Приємніш дивитися буде
І цей телевізор удвох!..

А Люся: — Та нас же, нівроку,
Ви маєте, таточку, шість!
У нас почергово щороку
Живіть, як ріднесенький гість!

Та ми ж обіцяли і нені
Глядіти свого татуся:
Спочатку побудете в Жені,
Тоді — у Гнатка, в Петруся...

Не встигла назвати імення
Ще двох, що на збори прийшли,
Як раптом підскочила Женя:
— Ми довгий ремонт почали!

Хай спершу побудуть у Мані.
А я після Миті візьму!..—
Та й в Мані було те «не в плані»:
— Чому це я перша? Чому?

Мій муж саме взявся писати
Трактат «Про сім'ю і закон»!..—
І тут почалися дебати,
Гарячі такі, як в ООН!

Хотіли всі якнаймиліше
Прийняти свого татуся,
Та тільки не зараз... пізніше...
Про це — і дискусія вся!

Старий не просився нікуди,
Лиш слухав ту «битву» думок...
— Яка ж резолюція буде? —
Спинив суперечку Гнаток.

— Оскільки так тяжко вам, дітки,—
Сказав, усміхнувшись, татусь,—
Йду завтра до Мотрі — сусідки —
Й женюсь, мої дітки! Женюсь!

У мене є пенсія. В неї.
Тож мною футболить не слід!..—
Роботу тії «асамблеї»
На тому й закінчив наш дід.

«ЦЕ НЕ СТОСУЄТЬСЯ МЕНЕ!»

...Обійде боком, обмине
Кричуще зло, що очі коле.
«Це не стосується мене!» —
Девізом є Павла Кодоли.

В перерву — каву з молоком
Поп'є, спочине до «відбою».
Він задоволений цілком
Своїм становищем, собою.

Оце Оленка-рахівник
Зайшла схвильована до нього.
Зустрів надутий, мов індик,
Спитав для форми; що й до чого.

— То, кажеш, доньку в дитсадок
Не хоче брать якась персона?! —
(Пройшов поважно у куток,
Вцідив шипучки із сифона).

— І не проси, бо в ці діла
Я не втручаюся ніколи!..—
Зітхнула мати і пішла
З гірким мовчанням від Кодоли.

А вслід їй чулося одне
(Бодай не чуть того нікому):
— Це не стосується мене,
Іди і скаржся місцевкому!

«У мене штат у тісноті,
Зимою терпить холодище!..» —
Писав заявки він круті
У міністерство! І не нижче!

І от, нарешті (рік тягли!),
Павло порадувавсь обнови:
Пове приміщення дали
Його шановній установі.

Оглянув «розписи», паркет
(Тут допомгла й жона Тамара!)
Й собі одгрохав кабінет,
По метражу — на чверть гектара!

Вмостив, віддавши дань красі,
В приймальні фікус, радіолу...
А штат, що тягне справи всі,
Зіпхав докупи: стіл до столу!

Як хтось поскаржиться, зітхне,
В Павла готові одговорки:
— Це не стосується мене,
Не я ж робив оті коморки!

Із кабінету крізь вікно
Він бачить плац, де між кущами
Чийсь кран, покинутий давно,
Ржавіє, мокне під дощами.

І хоч видовище сумне
Йому щоденно лізе в очі:
— Це не стосується мене! —
(Дзвонить, втручатися не хоче!)

— Хай інший хтось ганьбить те зло,
А я не бачив і не знаю! —
Байдуже дивиться Павло:
Мовляв, моя тут хата скраю.

Якщо ж хтось яблуко одне
В його саду зірве з гіллячки,
То: — Це стосується мене! —
Готовий битись навкулачки!

Стрічав його не я один:
Вдає, що інших вихователь!
А сам, по суті, міщанин,
Хитренький шкурник-обиватель!

БАЛАКУН

Де трибуна, мікрофон,
Там і він, як Ціцерон.
Лиш під'їде до контори —
Клич негайно всіх на збори!

Як у поле їде він,
То і ГАЗ наш навздогін
Попід ниву злоторунну
Вслід за ним везе трибуну.

Погукає всіх. Збере.
Очі вгору задере
Й тим, що всілись на соломі,
Шпарить істини відомі.

Трішки щось про Занзібар,
Кілька слів про чорний пар.
Знов торкнеться, після зябу,
Міжнародного масштабу...

Лине голос — аж за ліс!
Кілька фраз про сінокіс,
Про розведення гороху,
Про жнива — про все потроху!..

А на той он ХТЗ,
Що не оре й не везе,
А стоїть з обдертим боком,
Він не кине навіть оком!

Кожним словом — дзень та брень.
Не цікавиться лишень,
Чи тут мають трактористи,
Де спочити і поїсти,

Чи достатньо запчастин
Для жниварок і машин?
Про таке нема і мови!
Заклика, аж вигнув брови!

Заклика — в степу, в селі —
Не конкретно — взагалі:
Не в аспекті діловому,
А в масштабі — світовому!..

Завтра рушить (так було!)
У сусіднє він село!..
Від сусіди — до сусіди.
Й незабаром — знов приїде...

Знов палатиме, як жар:
Про корми, про чорний пар,
Про шляхбуд — про все потроху.
Знов охопить всю епоху!

І підкине куму кум:
— Повторився, балакун!
Ми ж на місці на оцьому
Все це чули тиждень тому!

Хочу й я балакуну
Кинуть репліку одну:
— Не марнуй, не трать «пального»
Для ефекту показного!

З екрана сказали нам
(Ще й показали!),
«Чиї» то красуні — такі молодці!

Коли прийняли
Нагороди дівчата
І стали на килим під оплески всіх,
— Увага! —
Звернувсь голосний коментатор.—
Вам знати цікаво,
хто виростив їх?

Його ми, шановні,
Ось зараз покажем!..—
Мигнув за секунду «укрупнений план»,
І... тренер лисенький
З дипломом і «стажем»,
Букета піднявши,
заповнив екран!

— Це він — вихователь!
Це він перед вами! —
Вдававсь коментатор до вищих похвал.
А я собі думав:
«А як же їх мами?
Чи мають вони хоч перепустки
в зал?»

Чи, може, припавши
До скла телеточки,
Втирають сльозинки, щасливі без меж?
Хоч би спом'янув
Тих, чиї оці дочки!
Нехай не як тренера-дядю...
А все ж!»

Тоді б ще світліше
На платті Наташі
Сіяла її золотиста медаль!
Хоч знають усе
Коментатори наші,
Та дещо важливе обходять, на жаль!

...Коли одгриміли
Всі види програми,
Я бачив з вікна, як рядком через плац
З будинків сусідніх
Дітей своїх мами
За ручки вели у спортивний палац!

1971

КОНСУЛЬТАЦІЯ

Присвячується О. І. Ковіньці

Повертався я з роботи.
Глянув — дядько йде навпроти.
Порівнявсь, спішив, мабуть,—
Обминає двох піжонів
І... до мене, бачу, круть:

— Де Палац молодожонів,
Що до нього на таксі
Мчать розписуваться всі!..

Чесно, точно і уважно
Толкував йому протяжно,
Малював для повноти —
Де звернути, як іти.

Як скінчилась та порада,
Він іще: — А де міськрада?..—
Дощ періщить, аж гуде!..
Розказав, а він: — А де
Меблефабрика Боженка
Й кіностудія Довженка?..

Ще терплю я, ще стою —
Консультацію даю:
На який тролейбус сісти,
На якій зупинці злізти...

— Ну, а де,— спитав нове,—
Футболіст Блохін живе,
Що, як дзига, йде по краю?..
— Де живе,— кажу,— не знаю.

— Вибачайте! Ще одне,—
Взяв за гудзик він мене.—
Де ота прокуратура?
— Що,— кажу,— в вас за натура:

Круть — сюди і верть — туди!
А потрібно ж вам куди?..

Руку він поклав на груди:
— Та, признатися, нікуди!
Просто хочу,— річ веде,—
Знати: що воно і де?

ПРОШУ СЛОВА!

(З виступу трудівника ферми)

Що й казати, ферма в нас —
Справді, шик і вищий клас!
На пахуче наше сало
Є охочих! І чимало!

Але я тут не про це
(Не про шинку і сальце!),
А про себе мовить хочу
І про честь мою робочу.

Я питаю вас: чому,
Як і сотню літ тому,
Іменуюсь я тим часом
По-старому — свинопасом?

(Ніби я на толоці
Із ковінькою в руці
Стережу свиней на паші,
Як діди робили наші!)

Та й по радію, бува,
Часто чуем ці слова.
Репродуктор з площі гарка:
«Свинопас», «свинар», «свинарка»...

А пригляньтесь лишень,
Що «пасу» я день у день!
Крім підсобних агрегатів,
Транспортерів, апаратів,

Я «пасу» й теліжку ту,
Що наводить чистоту,
А зимою, в стужу хмуру,
Ще «пасу» й температуру!

Лиш баранку вліво — круть,
І вже юшку льохи п'ють.
Кнопку — тиць... І від комори
Свинкам дерть везуть мотори!

Правлю технікою в нас!
То чого ж я — свинопас?
...Зустрічаємо тепер ми
І гостей у стінах ферми.

Виставляєм раз у раз
Льох дві сотні напоказ
І машини-агрегати...
(Я — сідаю правувати!)

І коли чужинець сер
Запитав:
«Ви інженер?» —
Я в одвіт повів бробою
Та кивнув лиш головою.

І аж кинуло у жар:
Іменують же — свинар!
Ось що «муляє» в труді!..
А дівчата молоді?

Є знання. І сил запас,
Та й оплата — вищий клас!
Не пасує тільки марка:
Іменують же — свинарка!

Не подумайте, бува,
Що віджилі ті слова
Відіб'ють мені охоту
Йти щодня на ту ж роботу.

Є машини. Графік є.
Тож робити нам своє.
Ну, а мовнику отому,
Що назве нас по-новому,

Будуть в премію від нас
Гори сала і ковбас.
Хай лиш скорше йде обнова!
Наша премія — готова!

УКРАЇНА КОСИТЬ ХЛІБ

Від зорі і до зорі
Степ гуде машинами:
Вийшли в поле косарі
Дружними дружинами!

Пропливають у брилях
Жнив'яними трасами
На комбайнах-кораблях
Капітани-красені.

Ллеться музика одна
Від Хорлів до Косова...
Українська сторона
Вкрилася покосами!

— Хоч дощі,— сказав Петро,—
Завдають нам клопотів,
Ми зберем своє добро
«Без істотних опадів»!

Все для вас о цій порі
Серед поля чистого,
Неутомні косарі
Золота зернистого:

Щира шана раз у раз,
І дари плантації,
І в бідоні... навіть квас
Із кооперації!

І пісні, що навкруги
З жартами тутешніми,
І пшеничні пироги
З вишнями й черешнями.

Щоб найкраще — все для вас,
Трударі-новатори!
День і ніч за МАЗом МАЗ
Мчать на елеватори...

Не вмістить і в десять діб
Клекоту моторного:
Україна косить хліб —
Аж до моря Чорного!

Хто до сонця ще встає,
Будить поле кроками,
Кажуть, тому й «бог дає».
«Дав» і нам нівроку він!

По долині й по горі
Дзвонять коси молоді:
Косарі-богатирі
Жнуть пшеничне золото!

НА ХРЕЩАТИКУ

...Пригадалась, читачі,
Пам'ятна картина:
Мій товариш на плечі
Ніс малого сина.

Над всіма хлоп'я пливло
У людським потоці...
(По війні оте було,
В сорок восьмим році).

В рученнях розвівавсь
Прапорець крилато...
Всі казали, що Івась
Викапаний тато.

Гасла...
Закликів рядки:
«Дружно — на будови!»
Йшли вчорашні вояки,
Йшли солдатські вдови...

Не забудеться повік
Та картина давня!
...Вийшов, друзі,
І торік
Я на свято Травня:

Люду море. Квітів плин.
Раптом бачу: ось він!

Мій товариш! Точно, він,
Як і в сорок восьмім!

Мов на диво, збереглась
Молодість солдата.
Придививсь... Та це ж Івась!
Той, що весь — у тата!

Й він прийшов,
Щаслив без меж,
Не один на свято.
На плечі синок, що теж —
Викапаний тато!

Йшли в рядах травневих лав
Молоді і юні...
А товариш мій стояв
Поруч, на трибуні!

«САМОІД»

У понеділок коридором
В обідній час Кузьма наш брів.
На стінгазету кинув зором —
І став! І весь він побілів:

Хвалили друга в тій газеті...
«Ну, а мене — немов нема!» —
Сопів, як міх, у кабінеті
В той день знервований Кузьма.

Вставав, сідав — разів із сорок,
Кутив частенько за дверми.
...Та був не легшим і вівторок
Для завидющого Кузьми.

Уже в ясну ранкову пору
Ходив, як ніч!.. І ось чого:
Начальник, їдучи в контору,
Підвіз... напарника його!

І завертілося на мислі:
«Мене ні разу ж не підвіз!»
І хоч в м'якім сидів він кріслі,
Одначе муляв той «сюрприз»!

Вертався похмурий і додому,
Немов стряслась якась біда.
...А за вівторком, як відомо,
Приходить завжди середа.

Здавалось, день на добрій ноті
Почавсь, у всій своїй вазі...
Та ось — колега по роботі
З'явивсь... в новому картузі!

Усмішка блиснула... І зникла!
І вже мотав Кузьма на вус:
«Купив недавно ж мотоцикла,
А це придбав уже й картузі!»

(Покіль він судить, заздрить поки,—
Додам, шановні читачі,—
Що сам Кузьма уже два роки
У власнім їздить «Москвичі»!)

В четвер — їдкий, зловісний морок
Кузьмі на душу впав того,
Що до президії на зборах
Обрали знову... не його!

...Ішов і в п'ятницю з роботи,
Прощавшись сухо з усіма!
...Діждався тихої суботи —
І відпочить рішив Кузьма:

Зібравши вудочку-моталку,
На «Москвичі» годин у шість
Махнув щодуху на рибалку
До заповітних рибних місць!

Та й тут весь день терпіла муки
Кузьмова заздрісна душа:
Сусід спіймав уже три щуки,
А він не витяг і йорша!

Пускав у хід слова злостиві,
Щоб той почув, та все дарма!
...Немає гірш, як в колективі
Такий от водиться Кузьма!

Сьогодні теж з похмурим видом
Сидить Кузьма наш і сопе.
Зробила заздрість «самоїдом»,
Отож і «їсть» він сам себе!

1972

ІНТЕРВ'Ю В МАГАЗИНІ

— Вередливі, бодай би їм грець,
Повелися тепер покупці! —
Розпочав інтерв'ю продавець
В магазині села Боровці.

— Чи вбрання на прилавок дамо,
Чи взуття... І картина така:
Спершу дядько читає клеймо
(Що за фабрика, фірма яка!).

Прочитав. Видно, вирішив «ні»,
Обдивився, обмацав диван...
І пішов. От і спробуй мені
З отакими виконувать план!

Телевізія робить своє!
Ось і вчора бурчав дід Хома:
«Бачив сам: в Орші чайники є.
А у нас в магазині нема!»

Днями плаття завмаг наш привіз.
Так хапали, що ледве встигав!
Раптом біс Явдокію приніс:
«Не візьму! Вийшов з моди рукав!»

Мітингує уже в стороні,
Що, мовляв, нині в моді реглан.
Розійшлись!.. От і спробуй мені
З отакими виконувать план!

Звісно, гнівавсь на неї... А все ж —
Явдокія тут, може, й права.
В продуктовому відділі теж
З покупцями подібне бува.

Ось вам бублики ці... Перший сорт!
Та за день — лиш десяток пішло.
А подай сюди «Київський» торт,
І відразу збіжиться село.

Не подав — «дістають» без труда!
Бо асфальт за вікном аж гуде:
Тітка Марфа в автобус сіда,
Що їй треба — добуде хоч де!

«В курсі дела» старі і малі.
(Не беруть, як колись, що дають!)
Хочеш бути продавцем на селі,
Значить — вірним слугою тут будь!

Догоджай! Молодим і дідам...
Мусиш точно прикинуть в умі,
Що сьогодні «бажали б мадам»
І що треба отому ж Хомі!

Бо інакше — в кабінах машин
До міських подадуться крамниці!
(Будеш потім куняти один
Чи обслуговувать... трійку п'яниць!)

Не вгодив, промахнувся — і кінець.
Отакі в нас тепер покупці! —
Усміхнувся мені продавець
В магазині села Боровці.

ЗАЯВА БАБУЛІ ФЕДОТУ ЗОЗУЛІ

(Розповідь пенсіонерки)

Півдня з заявою в руках
Сиділа я, ждучи прийому.
Складала плани у думках,
Як поведись мені при цьому.

«Замість розказувать біду,
Зайду і просто... дам заяву!»
...І ось, нарешті, я вже йду
Свою вирішувати справу!

Стоять Т-буквою столи...
Встає навстріч і сам Зозуля:
— Кажіть,— гука,— чого прийшли?
Про що клопочете, бабуля?

У рот цигарку запиха.
— Про що?! — гукає голосніше.
(Чи то рішив, що я глуха,
Чи то не вміє він тихіше?)

— Про газ,— кажу.— І досі газ
Не підвели! Нема порядку...—
Він прочитав заяву раз,
А потім другий раз — спочатку.

І виніс рішення — умить
(Бо поспішав кудись на збори):
— Нікуди більше не ходіть
І ждіть бригаду з «Газконтори»!

Минає тиждень.

Другий...

Жду.

На серці — смуток і досада.
(І в магазин уже не йду,
Бо, може, з'явиться ж бригада!)

Нема...

Ой лишенько моє!
Не сплю, ковтаю вже пілюлі.
А та Зозуля «не кує»!..
І йду я знову до Зозулі!

Ті ж самі крісла і столи..
Встає навстріч Федот Зозуля
І знов пита:
— Чого прийшли?
Про що клопочете, бабуля?

— Та я ж була у вас!

— Коли? —

Прийняв він позу величаву.—
Ви говоріть, чого прийшли?! —
І знов од мене взяв заяву.

Сказав, що все він «розбере».
Щось навкосо черкнув при тому,
Поставив крапку, ще й тире..
І з тим вернулась я додому.

...На другий день, ще на зорі,
Іду до подруги Наташі,
Дивлюсь, у їхньому дворі
Газовики товчуться наші.

Підходжу: так, мовляв, і так,
А я віддячить буду рада...
Тихенько ткнула четвертак —
І вже в мій дім біжить бригада!

Зробили — просто красаота!
Вмостила чайничок, каструлі...
І вже горить моя плита
Без резолюції Зозулі!

Пройшло півроку — і нараз
Листа одержую від нього:
Мовляв, не можем дати вам газ,
Бо «лімітують труби строго»!

Відповіла йому я так:
«Газ є, товаришу Зозуля,
Та з вас — належить четвертак!» —
І підписалася: «Бабуля!»

НА ПЛЯЖАХ, КУРОРТАХ...

(Кримські нотатки)

Сьогодні на пляжах, курортах
Побачиш таке, як ніде:
Ось дід бородатий у шортах
Стареньку у штанях веде...

Ось мужа дружина кохана
Від карт не одірве ніяк:
Він білий увесь, як сметана,
Вона вже спеклася, мов рак!

Вже тиждень (ще й добре під хмелем!)
Тут гріється в спеку саму
Приїжджий службовець з портфелем!
(В «відрядженні» він у Криму!)

Над берегом — чайки і тиша...
Ні МАЗ не гуркоче, ні віз...
Та раптом прибув якийсь Гриша
Й на шиї транзистор привіз!

«Настроївсь» на джаз на халтурний —
І тиші, як кажуть, капут,
Бо Гриша, бач, дуже «культурний»,
Не може без музики й тут!

Купають онуків активно
Бабусі, з любов'ю в душі...
Та їдуть сюди й «колективно»,
По справах солідні мужі!

Автобус їх мчить по асфальту,
У небі несе їх літак:
Одних — «на симпозіум в Ялту»,
А інших — «на форум в Судак»!

Поля споглядаючи, гори,
У Крим вони дружно спішать!
(Щоб в плавках на березі моря
Високі проблеми рішать!)

І раптом команда у рупор
Лунає, що страшно вам аж:
«Весь берег займе кіногрупа!
Всім іншим — очистити пляж!»

Забігав помреж, асистенти,
З'явивсь і артист-водолаз...
Днів сім дублювали фрагменти
Картини «Морський перепляс»!

...Закінчили зйомки — і тихо,
Й гаразд — молодим і старим!
...Та ось, на біду і на лихо,
«Патлаті» ввірвались у Крим!

Оті, що з них тхне, як з барила,
Оброслі на кшталт сатани:
Немовби зі шпальт «Крокодила»
На пляжах з'явилися вони!

Ввірвались, немов яничари,
З нахабством, як дика орда:
В руках — ультрамодні гітари,
В очах — ні на йоту стида!

Блукають селом напівголі,
«Культура» з них модна аж пре...
Й ніхто їм не крикне: «Доволі!»
За патли ніхто не бере!..

А слід би! Щоб ніччю в будинок
Не дерлось: «А нам все равно!..» —
Бо людям псують відпочинок
Нікому в нас прав не дано!

1972

ТОРБОХВАТИ

Знають старші і малі
Дядю Фоку у селі.
(Ніс — буряк, червоні вуха,
І, як з бочки, тхне сивуха!)

У руці батіг новий...
Дядя Фока — їздовий!
Має він колгоспні коні
Й, мов таксі, щодня в розгоні:

— Но-о, буланий! Но-о, гніда! —
І довкола погляда
(Із дворів не зводить ока!),
Вигляда «клієнтів» Фока!

А павстріч йому якраз
Тітка Оля: — Я до вас!..—
Просить Фоку до хатини
Привезти їй тачку глини.

— Як поставиш могорич,
То уважу, звісна річ! —
Й, поплювавши на троячку,
На прицепі тягне тачку.

Інша просить: — Привези
Сіно з лісу для кози.—
Фока міну корчить хитру:
— Приготуй горілки літру!

Хоч і має він наряд
(Возить дрова у дитсад!),
Та по звичці спершу їде
Підкалимити в сусіди.

...Знають старші і малі
І Федотка у селі.
Цей не коника й кобилу —
Механічну водить силу:

Набундючений, як гусь,
Водить трактор «Беларусь»!
Він не сіє ранніх, пізніх...
(На роботах він «на різних»).

За клієнтами щодня
Нашим трактором ганя:
Підробля калимщик-дока.
Та ще більш дере, як Фока!

Хоч «тягло» і не своє,
У Федотка такса є:
Щоб зорав город, спочатку
Дай півлітри і десятку!

А якщо город, бува,
Довший метрів хоч на два,
То по виду кислім, схоже,—
І п'ятнадцять здерти може!

...Наші коні, трактор наш,
А картина досі та ж:
Досі їздять попід хати
Ті п'янички-торбохвати!

І за що, скажіть мені,
Їм ще й пишуть «трудодні»?

.

Хтось в одвіт зітхає тихо:
— Могорич — то справжнє лихо!..--
Тим безсовісним у нас
Вже б давно сказати час:
— Хоч ви й родичі завхоза,
Злазьте з трактора і з воза!

1972

«ЯКІВ ПАВЛОВИЧ СКАЗАЛИ»

Він сидить у стильнім кріслі,
Зачинивши кабінет.

І одне в нього на мислі:
«Не вронить авторитет!»

Ділову службову фразу:
«Напишіть у трест листа»,—
Він не скаже вам одразу.
І звичайно — неспроста!

Щоб і тут тримати марку,
Дасть коротких два дзвінки
Й кличе Аллу-секретарку
Фіксувати вказівки!..

Все вона запише строго
І, зробивши реверанс,
З розпорядженням від нього
Поспішить мерщій до вас!

Засіяють очі Алли,
Й ніжно вимовлять уста:
«Яків Павлович сказали
Написати в трест листа!»

А коли ви написали
«Послання» рядків на п'ять,
То вже ви йдете до Алли!
(Щоб на підпис передати!)

Як надума дати «поправку»,
Вас не просить в кабінет.
(Яків Павлович із главку —
Береже ж авторитет!)

Днів за два від тої ж Алли
Ви одержите свій «труд»:
«Яків Павлович сказали,
Щоб поправити отут!»

Взяв за стиль собі відверто
Застарілу цю модель,
В позу став... і крутить-вертить
Канцелярську карусель!

Якось десь на зборах в залі
Мав він бути з усіма.
Іхать час!.. Сигналить Аллі,
А її — нема й нема!

Сам не дзвонить до шофера,
Бо спаде корона, бач!
На дзвінки кур'єр Ликера
Увірвалась, як лихач!

— Хай дають мені машину! —
На стару він крикнув аж.
І Ликера за хвилину
Вже дзвонила у гараж:

Так слова круті в'язала,
Аж було надворі чуть —
«Яків Павлович сказали...» —
Й щось наплутала, мабуть.

А чи й там якісь тетері
Не второпали наказ:
Подали під самі двері
П'ятитонний красень МАЗ!

...Яків Павлович сказали
Щось комусь сердито й зло.
І затихло все помалу,
Мов нічого й не було.

Ні завгару, ні шоферу
Прочухана не дали...
А на пенсію Ликеру —
Із оркестром провели!

«Не вписалась» в стиль, як видно,
Ось у чім, мабуть, секрет.
Яків Павлович солідно
Береже авторитет.

1972

ДЕЗДЕМОНА

Спокійний, славний чоловік
Начальник нашої контори.
З таким робити можна вік,
З таким вернути можна гори!

Тому для нас і не страшна
В труді ніяка перепона...
Та є в начальника жона,
З ім'ям класичним Дездемона.

На зріст, поглянути,— мала,
А на язик, мов дзига, бистра.
І в служби нашої діла
Встряє частіше од міністра.

Ще тільки вранішня пора,
А Дездемона вже з годину
Завгара Костю пробира,
Що їй невчасно дав машину.

Візьме, як власного коня,
Конторський транспорт наш за віжки
І десь гаса ото півдня,
А муж Кузьма чвалає пішки.

Не раз, цікавлячись людьми,
«Пересіває» кадрів списки:
«Того звільни! Цього прийми!» -
Частенько мужу крутить мізки.

Торік вмостила до стола
В приймальню родичку Глафіру:
Півроку та лиш побула
(Покіль одержала квартиру!).

Та ось уже й Глафірин брат
Сидить у нас при телефоні.
(До всіх сімейних свят і дат
Піони шле він Дездемоні).

Буває, піде десь Кузьма,
А Дездемона — дзень до нього...
Скажи, що вийшов, що нема —
«А ви знайдіть!!!» — прикрикне строго.

Про колектив один мотив
Звучить завжди в її диктаті:
«Ти їх розбестив, розпустив!
Нема мене на них у штаті!..»

...Працює, вірячи в людей,
Начальник нашої контори!
А з Дездемоною, ей-ей,
Йому і нам і сміх і горе!

Сьогодні вранці знов йому
Сім кіп на нас наговорила...
Боюсь, щоб нашого Кузьму
Вона, бува, не підкузьмила!

СКОВОРІДКА

В морі, з катера «Амур»,
На гачечки без насадки,
На так званий «самодур» —
Взяв я рибок два десятки.

Є олія,
 плитка є.
Смаж і їж хоч повну миску!
...Врешті, повар ось дає
Сковорідку (під розписку!).

(Як довідався сповна,
Хто я буду,
 родом звідки,
То подав іще з вікна
Чаплію для сковорідки!)

Ароматний дух запах,
Зашкварчала сковорідка,
Захрумтіла на зубах
Свіжосмажена ставридка...

Ну, а потім (хай їй біс!),
Миту, витерту до блиску,
Сковорідку я одніс
І забрав свою розписку.

День минув, а може, два...
Перед морем,
 на галявці,

По вечері, як бува,
 Я сидів собі на лавці.

— З добрим вечором! —
мені
 Кинув дядя майже басом.—
 Взнаєте мене чи ні? —
 Руку ткнув і сів тим часом.

— Маю просьбу! — і сказав,
 Злегка гладячи борідку:
 — «Я той кок, що вам давав
 Позавчора сковорідку!

Просьба,— каже,— не нова:
 Будувать сарай я маю,
 А місцевий голова
 Гне своє:

«Не дозволяю!»

Мо', закинете слівце! —
 Підморгнув мені бровою.
 ...І, замисливши оце,
 Звів мене він з головою.

— Познайомтесь! —
і додав,
 Як подробицю-примітку:
 — Днями з кухні їм давав
 Для зажарки сковорідку!..

Про погоду — те і се,
 Про дощі для урожаю...
 Побалакавши про все,
 Підійшли і до сараю.

Після обміну думок
Вийшло так, що в мить розлуки
Сковорідки власник, кок,—
Нам обом потиснув руки...

Проминув недовгий час,—
Слухав я на лавці тітку:
— Це сусід послав до вас,
Той, що дав вам сковорідку;

Клопотав він за сарай
Для корови і телиці,
А мені на погріб — край
Треба сотню черепиці!..

Хоч окутав мене сум,
Я не зміг спинить сусідку:
Як не є, а повар-кум
Позичав же сковорідку!

То в півдня, то вечорком
(Склавши плавки на полицю)
Я дзвонив у виконком:
Все за тую ж черепицю...

Потім виїхав.
Та ось
(Пізно ввечері при тому!)
П'ять разів у двері хтось
Подзвонив до мого дому.

Відчинив я двері вмить
І таку картину бачу:
Дядько з клунками стоїть,
Шапку струшує добрячу.

Усміхнувся.— Я сваток
Того повара, що влітку —
(Що на кухні старший кок!) —
Позичав вам сковорідку!

Вибачайте,— каже він,—
Справи в мене невеселі,
Де не був — одвіт один:
«Місце немає у готелі!»

Місце — в мене він знайшов!..
Так, порядком «відробітку»,
Догодив я коку знов —
Все за тую ж сковорідку!

Може, це й смішить когось,
Я ж з дверей не зводжу ока:
Ще ж не раз прибуде хтось —
І Передать привіт од кока!

ПІСНЯ-ЖАРТ

І не думав я женитись,
Та попутав біс:
В бабин дім води напиться
Чорт мене поніс!

А бабуся жінка хитра:
Не води дала,
А поставила півлітра
І кудись пішла.

Залишила дочку в хаті.
(Гарну, як на те!)
Випив я, підсів до Каті,
А вона — цвіте...

І розкис я тут, признатись,
Перший з паруб'яг:
Обійматись, цілуватись
Чорт мене потяг!

Саме в щічку Катерину
Чмокнув, як на гріх...
І якраз у ту хвилину
Баба на поріг:

— Якщо так жартуєш, враже,
Тож не кинь, гляди!
То приходь і завтра,— каже,—
Випити води...

Я поклявся, побожився,
Що для Каті зріс...
І не думав, а женився!
Так попутав біс!

1972

БАТЬКОВА ПОРАДА

Згадую пам'ятний вечір,
Пам'ятний батьків урок.
Взяв мене ніжно за плечі:
— Слухай пораду, синюк!

Бачу, що маєш охоту
Вірші складати, пісні.
Вибрав нелегку роботу!
Тож і тривожно мені.

Вчив тебе поле орати,
Коні глядіти, садок,
Сіяти... Вірші ж писати
Вчить я не вмюю, синюк

Будеш один на тій ниві
Стежку шукать і межу.
Думавши думи журливі,
Ось що тобі я скажу:

Трапиться слово зрадливе —
Геть його, синку, гони!
Щось написати неправдиве —
Боже тебе борони!

Що б для письма не обрав ти,
Скрізь пам'ятай мій урок:
Підеш стежиною правди,
То не заблудиш, синюк!

БАТЬКИ І ДІТИ

БАТЬКИ І ДІТИ

Уже ці діти не малі:
Давно чубаті і плечисті...
Батьки старі живуть в селі,
А їх сини поважні — в місті.

Квартири є у них свої,
Посади — вигідні куточки.
Та рідні батьківські краї
Не забувають, ні, синочки!

Андрюша має «Москвича»,
Молодший Митя — мотоцикла.
Частенько мати їх стріча
(До тих одвідин навіть звикла).

Під саму призьбу, до вікна
Вкатали шинами стежини...
Заколе батько кабана —
І вже в дворі дирчать машини!

Сальце в багажники вкладуть,
Рум'яну шинку теплувату,
Тоді мотори заведуть
І... «Прощавайте, мамо й тату!»

Не вперше чують ці слова
Батьки од Миті і Андрюші...
(Одні лиш ноги й голова
Старим лишилися від туші!)

По мед, сметану — в акурат —
До мамі їздять, мов на базу.
(Хоч би привозили назад
Порожні банки! Так ні разу!)

Подарували навесні
Штани лицьовані старому...
Не відцуралися, о ні,
Синочки батьківського дому!

Коли на грядках, мов квітки,
Зачервоніють полуниці,
Городом ходять невістки —
У міні-платтях молодиці.

Скубують!.. І з відрами вповні
Консервувать летять щодуху...
Не ігнорують, бачте, ні,
Невістки свекра і свекруху.

А прийде літо — і старі
Щасливі ходять в ролі квочок:
Чотири внуки в їх дворі!
Відкрився бабин дитсадочок!

Дзвенять казанчики, миски,
Не присіда бабуся, й годі,
А дід розказує казки
Та в жмурки грається в городі.

Вже з ніг аж валяться вони,
Ні дня спокійного, ні ночі.
Онуків бавлять, бо сини
З жінками десь на пляжі в Сочі!

Батьки вже слухали не раз,
Які-то в них страшні витрати:
То меблі їм міняти час,
То телевізор час міняти,

То знов вечірки для дружків...
Квитки, путівки — все це гроші!
...Частенько гнались до батьків
Оті синочки їх хороші!

А зараз, кажуть, щось не те:
Вже не ведуть про це і мову,
Бо кабанець там — ще росте
І продали батьки корову!

«БАРИШНЯ» З ГІТАРОЮ

Нещодавно це було.
Я приїхав у село,
А в селі сади затишні,
А в садах квітують вишні.

Хати білі, чисті всі,
Йду і радуюсь красі.
Раптом — що це? Що за хата,
Наче пустка сліпувата?

Облупилась, без пуття,
Перед вікнами сміття,
За причілком сохне м'ята...
Що ж таке? Чия це хата?

Жінка в поле ось спішить.
Я до неї: — А скажіть...—
І почав її питати,
Хто хазяйка тої хати?

І дізнався, в чому суть.
Мати й дочка там живуть.
Мати в полі, ну а дочка —
Цілі дні сидить, як квочка:

Ніжить личенько своє —
З себе «баришню» вдає.
Завела зачіску модну —
Йї ні за воду за холодну!

Мати в ланку йде робить,
А лінива дочка спить.
Мати поле, мати в'яже,
Дочка й хати не обмаже!

Як їй щітку брати в руки,
Як вона ж «пройшла науки»?
Років три тому якраз
Закінчила восьмий клас!

Встане сонна — цур їй, пек! —
Вип'є ряжанки із глек,
Доведе лице до толку
І... в бровах почне прополку.

Потім — хату на замок,
За гітару — і в садок.
Гра романси пишномовні
Все на теми на любовні.

Бринька й голосно співа,
Вимовляючи слова:
«Де ти, де, жених прекрасний?
Жду тебе, мій сокіл ясний!»

Проспіва, протягне «ох!»,
Молока хильне за двох
І вертається до хати —
До обіду спочивати.

Ті, з ким вчилась і росла,
Стали гордістю села:
Ще до сонця на ділянки
Йдуть трудитися у ланки.

В них і слава по труду,
Й хати — писанки в цвіту!
Я хотів поговорити,
Як же ця гадає жити?

Не вдалося! Аж обидно,
Міцно спить вона, як видно:
Бив я в двері, в ставні бив —
Не добивсь! Не розбудив!

1955

ОЙ ТИ, ГАЛЮ!..

Знов чудовий вечір,
Ніжно пахне м'ята.
З піснею до клубу
Йдуть селом дівчата.

В поле, де пшениця
Спіє золотая,
Лине: «Ой ти, Галю,
Галю молодая!..»

Слуха пісню Галя,
Їхня однолітка,
Миля і хороша,
Як весняна квітка.

Слуха, й мучить душу
Гіркота тривожна,
Що піти до клубу
Їй уже не можна.

І в кіно не можна,
Як колись ходила:
Вийшла заміж Галя
За Грицька Бурмила!

Він, мов сич, насупив
Брови волохаті:
— Ти вже молодиця,
Тож сиди при хаті!

В драмгурток ходила...
Він сказав їй: — Годі!
Сторожуй цибулю,
Пасіку в городі!

За високим тином
Той город і хата.
А в селі — співає
Молодість крилата.

Ллється пісня-туга
Над степів красою:
«Прив'язали Галю
До сосни косою!..»

В двадцять літ їй скуто
Молодості крила:
Вийшла заміж Галя
За Грицька Бурмила!

Він похмуро буркнув
Після їх весілля:
— Можна й між старими
Провести дозвілля!

Розважають Галю
Нині три бабусі:
Баба Мотря стогне,
Що дзвенить у вусі.

Баба Вустя плеше
Уже вечір п'ятий,
Як то з'їв сметану
Кіт її проклятий.

Бубонить під тином
Галі баба Олька:
— Знала б ти, як коле
В боці мені колька!

Часом на догоду
Галиній свекрусі
«Хор самодіяльний»
Створюють бабусі!

Слуха тоді Галя,
Опустивши вії,
Пісню «Ой верніться,
Літа молодії!».

Щира, ніжна пісня!
Тільки їй не мила:
Вийшла заміж Галя
За Грицька Бурмила!

Відпустив щетину,
Порівнявся з дідом.
За дрібницю всяку
Свариться з сусідом.

Відцурався зовсім
Друзів, колективу...
А вночі — крадеться
На колгоспну ниву.

Щоб хапнути нишком
Паші із копиці
Бузівку своєму
І своїй телиці.

Клявся у любові,
Говорив про щастя.
Світ лиш зав'язав їй,
Била б його трясця.

В'януть і марніють
І краса, і сила:
Вийшла заміж Галя
За Грицька Бурмила!

Рік тому — сіяла
В ланці, в комсомолі!
А тепер Бурмило
Їй сказав: — Доволі!

Заховала в скриню
З виставки медалі...
І скажу вам правду —
Жалко мені Галі!

Їй, що вболівала
За громадське діло,
Скоротив-скалічив
Молодість Бурмило!

Сині очі повні
Суму і печалі,
Бо зробив Бурмило
Наймичку із Галі.

Комсомол! До тебе
Я звертаюсь нині:
Поможи продовжити
Молодість Галині!

БАБУСЯ

Літ їй... Судить не беруся...
Глянеш — струнка, чепурна
Ну, а по суті — бабуся:
Няньчить онуків вона!

Ох, ті любимі онуки!
Той вередує, той зве.
Візьме одного на руки —
Другий скрививсь і реве.

— Бабо, я хочу конфета...
— Бабо, я хочу води...—
Той тягне пляшку з буфета,
Той упаде он, гляди!

Гримне: — Сидіть мені тихо! —
Вмостить: — Сидіть отако! —
Чує, а в кухні до лиха
Збігло уже молоко.

А невістки, мов ті пані,
Марять красою фігур!
Перша — лежить на дивані,
Друга — глядить манікюр.

Мами, дітей їм не шкода.
Хліба не вріжуть самі!
Зачіски, танці і мода —
Ось у них що на умі!

Вдень наїдяться вертути,
Ввечері — гульки і сон...
Вранці проснуться, і чути —
Вже завели патефон.

Перша — пливе, як жирафа,
Друга підхвицує вслід.
Скачуть від ліжка до шафи,
Корчаться, втративши стид!

Скінчать,
Не встигли ще сісти,
Чує, гукають сини:
— Мамо, давай уже їсти!
Швидше давай, не тягни!..

Наче в них руки посохлі
(Мама звари і подай).
Ходять ліниві і дохлі,
Ліжка за них прибирай.

Піде вона до крамниці —
Дома онуки в сльозах:
Перший — наївся гірчиці,
В другого — хрін у зубах.

Якось мальовані пави
Штуку утнули й таку:
Замість олії, роззяви,
Бухнули в суп коньяку!

Думала, поміч їй буде,
Де там! Усе навпаки:
Ніколи вийти на люди!
Так «помогли» невістки!

Часом їй хочеться з дому
Бігти, закривши лице...
Тільки бабуся нікому
Навіть і слова про це.

Любить онуків душею:
— Мов квіточок, їх гляджу! —
...Кралям отим, замість неї,
Кожній окремо скажу:

— Мати мовчить — ти й радієш?
Я ж не змовчу, не прощу:
Заміж не прись, як не вмієш
Навіть зварити борщу!

СИНОК-МАТЕМАТИК

(За народним жартом)

До батьків, до Яблунова,
В рідну хату і садок
З політехніки зі Львова
Гостювать прибув синок.

На обід прибув, до речі.
(Стіл накрили в акурат!)
Мати вийняла із печі
Двоє смажених курчат.

Батько всім налив чарчини,
Більшу, звісно, дав синку.
— А яку науку, сину,
Ти вивчаєш там? Яку?

Син підняв до стелі руку:
— Мудрість, тату! Висота!
Не збагнуть вам ту науку,
Ви ж, пробачте... темнота!

Ось курчата ці: фактично
Двійко тут, хоч як бери.
А візьми математично,
Помудруй — і вийде три!

— Не мели дурницю, синку!..—
(І, як видно, розізлив).
Той схопивсь: — Одну хвилинку! —
Щось помножив, поділив...

— Ось вам,— каже,— рівно трое.
Доказ точний і ясний!..—
І промовив до старої
Сивий батько мовчазний:

— Якщо так виходить в Петі,
Будуть двоє ці для нас,
Він хай їсть оте вже, третє!
Всім по одному якраз!

1960

ПРО ПЕРЕЖИТКИ

Батько зріс в старі часи.
Чув попів,
Дячків басы.
А сучасний весь до нитки!
Не прилипли пережитки.

Син, з якого спиртом пре,
Хоч не нюхав те «старе»,—
Весь... гнилий старого злиток
І суцільний пережиток.

Ви питаєте: чому?
Та, можливо, і тому,
Що до блузи і до свитки
Не влипають пережитки.

Батько зріс в старі часи
Біля молота й коси.
Зна життя він трудове.
Батька радує нове!

Син дістав готове з рук:
Модну шляпу,
«Дудки» брюк,
Гроші з маминих калиток...
Тож і вийшов пережиток!

МАТИ ШИЮТЬ, ТАТО ПОРЯТЬ...

Закінчила наша мама
Курси крою і шиття.
І в сім'ї в нас, скажем прямо,
Перекраялось життя:

Зникла тиша, спокій зник.
А машинка: чик-чик-чик!

Знов летять обрізки в грубку
(Мати крають пояси!).
Шили бабі модну юбку,
Вийшли дідові труси!

І сміється з діда внук,
А машинка: тук-тук-тук!

Мати шиють, тато порять,
Спорять цілі вечори.
Потім три дні не говорять,
Хоч розлуку їм бери!

Настає блаженний мир —
І машинка: дир-дир-дир!

...Врешті диркання не стало,
Та ніхто цьому не рад,

Бо машинку проміняли
Ми на фотоапарат.

Хоч ховайся під матрац —
Тільки й чути: клац — і клац!

ДОЧКА І НЕВІСТКА

(З народних джерел)

Біля річки матуся Федора
Із кумою пере сорочки
І розкажує, чую, що вчора
Повернулась вона від дочки.

— Ну, то як же там ваша Маруся?
Чи щаслива? — питає кума.
Просіяла ще більше матуся:
— Щасливішої в світі нема!

Три кімнати у центрі столиці!
В вікнах тюль і капрон над дверми.
Поміняла вже дві робітниці,
Щоб трусили її килими.

Догляда і, як паву, голубить
Муженьок її, Петя, наш зять.
Ну до того шанує і любить,
Що і слів не знайду розказать!

На роботу ходила спочатку,
А тепер не пустив чоловік:
Натягнув їй біленькі перчатки,
Щоб гляділа себе лиш весь вік.

Пораненьку — Маруся ще в ліжку.
А подбає вже Петя про все:
Покладе коло ліжка їй книжку,
Потім чай з молоком принесе.

Поцілує — і їде на службу!
І по правді, кумо, вам скажу:
Надивилась на ту їхню дружбу
І радію, весела ходжу!

Скоро буде у них і машина! —
Похвалилась, щаслива без меж...
А кума і пита: — Ну, а сина,
Василя, ви одвідали теж?

Як він там? Як невістка Катруся?
Як онук? А чи й два уже, мо'? —
Посмутніла, зітхнула матуся:
— Не питайте ви краще, кумо!

Не живе він, а мучиться, бачу,
Вліз, ей-ей, як у яму теля:
Оженивсь і таку взяв ледачу,
Що до сліз мені жаль Василя!

Робить сам, а свою молодицю
Держить дома, щоб спала весь день.
Ще й найняв їй, дурний, робітницю!
Все — Василь. А вона — нітелень!

Накупив килимів їй і плюшу,
Телевізор вмонтував у куток...
Не невістка — а камінь на душу!
Пропаде з нею бідний синок.

Загнуздала і держить за віжки.
Він же любить, тюхтій, і везе.
Вже до того доживсь, що у ліжко
Вранці чай з молоком їй несе!

І ночами, і днями журюся.
Дуже тяжко це, вірте мені!..—
Тую радість і горе матусі
Слухав я, сидячи на човні.

Шелестів щось вітрець в очереті,
Мов повторював думку мою:
«Мабуть, мати зятька її, Петі,
Теж так любить невістку свою!»

1962

І ТАКА БУВА ЛЮБОВ

Любить Женья молода
Свого Петю-мужа
Так ревниво, що біда,—
Аж, бува, нездужа.

«Ти мій бог і ти мій чорт!» —
Чуть на всю домівку...
Раптом Петі на курорт
Видали путівку.

Женья в плач... І коли він
Виїздив учора,
Бігла Женья навздогін
Аж до семафора.

Що кричала — не почув:
Грюкали ж колеса.
Ніч не спав він і прибув
На курорт «Одеса».

Пляжі!.. Море... Кораблі...
Чудо-панорама...
А в конторі на столі
Бомба-телеграма:

«Викликай на телефон,
Бо я... лопну з горя».
Мчить на пошту взять талон —
Петі не до моря!

Аж захекався, як біг,
Побілів, як стінка:
— Дайте, тьотю, Кривий Ріг,
А то лопне жінка.

— Що з тобою? В чому річ?
Гнався, ледь віддихав!..
— Нервувала я всю ніч:
Як ти там доїхав?

І реве у телефон:
— Ти там не влюбився?
Щось мені поганий сон
Тої ночі снівся!

Ще не встиг він забрести
В чорноморські хвилі,
Як посипались листи
Полюбовно-милі:

«Пропади він, той курорт,
Розлетись від грому!..
Йди бігом в аеропорт
І вертай додому!»

Прощавай на всі часи,
Пляж, Одеса-мама!
Взяв білета, склав труси...
Вранці — телеграма:

«Не лети! І на піску
Грійсь уже до строку».
Цілий місяць отаку
Петя мав мороку.

То ховав білет, то знов
Витягав з кишені —
Через ту палку любов
Дорогої Жені!

...Повертався худий, як хорт,
І, сказати при слові,
Гірко думав:
«Хай їй чорт,
Отакій любові!»

1964

ВУЛИЧНА ФАЛЬШ

Бульвар... І народу хмара.
Всі люди як люди. Та ось
Іде молоденька пара.
— Погляньте! — підкинув хтось.

На шпичках дівча по бруку
Дрібоче, зігнулось аж!
«Везе» здоровила руку,
Любовний везе вантаж.

А він ще й повис і в щічки
Прицмокує три рази:
Вези, мовляв! Держать шпички,
То й голову — на! Вези!

Везе! Мовби рикша-кулі.
На шиї рососою піт...
Тому, певне, й є сутулі
Дівчата в сімнадцять літ!

Звідкіль оця дика мода,
Оці кавалери-пні?
Дівчати йому не шкода.
Зате — ох! — як жаль мені!

Якщо не навчила мама,
То я їй відкрию зір:
Хіба це любов? Реклама!
Не вір у цю фальш. Не вір!

Якщо вже тепер він лапу
І паклав, щоб ажгнулась ти,—
То будеш весь вік нахабу
І на шиї отак везти!

1964

ДЕШЕВІ ПОЦІЛУНКИ .

Побачив Льока у кіно,
Як десь там за границею
Піжон буржуйчик цілувавсь
Із п'яною дівичею.

Посеред вулиці, удень,
В зубах з якоюсь жуйкою...
І Льока став копіювать...
Буржуйчика з буржуйкою.

Чувиху цапне за плече
І тюпає в беретику.
Хоч повно люду навкруги,
Плювать йому на етику.

Що ступить крок — чувиху чмок.
(Обое тим хизуються!)
Жують дешеве монпасье
Та ще дешевш цілуються.

Уже всю фарбу на щоці
Розквасив він їй слиною...

Якщо ви йтимете навстріч
Із донькою-дитиною —
Спиніть її і одверніть,
Зірками замиловану.

Щоб не дивилася на гидь,
Похабно афішовану!

Така вам батьківська моя
Порада-пропозиція...
Нехай вже дивляться на те
Дружинники й міліція!

1965

ХОЧ ЩЕ МАЛЕ, АЛЕ...

До осені, парта і школа!!!
І Крим, де, мов золото, пісок,
Прибув повнощокий Микола,
Розніжений мамин синок.

Перон... Зустрічає вожата.
— З приїздом! — бадьоро гука.
Виходять з вагона хлоп'ята...
Погода чудова така...

Поставила всіх у рядочок.
— Пішли! — і колону веде.
Всі йдуть... лише мамин синочок,
Похмурий Микола,— не йде...

— Чого ти? — вожата Галина
Питає.— Чого не в ряду?..
— Я жду, що підійде машина,
Я пішки туди не піду!..

Ген море... Рівнина довкола.
А йти — всього метрів п'ятсот.
Нарешті погодивсь Микола:
Пішов невеселий...
І от

Нові почалися мороки.
Лежить, не буває ніде!
Чи з плавання в хлопців уроки,
Чи то веслування — не йде.

В похід не крокує він з нами.
Не ваблять ні ігри, ні спорт...
Лежить, набира кілограми!
— Я,— каже,— прибув на курорт!

Вже круглий зробився, як бочка,
Лиш їсть, сіромаха, і спить...
Із «ніжного» тюхті синочка
Ви приклад — о ні! — не беріть!

Гартуйте здоров'я! З розгону
У воду стрибайте — «на п'ять»,
Щоб потім... Миколу з вагона
Стягти і мамусі подать!

ЛЬОКА

Іде. На шиї — ремінці.
Краватка — крик останніх мод.
Прокисла міна на лиці.
І зверхній погляд на народ...

Ще не зробив ані на гріш
Добра для рідної землі,
А вже варняка про Париж,
Про Київ плітки сіє злі.

Жує наш хліб, сметану їсть,
Гасає Льока на метро.
А добери, чи то він гість,
Чи свій (чиєсь лише нутро)?

Із ваших рук на нім піджак,
Сорочка, гудзики усі...
А він — сичить, мов той чужак!
А він — підбрехач Бі-Бі-Сі!

Ковта, смакуючи,
Всю слизь,
Що з бруду пліток виплива.
І «філософствує», дивись,
Про демократію, права.

А про обов'язок про свій —
Добро робити день у день,
Сім'ї служити трудовій —
Ані гугу! Анітелень!

Падкий на чорну чужину,
Словник гортає інших мов,
І рідну мову чарівну
Ганьбить і топче — знов і знов.

Все — фирк і фе! На труд важкий,
На славу й честь робітника:
Йому вже й батько «не такий»!
І рідна мати «не така»!

Зайде в кафе, бокалом — дзень,
Умне шашлик і коровай,
І вже йому, для теревень,
Аудиторію давай!

Хай інші роблять: орють лан,
Стоять в цеху, за верстаком,
А він, нероба-«критикан»,
Молоти буде язиком!

Наслухавсь брехень і, мабуть,
Вдовбав собі, що — цар і бог.
А колупни, заглянь у суть —
Гидкий і підлий демагог!

КУЗЬМА

Уявіть собі картину:
На обід прийшов Кузьма
І застав саму дитину.
— Мама де? — спитав.
— Нема...

Миску взяв, побільшу ложку
І на кухню, до плити.
А каструлі все — порожні,
Аж дзвенять від пустоти!

Навіть хліба ні шматочка,
Хоч кричи тут караул!
— Не сварись! — лепече дочка.—
В мамки нашої прогул.

— Що за вигадки-дурниці! —
Гримнув батько в три баси.
І метнувся до крамниці
Взяти хліба й ковбаси.

Ну, а там людей набито,
Під дверима гомін-гул:
Мов на гріх, усе закрито —
Продавець зробив прогул!

Звів Кузьма кулак-дубинку,
Злий, аж міниться з лиця:
Ладен лаять рідну жінку,
Лупцювати продавця...

Отаке було б з Кузьмою!
Г'нув би винних у дугу,
Всіх лякаючи тюрмою...
А про себе — ні гугу!

А це ж він од понеділка
П'ив до вчора, по четвер.
(Ледь знайшла його профспілка,
Що «пожурює» тепер).

А це ж він підвів бригаду,
Прогуляв робочі дні.
І його за чорну зраду
Не карали друзі,
Ні.

Добру маючи натуру,
Знов простили... Та дарма:
Лиш про власну дбають шкуру
Отакі, як цей Кузьма!

«МАЛЬЧИК»

З пивної — в підвальчик,
З буфету — у бар...
Насмокчеться «мальчик»
І тре тротуар.

На шиї транзистор,
Борідка — а ля!
Блукає по місту,
Як лугом теля!

Ніде не працює
В свої двадцять шість:
Лиш їсть і танцює,
Танцює і їсть.

А гнув би підкови
Свистун-дармоїд...
Скажи йому слово —
Образа в одвіт.

За папині гроші
Транзистор, піджак,
І штраф за дебоші,
І екстра-коньяк...

Розхристані груди,
Матюк що не крок.
Жахаються люди:
Та чий він синок?

А вчився... Мамаша
Гостям за столом
Охоче покаже
Синочків диплом.

Вся вулиця наша
Страмить гультя.
І тільки мамаша
Від щастя сія.

Дає «на бокальчик»
Та ще й примовля:
— Воно ж іще мальчик,
Нехай погуля!

До танців охочий,
Хильнути мастак,
До пенсії хоче
Прожити отак!

БІОГРАФІЧНЕ

Мені в житті завжди везло
Стрічати радісне повсюди:
Подамсь на шахту чи в село —
Кругом веселі й добрі люди!

Щасливий тим, що з ними йду,
Дніпром милуюся і ланом
І що в Олійників роду
Став першим грамотним Степаном;

Що зріс між добрих земляків,
Яких ще в юності сподобав;
Щасливий тим, що мав батьків —
Простих і чесних хліборобів.

У серці сили повнота,
В руках ще більше маю сили.
Щасливий тим, що всі літа
Робив я те, що всі робили:

Саджав дерева, лан орав,
Складав снопи злотисті в копи,
Водив по морю пароплав
І в пору битви рив окопи.

В путі десятки підошов
Зітер, настирливий з натури.
Щасливий тим, що пішки йшов
У світлий храм літератури.

Нехай той шлях, що довгим був,
Здолав не з першого я туру,—
Щасливий тим, що знав і чув
Остапа Вишню і Сосюру.

Вітчизна все мені дала,
І їй за це — спасибі щире!
В ім'я добра, супроти зла
Я в руки взяв перо сатири.

Щодня встаю робить своє,
Щоб мацапур, хапуг не стало,
Але, на жаль, вони ще є,
І значить — зроблено ще мало!

Очистить лан од ковили
Щодня у мене на прикметі.
Нема коли, нема коли
Сидить сатирикам в буфеті.

Куди не глянь — роботи тьма,
Не виглядять нам «вихідного»:
Іх у письменників нема
Не те що двох, а ні одного!

РОЗПОВІДЬ НАТАШІ

Частенько питає мене не один,
• Чому я робити пішла в магазин,
Чому не просилась, скажім, в стюардеси:
Літала б, мовляв, до Москви, до Одеси...

Упнеться очима і знову: — Чому?
— Питайте, що треба! — відріжу йому.—
Яка в вас, кажіть, купівельна програма,
За чим посилала вас жінка чи мама?

Покрутиться й піде.
І зник його слід...
Таким я і хочу сказати в одвіт:
— Нелегко, звичайно, служити в магазині.
Встаєш на роботу о ранній годині —

Тоді, коли день ще ледь-ледь ожива,
Коли навіть радіо спить ще, бува...
Приходиш на місце і, згідно порядку,
Уже поспішаєш робить «фіззарядку»:

Тягаєш з підсобки товарні мішки,
Волочиш бідони, катаєш діжки.
Закінчиш «розминку», плановану главком,
І рівно о восьмій — стоїш за прилавком.

Нелегко! Та фах свій тому і люблю,
Що людям добро я щоденно роблю,
Що могу отут, на маленькому місці,
За день обслужить душ не менше як двісті.

Погляньте зайдіть, матері, дідусі —
У черзі й без черги — до мене усі!
До інших на службу непросто зайти
(На дверях табличка: «Від трьох
до п'яти»),
А в мене «прийом» у години робочі —
Для всіх, кому любо,— від ранку до ночі!

Так звикла з людьми, що коли їх нема,
То якось аж скучно сидіти дарма.
Хоч, правда, у нас то бува дуже рідко:
Заходять, виходять — і краю не видно...

І кожен у дім з моїх рук щось несе —
Ось чим дорожу я найбільше за все!
До послуг мій труд нашій кожній людині,
То чом же мені не служить в магазині!

ТРИВОЖНИЙ ДЗВІНОК

Дванадцята ночі...
Сплять тато, синок,
І сивий дідусь, і мама.
Аж раптом — в квартиру тривожний

дзвінок:

— Вам блискавка-телеграма!

Схопилася мама, а тато й собі:
— Та що ж воно бути може?..—
Встав дід у піжамі на ноги слабі
І сумно зітхнув:
— Ой боже!
А може, мій кум, бідолаха, помер?..

Та годі було гадати.
За мить за одну тато очі протер
І вголос почав читати.

Із Ялти прийшла від дочки новина,
Коротка і довгождана:
«При штормі забрала купальник волна.
Шліть гроші. Цілую. Жанна!!!»

1969

4

Якщо за моїм
І за вашим вікном
Навкруг стадіону торгують вином
І, замість відкрити їдальню-чайну,
«Відгрохали» поруч новеньку пивну
(Оскільки вже стала тісною стара!),—
Це значить: в zenіті футбольна пора!

5

Якщо на поляні
В красивім ліску
Побиті пляшки — на траві, на піску,
Валяються банки і м'ятий кавун,
Що їх тут розкидав «культурний» дикун
(Папаші й мамаші якихось синок!),—
Це значить, що спека жене в холодок!

6

Якщо комбайнер
Уже кілька годин
Трубить у «постач», що нема запчастин,
А нач із «постачу» у затінку сів
І вудить завзято дурних карасів
Під вербами в тихім ставу край села,—
Це значить: пора косовиці прийшла!

7

Чому я торкнувсь
Неприємних ознак?..
Коли хто питає, скажу йому так:

Направив на них гострожалу осу,
Аби не псували нам літа красу,
Пахучого літа, в сріблястій росі,
Яке я так само люблю, як і всі!

1969

«СИМПОЗИУМ»

Занадто вже мудре
Слівце чуже
Часто вживаєм для пози ми.
В науці, мистецтві
Тепер лише
Тільки і чуеш «симпозіум».

Хіба не ясніші
Близькі слова:
«Збори», «нарада», «засідання»?
Вже дехто для сміху
У нас, бува,
Моду почуту наслідує.

У липні я лугом
Зеленим брів.
Чую, з копиці під лозами
Кличе-гука
Бригадир косарів:
— Гайда-но всі на симпозіум!..

— А що це він каже? —
Бровища звів
Дядько, почувши ту витівку.
Напарник
По-простому відповів:
— Схоже, що кличе на випивку!

Раніше кербуд наш
Л е т ю ч к и вів
З криком: «А сніг не вивозимо!»

Тепер він
Скликає вже двірників
На «санітарний симпозиум».

— Ти де був так пізно?
В буфеті, га? —
Жінка, зустрівши, наїжиться.
Скажи «йшла нарада» —
Не помага,
«Симпозиум», — вмить розніжиться!

Усе надають тобі:
Кращий зал,
Гроші солідними дозами,
Якщо ти
Балачку якусь назвав
Модним слівцем «симпозиум».

Який позичальник
Завіз до нас,
Нащо ту моду тиче нам?
Невже для засідань
Нам мало назв,
Що ми ще взяли й позичену!

Пора навести тут,
Як кажуть, лад,
Все щоб роблюся з розумом,
Бо скоро й малята
Уже в дитсад
Будуть ходять на «симпозиуми»!

ОЖЕНИВСЯ СТАРИЧОК...

Мавши свій особнячок,
Гроші в ощадкасі,
Оженився старичок
На красуні Азі.

Взяв, питаєте, чого
На онуку схожу?
«Я ще,— каже,— ого-го!
Без ціпка ще ходжу!»

Лиш минув весілля час,
Аза бух одразу:
— Дай-но двинем на Кавказ
На туристську базу!..

База. Гори навкруги,
Ген аж — Леселідзе...
Дід зігнувсь у три дуги —
Рачки вгору лізе!

Чуб фарбований звиса.
Мокрий, парить спека...
Аза скаче: — Глянь — краса! —
А старий лиш хека.

Вечорком понад сади
Лицють зойки джазу.
Хоч не хочеш, а веди
Танцювати Азу!

Там, де юнь зійшлась у хол
З усії округи,
Дід, ковтнувши валідол,
Чеше буги-вуги!

Хоч уже й забило дух,
Вихиляси в'яже.
Молода кружля, мов пух,
І старому каже:

— Визмку ми, якщо дасть бог,
З рюкзаком на крижах
Всю Киргизію удвох
Промчимо на лижах!..

— Промчимо! Еге ж! Му-гу!
Ради тебе, люба...—
І подумав: «Як в снігу
Десь не вріжу дуба!»

...Зі старими слід дружить.
Насміхатись грішно.
Але тут, що не кажіть,—
А виходить смішно.

ПУХОВА ХУСТКА

Мріяла про хустку
Вже сивенька мати...
Мріє вона й досі. Не змогла
придбати:

Що з городу брала,
Що родив садочок,—
Все до копійчини йшло на милих
дочок.

Дочки підростали,
Вийшли заміж дочки.
Є свої в них шафи, взяті
на замочки.

Є в обох сережки.
В килимах кімнати.
Іздить до них в гості одинока
мати.

Іздить їй нелегко,
Скажемо до речі:
У руці корзина, вузол
через плечі...

Тій везе індика,
Тій дебелу гуску,
Мріючи зимою про пухову хустку.

Бо морозний вітер
Завива та свище...
Спершу йде до Ольки,
 бо з вокзалу ближче.

У кімнатах Ольки
Аж сія підлога.
— Роззувайтесь, мамо! — кажуть
 їй з порога.

Уночі в Парасі
На старій подушці
Спочивала мати знов
 на розкладушці.

Вранці їм сказала,
Чай п'ючи вприкуску:
— Вийду в магазини, пошукаю
 хустку!..

Здогадались дочки:
— Вам шукати важче,
Підем ми і купим, відпочиньте
 краще!

В магазин... У другий...
В комісійний знову...
І знайшли нарешті хустку ту
 пухову.

Як спитали «скільки?»,
Як узнали ціну,
То надулась Ольга і скривила
 міну:

— Я піти не можу
На такі витрати,
Бо в модистки саме шию
два халати!

— Я тим більш не можу,—
Кинула Парася,—
Бо якраз гітара синові найшлася!..

Довели їх чвари
До такої точки,
Що при тій покупці посварились
дочки.

Обіцявши мамі
Дарувати хустку,
В складчину купили у горошок
блузку.

Потім — для матусі,
Сивої голубки,
Впхали у корзину дві
потерті юбки.

Провели в дорогу,
Дбаючи так само:
— Бережіть здоров'я!
Приїжджайте, мамо!

Як до вас прибудем
Літом у відпустку,
То тоді вже, може, привезем
і хустку!

«МЕНЕ НЕМА!..»

На дверях вівіска-табличка:
«Хома Фотійович Гарбуз».
— Вам що? — питає молодичка,
І я знімаю свій картуз.

Кажу, що йду, мовляв, до нього
І сподіваюсь — недарма...
А секретарка мовить строго:
— Вони і єсть, але й нема!..

— Посада ж «їхня» не в секреті! —
Хилю розмову на своє.
— Якщо він є у кабінеті,
То, безумовно, значить, є!

У двері глянув — є! На місці!
— Дозвольте! — мовлю, а Хома —
Проміряв поглядом вогнистим
І пробасив: — Мене нема!..

— Чого ж нема! Та що це з вами?
А за столом хіба ж не ви?..—
Він мовчки плямкає губами
І не підводить голови.

Хоч би спитав, чого й за чим я,
Чи пояснив, коли прийма!
Крутнувсь і втупився очима:
— Я вам сказав — мене нема!

Позадкував я з кабінету,
Що в нім красиве й модне все.
Аж бачу — дівчина з буфету
«Перекусить» йому несе:

Масивні двері в дерматині
Штовха вже ніжкою сама,
Та з-за дверей о тій хвилині:
— Мене нема! — гукнув Хома.

Спинилась дівчина й міркує
(Не зна, що лає він мене!..),
А на підносі чай парує,
І ніжно пахне щось смачне!

Зачувши нюхом ту принаду
(Сальця і смажених яєць!),
Хома Гарбуз озвався радо:
— Я єсть, Мариночко! Я єсть!

Відкривши двері власноручно,
Він щось ласкаве гомонів...
І стало так мені незручно,
Що аж чомусь почервонів.

...Дві різні пози, дві картини!
І я подумав зокрема:
У кабінеті як людини —
Його, мабуть, таки нема!

РОЗЛУКА БАБИ І ВНУКА

Став наш поїзд край села,
Поблизу Чонгара...
І в купе мое зайшла
Ультрамодна пара:

Він — нестрижений, як піп,
Що чита псаломи,
В неї зачіска — мов сніп
Житньої соломи.

З ними хлопчик, їх синок.
Не дитя, а муки:
Батько держить за пасок,
Мамочка — за руки...

А малий щипає всіх,
Як щипають краби,
Та благає, молить їх:
— Не беріть від баби!..

Не беріть! — здіймає шум,
Дріботить ногами.
І цукерки «Кара-Кум»
Не прийма від мами!

— Бабо, де ви? — поспіша
Вирватись синаша.
Батько гнівається: — Ша-а!
Я же твій папаша!

Зиркнув зляканий Івась
На його борідку:
— Я не знаю, дядьку, вас,
Як і вашу тітку!..

Вісім місяців було,
Як оці патлаті
Завезли Васька в село
До бабусі Каті:

Щоб без клопотів їм жить,
Підросте аж поки;
Щоб у ясла не носить
І не знать мороки;

Щоб на пляж у вільний час
Вирушати вранці,
Вечорами — слухать джаз
І трястись у танці!..

Грівся син їх років п'ять
В баби біля серця...
І приїхали забрать —
Щоб у місті «терся»!

Щоб дружків культурних мав,
А не пас корову,
Щоб потроху забував
Бабину він мову...

Мама тиче в плящі квас,
Батько — пиво свіже...
— Все одно втечу від вас! —
Ім синочок ріже.

Не було таких розлук
Ще в оцім вагоні:
У купе ридав онук,
Баба — на пероні...

Поїзд рушив — і пішов...
А мораль єдина:
Ну яка до них любов
Може бути в сина!

1970

ПРОВОДЖАЮТЬ В АРМІЮ ПЕТРА

Півсела зібралося на свято.
Прилетіла з Криму і сестра...
Три доби не спали мама й тато —
Проводжали в армію Петра!

Грав баян. І дві гармошки грали.
Знов співала мамина кума.
— Так служи, щоб вийти
 в генерали! —
Свій наказ чеканив дід Хома.

Мед-вино
Хилили нічку третю...
На четверту — сіли на «ГАЗон»
І махнули проводжати Петю
Аж туди, де станція, перон...

Як пили шампанське у буфеті,
Спохвотився раптом дід Хома:
— Подождіть, бо щось не видно Петі,
Внука-новобранця десь нема!..

На рішучий запит военкома
Руку дід приклав до картуза:
— Вибачте, забули його дома! —
І в старого капнула сльоза.

Привезли забутого в машині.
Сів у поїзд майже на ходу...
.

ВИ ЗАЙШЛИ У РЕСТОРАН...

Ви зайшли у ресторан:
Гамір, дим, задуха...
Мідні труби, барабан
Роздирають вуха!

Дикій музиці у тон,
Модний та пихатий,
Верещить у мікрофон
Співачок патлатий.

Верещить (скривив лице)
Щось заокеанське.
(Хоч з пампушками сальце
Наше їсть, радянське!)

Не до пісні, звісно, вам.
Думка: «Де б тут сісти?..»
А довкола гам-бедлам
Чинять танцюристи!

Ось патлань фінти плете,
Каблуками гупа.
З ним дівиця... Декольте —
До самого пупа!

Ось піжончик танцюрист
Підхопив Марфутку
І щодуху лупить твіст
Під чужую дудку!

Шум — хоч вуха затули
Від того «модерну»:
Мов зненацька забрели
В заморську таверну!

Джаз піддав ще більш вогню,
Вже дрижать одвірки...
Ну, а ви, ждучи меню,
Думаєте гірко:

«За які заслуги їм —
Зали, музиканти?..
Остогидли ж нам усім
Ці нероби-франти!»

Ось один зробив «заказ»:
Дав троячку, бачу...
І в догоду йому джаз
Чеше «Кукарачу»!

Їм танцюльки, їм «хі-хі»,
Верескливо джази...
Кричите, немов глухі:
— Дайте борщ і зрази!!!

Ні! Поглухли, видно, вже
Всі од барабану...

.
Вам услід виття чуже
Пре із ресторану!

Ідете... В очах туман...
Шумом-гвалтом ситий:
Голова, як барабан...
Треба відпочити!

А з реклами (там, де джаз)
Сяє буква кожна:
«Найкультурніше — у нас
Відпочити можна!»

1973

МАМИНА ХАТА

Сива мати сорок літ
Прожила в тій хаті,
Де за ганком — вишень цвіт,
Яблуні крислаті!..

Доглядала свій садок,
Мальви буйнорослі...
Але ось — прибув синок
До матусі в гості.

На машині «Жигулі»,
Стрижений по моді...
— Годі жить вам у селі,
Порпатись в городі!

Вже давно пора до нас
Перебратись, мамо:
Телевізор, ванна, газ —
Шик, сказати прямо!

Не ходить ні до гусей,
Ні по воду вранці,
Кожен вечір — то хокей,
То спортивні танці!

— Не вагайтесь! — говорив.
І, знайти щоб «свата»,
В райгазеті об'явив:
«Продається хата!»

Налетіли покупці —
І нема вже хати!..
Втерши сльози на лиці,
В путь збиралась мати.

Походила по двору,
Щоб одвести душу,
В сад зайшла і, мов сестру,
Обіймала грушу.

Щебетали в синь небес
Птахи на світанні...
І повіз її експрес
До синочка Вані!

...Був давно готовий план,
Як зустріти неньку:
Одвели старій диван,
Тумбочку гарненьку.

Вечорами внук Артур
Грав їй на баяні.
Потім — з бази гарнітур
Притаскали Вані.

Інші меблі — інший план!
І невістка строга
Пересунула диван
Ближче до порога.

Згодом десь припер синок
Дзеркало у рамі,
Та в «передню», у куток,—
Розкладушку мамі.

Повалило в Ваньків дім
Більше друзів, звісно...
Рік минув, і в домі всім
Стало «дуже тісно»!

Про повернення в село
Не могла й гадати:
Вже в старій не було
Ні грошей, ні хати!

Сварки, чвари почались...
А за тиждень Ванька
Розліпив об'яви скрізь:
«Є хороша нянька!»

* * *

В мамин сад іде весна,
Знов цвісти він буде...
Де живе тепер вона —
Знають добрі люди!

ЖЕНИШОК

Не підстрижений, патлатий,
В тридцять років нежонатий —
Парубкує Вольдемар,
Тре-вичовгує бульвар.

— Ти б женивсь, дівчат багато! —
Натякають мама й тато.
— Втну, маман, весільний бал,
Як знайду свій ідеал!..

Вже зносив і дві гітари,
А знайти не може пари!
Ось і вчора він в саду
Стрів красуню молоду.

Йшов за нею крок по кроку,
Компліменти сипав збоку,
Лестив їй кварталів п'ять.
(Нав'язався проводжать!)

Нишком вивідав пронира:
Хто батьки, чи є квартира,
Те і се — і взагалі —
«Волга» є чи «Жигулі»?

Як почув на ту «прикидку»,
Що живе... у гуртожитку,—
Струни збурих, дав акорд
І відскочив злий, як чорт!

В ідеалі Вольдемара
Зовсім інша діва пара:
Та, що в неї скрині є,
В гаражі авто своє,

Та, що батько їй впридачу
Дасть іще за містом дачу;
Мама в неї щоб була
Роботяща, як бджола:

Щоб на дачі, в тихім парку,
Мав він тещу-куховарку!..
При жоні добра завал —
Ось який той «ідеал»!

Не працює вже три роки,
Бо ж по горло й так мороки
(Третю осінь і весну
Все підшукує жону!).

Покажи машину, шубу —
Повезе й стару до шлюбу.
Не таїти нам гріхи,
Є такі ще женихи!

Уночі на тротуарах
Ріжуть шейки на гітарах,
Будять криком весь квартал —
Все шукають «ідеал»!

ЖДЕ КОМУНІЗМУ ЯВТУХ...

Чув наш Явтух, що настане
Диво-казкова пора:
Всюди, куди хто не гляне,
Виростуть гори добра.

Гори!.. І все безкоштовно!
Все, що захочеш,— бери!..
Мріє діждать, безумовно,
Ледар тієї пори.

— Встанеш... І кинь лише
фразу:
«Хочу борщу й пирога!»—
Все піднесе тобі зразу
Техніка — вірний слуга!

Досить натиснути кнопку,
І автомат тобі
В рот —
Булькне горілочки стопку,
В рота — жбурне
бутерброд...

Чом же ті батько і мама
Лають, що спить, аж
припух?—
В нього ж «висока програма»:
Жде комунізму Явтух!

А щоб діждать
І з любов'ю
Стріти, дійшовши мети,—
Треба ж глядіти здоров'я,
Сили свої берегти:

То спекульне на базарі,
То витанцьовує десь,
То побриньчить на гітарі —
От вам і «труд» його весь!

Часом не терпиться трутню
Кинуть трудягам одно:
«Швидше будуйте майбутнє,
Я ж бо чекаю давно!»

Модник!.. Без шапки і шляпи,
З патлів не видно вже вух...
Всівшись на шиї у папи,
Жде комунізму Явтух!

От йому вже і тридцятий...
Інших судити мастак,
Ходить лайдак нежонатий
І розмірковує так:

«Ще п'ятирічка. І повно
Всякого буде добра!
Іж, одягайся безкоштовно.
Там —і женитись пора!

Блага — куди не подайся,
Хліб на дурняк
І вино!

Жінку бери і тиняйся —
То по кафе, то в кіно!..»

Ось чим привабний для нього
Наш до майбутнього рух.
Людам не давши ні ч о г о,
Жде комунізму Явтух!

...Ні! Лайдаку доведеться
Здати ці «плани» в архів,
Бо комунізм обійдеться
Без отаких Явтухів!

1975

НЕ ГОВОРИ,
ЩО ТИ ПОЕТ

НЕ ГОВОРИ, ЩО ТИ ПОЕТ

Коли коханій до альбому
(Чи посередньо, чи то гірш)
Ти, подолавши сон і втому,
Нарешті викінчиш свій вірш,
Коли, зрадивши віршу тому,
На шляпу ти змінив кашкет,—
Ніде, ніколи і нікому
Не говори, що ти поет.

Коли, радіючи удачі,
Ти невідривно день при дні
Почнеш в захопленні гарячим
Пекти загальники-пісні,
Коли, нарешті, випадково
«Продвинеш» їх в одну з газет,—
Ніде, ніколи і нікому
Не говори, що ти поет.

Якщо ти бачив лиш на блюді
Колгоспний хліб і виноград
І весь твій шлях «в життя і в люди»—
У шість редакцій і назад —
«Штовхати» вірш!.. Коли ти в цьому
Вбачаєш успіхів секрет,—
Ніде, ніколи і нікому
Не говори, що ти поет.

Коли ти взяв замовлень масу
І друзям кидаєш: «Спішу!
Бо вже й читать не маю часу,

А цілі дні пишу й пишу!»,
Коли ти втнув замовцю свому
Чи то сонет, чи то куплет,—
Ніде, ніколи і нікому
Не говори, що ти поет.

Коли ділком гоноровитим
Ти гонорар узять прийшов
З одної каси із маститим
І там гукнув йому: «Здоров!»
І навіть вислідив потому,
Щоб затагти його в буфет,—
Ніде, ніколи і нікому
Не говори, що ти поет.

Коли ж забудеш славу й гроші
В труді, як кожен патріот,
Й тебе за вірші за хороші
Назве поетом наш народ,
Який прямує величаво
З піснями радості вперед,—
Лише тоді здобудеш право
Сказати людям: я — поет!

КУРИЛО-КАДИЛЬСЬКИЙ

Маститий поет Соловейко Павло
На секції вірша читав про село.
Читав — як писав: то протягне баском,
То раптом тоненьким бере голоском,
То в ритмі гойднеться і, роблячи крен,
Протяжно повторить любий рефрен:
«О верби крислаті, лоза й перелаз,
Мені ви натхнення давали не раз!»
Протягнувши фальцетом такий же кінець,
В президію сів на «постійний» стілець.
Хвилину мовчання... І тут, як бува:
«Хто виступить хоче?» — спитав голова.
І критик, що держить по вітру свій ніс,
Що в папці промову (готову!) приніс,
Схопився і першим до сцени побіг,
Щоб інший, бува, обігнати не зміг!
Стрибок!.. і всі східці бере він за раз
(Як брав в парубоцтві поет перелаз!).
Розплився в усмішці, пашисть гаряче
Курило-Кадильський... А потім реч:
— Нам випало щастя!
Хвилину тому
Ми слухали в нашім затишнім дому
Павла Соловейка, чий світлий талант
Сіяє для всіх нас, немов діамант!
І скажемо прямо: за цими дверми
Ходячого класика слухали ми!
Приємно нам всім, що любий поет
Рвонувся цим віршем ще далі вперед!

З любов'ю до нього, співця-солов'я,
В цей день історичний схиляюся я
(У бік, де сидить Соловейко Павло,
Курило-Кадильський схиляє чоло!).—
І стало так тоскно, що хай йому біс,
Неначе кадильницю піп тут проніс!
Дивились в підлогу сумні слухачі,
А критик палкий, себе в груди б'ючи,
Робив філософські уже відкриття:
— Прочитаний твір — це епоха, життя!
Візьміть хоча б слово музичне «лоза».
Не та це лоза, яку гризла коза!
В лозі цій проблеми великої суть,
Бо з неї корзини колгоспи плетуть.
Стахановки носять корзинами корм.
Лоза набула нових якостей, форм!
Раніш колись кози знущались з лози,
А тут вона служить для тої ж кози!—
...І критик, ледь-ледь не зронивши сльозу,
То збоку, то ззаду доїв ту козу.
Від слів тих у залі аж душно було.
Лиш гордо тримавсь Соловейко Павло,
Який возсідав на «постійнім» стільці
Й від тої хвали бронзовів на лиці!
А критик купався у патоці фраз:
— Звучить по-новому й старий «перелаз»!
Не той він, що брали з розгону діди,
Стрибавши колись до дівок у сади.
А ясно для мене (так само й для нас),
Що стверджує автор новий перелаз,
Де гордо стоїть героїня труда
І там комбайнера свого вигляда.
І я наче бачу... в призначений час
Він мчить мотоциклом на той перелаз!
Типові картини! А взяти хоч би

Оновлений образ старої верби!
Тут план озеленення поданий так,
Що слів не знайти, крім похвал і подяк!
Та нам не під силу збагнути всього,
Що сказано в творі безсмертнім його!—
...Із залу почулись гучні голоси:
— Гаси ту кадильницю! Швидше гаси!—
Підвівсь голова, що згадав про кермо:
— Регламент скінчився... ще скільки дамо?
— Доволі!— гукнули усі, як один,
Хоч критик просив ще п'ятнадцять хвилин!
...І справді, доволі кадить фіміам!
Це нам не потрібно, на шкоду це нам!
Хай дужче лунають у нас голоси:
«Голоблю закинь і кадило гаси!»
Хай критик такий чує завжди від нас:
«Регламент скінчився! Минувся твій час!»

ТІЛЬКИ Й СВІТЛА,
ЩО В ВІКНІ...

Добре лірику, їй-право!
Встане, гляне у вікно...
Може, вам і не цікаво —
Він напише все одно.

Не проходить і хвилинки,
А вже спіймано рядок:
«За вікном пливуть хмаринки...»
(Тут же й рима: «холодок»).

Долетить йому до вуха
Пташки спів, що сповнив двір,—
Він і пташку-щебетуху
За хвоста — і на папір!

Він усе бере з природи!
Досить тільки зримувать,
І, дивись, «Мініатюри»
Вже готові!
Штук із п'ять!

Перегляне: «Все до діла!
Варто їх скропить вином...»
Раптом чує:

пролетіла
Свіжа тема за вікном!

(Продирчав у бік Подолу,
Мов скажений, мотоцикл!)

Він за зошита — й до столу!
Він новий напише «цикл»!..

Завтра теж опівдні встане,
До вікна підійде знов...
«За вікном цвітуть платани!..»
— Єсть!— гукне
Й писать пішов.

Добре лірику, їй-право!
Має вірш — на кожен звук,
Має друга у «видаві»
(Друг усе те пустить в друк).

Хоч душі там півпроцента,
Схожий вірш на ковилу,
Має друга рецензента,
Що воздасть йому хвалу!

Хоч творіння ті «ліричні»
Ніхто в руки не бере,—
Пише він на теми... вічні!
Хай читають, як помре!

Щоб, бува, з таким розгоном
«Молодий» якийсь творив,—
П'ять разів би макогоном
В нього б критик запустив!..

Цей же лірик — строчить, пише,
Аж вистрибують слова:
«За вікном казкова тиша!..»
Скоро —
Й збілочка нова!..

Добре лірику, їй-право!
Та спитать приходить час:
Хто й коли йому дав право
Зватись ліриком у нас?

...Є в нас лірики-поети!
(З ним ніхто їх не зміша!)
Їх пісні і їх сонети —
Світлі й чисті, як душа!

Думи їх — завжди народні!
Щиро ними дорожу.
Й справжнім лірикам сьогодні
Я схвильовано кажу:

— Хто посмів його пустити
Разом з вами на Парнас?
Верхогляд той діловитий
Тінь лиш кидає на вас!

1955

ЛИСТ МАЛОЇ ОКСАНИ ДО ТЬОТІ ПОЕТЕСИ

Здрастуйте, тьотю! Писати до вас
Цього листа доручив мені клас.

Доки ви будете в віршах своїх
Мучить тварин і звіряток малих?

Ваську-кота довели ви до сліз:
Так заганяли, що зовсім обліз.

Куце й нещасне мале зайченя
В кожному вірші танцює щодня.

Потім, налякане, мчиться у даль...
Може, вам смішно, а нам його жаль!..

В іншому вірші подряпаний пес
В битві з ведмедем стрибнув до небес.

Гірше у вірші дісталось козі:
З'їв її вовк у густій дерезі!

Жаль нам істот, що в страшний для них час
Здуру потрапили в книжку до вас!
Мучите й мучите їх досхочу,
Так, що й мене довели до плачу.
Навіть телят ви загнали з трави
В книжку свою!
Та хіба тільки ви?

Того ж ведмедя і того ж kota
Рвуть, роздирають поетів до ста:
Смичуть за боки, за ноги, за хвіст!
Гляньте книжки! Подивіться їх зміст!
Ті, що не встигли звірят захопить,—
Птахів скубуть, що аж пір'я летить!

Мабуть, тому уже декілька літ —
З кожної книжки все нявкає кіт.

З кожної книжки у різні кінці
Скачуть і мчаться вухаті зайці,

Мекають кози, хропуть їжаки,
Клацають люто зубами вовки.

Схоже на те, що поети літ п'ять
Десь по лісах й зоопарках сидять!

Тож ми й питаєм поетів гуртом:
— Доки вам з зайчиком гратись, з котом?
Любим звірят ми! Та хочемо з книг
Знати багато не тільки про них!
Тьотю! Скажіть, чи воно вже не час
Твори, наприклад, писать і про нас?
Відповідь шліть до Вербівки-села.
З юним привітом —

О к с а н а м а л а .

ОБОЙМА

Колись давно якийсь солдат
Десь на одному з полігонів
У трилінійний апарат
Обойму вклав з п'яти
патронів.

Пальнув солдат, почувши «плі!»,
І незабаром ясно стало,
Що в основному взагалі
Обойма вистрелила вдало.

І полилися похвали,
Знялося море шуму, гаму:
На щит обойму підняли
І в золоту вмостили раму!

За цим — вчепили по вінку
До шиї кожного патрона...
З тих пір під стелею в кутку
Висить обойма, мов ікона.

Ідуть літа...
І хоч давно
В мішені б'ють нові патрони,—
«Знавці», по звичці, все одно
В куток одвішують поклони.

З усіх трибун, на всі лади
Одних і тих і досі хвалять.
А нині діючих — завжди

Цілим снопом до «Інших» валять.
Порадив якимось я «знавцю»
(Віддавши славленим належне!):
— А може б, ви обійму цю
Хоч обновили обережно!..

Помислив він і каже так:
— Не раз ми думали, хотіли,
Та не потиснеш їх ніяк!
Не піддаються!
Заржавіли!

ПРО ДЕЯКИХ ТУРИСТІВ

В Мілані був чотири рази...
— В Донбас поїдь!— і він аж зблід.
(Йому давно звернуло в'язи
Чомусь на Захід, не на Схід!)

* * *

Співа про Рим, згубивши міру,
А про того будівника,
Що збудував йому квартиру,—
Не проспівав ще ні рядка!

* * *

Він сколєсив дороги дальні
Й навчивсь одного у панів:
У санаторії в їдальню
В трусах ходити! Без штанів!

* * *

З турне — в турне. Поїздок — маса...
А дома він живе, мов кріт.
Машина. Дача. Ощадкаса —
То весь його міщанський світ.

* * *

Усе описує: дороги,
Що пив він тут, що їв він там...
Та не дописує одного:
Навіщо все це читачам?

* * *

Шовково-лагідний із гідом
І хамовитий з рідним дідом!

* * *

Берет. Кашне «універсало».
В рудім (чужому) піджаку...
Лиш рідний хліб
І рідне сало
Йому поки що до смаку.

* * *

Його прописка — в «Інтуристі».
Він знає всі чужі міста,
Завулки всі!.. А в ріднім місті —
Сусідню вулицю пита.

* * *

Нотатки. Вірші. Точні дати.
Читаєш — гнів бере і сміх.
І часом хочеться спитати:
Це ж чий писака? Наш чи їх?

1959

ЗРОСТИВ ІХ НАРОД

Вокзали,
Перони...
У даль степову
Летять ешелони,
Летять у Москву!

За сад,
За леваду —
Гудків голоси.
Вже Бахмач позаду,
Вже Брянські ліси...

Стрімкі, мов комети,
Вагони-гінці.
В вагонах поети,
Романів творці...

Сопуть паровози,
І гнуться мости:
Всю лірику й прозу
Нелегко везти!

Той фільми, той п'єси,
Той епос везе.
Аж стогнуть колеса!..
Та й це ще не все!

В «дитячім» — духовне
Везуть молочко:

Забіла шановна,
Статечний Бичко...

В вагоні у кожнім
По декілька тонн.
(Лише півпорожній
«Критичний» вагон!)

В цілому як взяти —
Радить читачам:
Є що показати
Братам москвичам!

* * *

Лани,
Перегони,
Вітри степові...
Летять ешелони —
Нові і нові.

Мелодія лине.
Над злотом гаїв
Везе Україна
В Москву солов'їв.

В пісенному світі —
Не два їх, не три!..
А ось знамениті
Баси,
Тенори.

Лунає в ефірі
Імен перегук:
Білинник і Гмиря,
Гнатюк і Чулюк!

Злічить їх не в силі
(Солідне число!).
Тут Кікоть-басило,
Тут Вірський Павло,

Вусатий Колесник,
Мінківський Олесь...
Багато чудесних,
Прославлених єсть!

А далі — ще сотні
Співців, жартунів:
То їдуть народні
З заводів, ланів!

В Москву, мимо саду,
Їх поїзд несе,
В Москву на декаду!..
Та й це ще не все.

Художники наші
Доробок везуть:
Скульптури, пейзажі,—
Щаслива їм путь!

* * *

Яких — тільки гляньте!—
Сягають висот
Яскраві таланти!
Зростив їх народ.

І радують, тішать,
Дозрілі сповна,
На нових афішах
Нові імена!..

Ансамблі, естрада.
(Програма нова!..)
Врожайна декада!..

Тож здрастуй, Москва!

11 листопада 1960 року

РІДНА СТОРОНА

Євгенові Кравченку

Степ і степ. Купіль зелена.
Пахне ярина...
То для тебе і для мене —
Рідна сторона.

В дні весни, у літню спеку
Глянеш із гори —
Видно станцію далеку,
Села,
Хутори.

Зір допитливий, юнацький!
Він не знає меж:
Видно Лідівку, Бернацьке,
Доманівку теж.

Ми там чули в сінокосі
Хори цвіркунів.
Там пройшли за плугом босі,
Ой, немало днів.

Там і спали ми на сні
О нічній порі.
Молодик, мов скибка дині,
Сявав угорі.

Звідтіля ми юнаками
Йшли, мов на маяк,
Розціловані батьками,
Пішки на робфак.

В хмурі ночі, в теплі ранки
З рідної землі
По камінню Молдаванки
Йшли «в учителі».

Вперту маючи натуру,
Як оті воли,
Пішки йшли в літературу...
І, либонь, прийшли.

На шляху того походу,
Між густих пшениць,
Пили воду-прохолоду
З багатьох криниць.

Добрели ми, хоч нерано,
В Київ, земляки,—
Син Сергія, син Івана —
Два степовики.

Ми не з тих, хто з ходу, маху
Рветься до мети.
В нас, гай, гай, ще скільки шляху!..
Нам ще йти та йти!

В тім поході у години
Світлі, життьові
Не забути нам рівнини
Рідні степові.

Там у тебе, як і в мене,
Юності весна...
Степ і степ. Купіль зелена.
Рідна сторона!..

СТАНОВИЩЕ КРИТИКА

(Ж а р г).

Як хвалить він письменника
Онуфрія Каленика,
То він
«Кваліфікований»,
«Глибокий», «поміркований»,
«Розумний» та «освічений»,
«Проникливий», «досвідчений»
І в творі, що торкається,
«Чудесно розбирається»!

А зробить зауваження —
Куди там! Інше враження!
Він критик
«Непідкований»
І «некваліфікований»,

«Безграмотний», «неввічливий»,
«Мілкий», «недоброзичливий»
І в творі, що торкається,
«Профан, не розбирається»!

1961

ПОДАРУНОК

(Ж а р т)

Важні в бронзі похвали,
А в житті веселі —
Два письменники жили
В Горлівці, в готелі.

Телефон. Приймач. Диван.
Ваза на помості...
До обох дружок Іван
Завітав у гості.

(На війні разом були ж!)
Випили. Й незчулись,
Як пішов «шуметь камыш»,
Аж «деревья гнулись».

Стихла пісня в дзвоні чар.
Гість збиравсь додому.
І відомий повістяр
Мовив другу свому:

— Подарую я тобі
Власну повість, друже!..—
Та, признатись, дalebі,
Захмелів він дуже:

Просльозився, ручку взяв,
Сів за стіл в затишку
І дружкові надписав...
Телефонну книжку!

1961

170

ПРО ЖИВОГО КЛАСИКА

Його поезія не вмере:
В бібліотеках,
У крамницях —
Ніхто і в руки не бере!
Віки лежать їй
На полицях!

1962

АВТОМОДЕРНІСТ

(Ж а р т)

Якось в ранішній годині
В одному із міст
Мчав скажено на машині
Автомодерніст.

Мчав зигзагами щодуху,
Мов зійшов з ума
(Як відомо, правил руху
Для таких нема!).

Вивертав кермо за роги,
Між машини ліз
(Не триматися дороги —
У таких девіз!).

Круть сюди — димить протектор!
Круть — і чирк об міст...
А слідом — автоінспектор!
Зойк сирени...
Свист...

Як забулькав радіатор,
Став лихач — і в крик:
— Не чіпляйся! Я новатор!
Відступись, старик!..
— Ви запеклий аварійник!
Прошу дати права...
— Ти зажимщик-традиційник!
Це ж їзда нова...

— Ви порушник, ви фанатик!..—
Той скипів як біс:
— Зрозуміть мене, догматик,
Ти ще не доріс!

І рвонув на страх народу
Знов на повний газ.
Крутонув лівіш і з ходу —
Лобом грюк об МАЗ!

Хто в той час проходив містом,
Той добрать не міг:
Чи то кузов з модерністом,
Чи гармошки міх!

Як летів, задравши ноги,—
Збив ОРУДу знак...
Не тримавсь дивак дороги
І погиб отак!

КІНОКОМЕДІЯ

...Сценарій — схвалено! Тепер
Над планом фільму «Плотогони»
Сидів і думав режисер
(Щоб твір новий потряс мільйони!).

Шукав фіналу зокрема!
І вніс помітку до конспекту:
«Ефекту вбивчого нема,
Кульмінаційного ефекту!»

— А що, як тут,— під барабан,
Де... «вітер... валяться дерева...» —
Пустить в натурі на екран
Царя звірів — старого лева!?

Підніме лев скажений рев
І вразить публіку до краю!..
«Потрібен лев, ефектний лев!
Інакше — фільму не знімаю.

Інакше й ця картина теж
В нас вийде солодко-рожева».
Митець свого добився все ж!..
І привезли
На зйомки
Лева!

Жовтава шерсть. Облізлий хвіст.
Закислі очі — аж червоні...

І веремію зняв таку,
Що як вам тільки й розказати.
Меткий директор нашвидку
Шмигнув у клітку сам за грати!

Хто був прудким — у двір попер,
Балкони тріскались від штату...
Сопів сердечник-режисер
І вгору дерся по канату!

А лев поплівся спроквола
Й сховався за щит
«КІНОРЕКЛАМА»...
Така комедія була!
Хоч твір новий і звався «драма».

Митець гадав, що вразять нас
Ефектним левом «Плотогони»...
Та мас мільйонних не потряс —
А з каси витряс він мільйони!

1962

ПІД ДВЕРИМА РЕДАКТОРА ТОВСТОГО ЖУРНАЛУ

(Нехай буде казка — будь ласка)

Журнал дати вчасно — важливіший фактор!
Зібрали планьорку,
Бо труднощів — тьма.
— Закрийте всі двері! — благає редактор.—
І так від «просящих» одбою нема!..

А оні «просящі», зачувши ту фразу,
Шмигнули в щілини із шаф і шухляд.
Підбігли під двері і... в чергу відразу!
Стоять, як в міськраді, із просьбами вряд.

Ось пухлий Роман, ось «ускладнена» Рима,
Ось Нарис прокислий, солодкий Етюд...
Дрімает Комедія ген під дверима
(Як потім в театрі дріматиме люд!).

Шепочуться, звісно: «Півроку жду площі!»,
«Нема мені місця, то дайте ж аванс!..»
Аж бачу он — пруться два Спогади тощі...
— Куди ви без черги?! — басить Асонанс.

— Без черги? Та що ви? Ми рік у портфелі,
Наш тато — письменник! Президії член!..—
І в крик! Підкидаючи руки до стелі,
Гули, відміняли десятки імен:

— А твій тільки й знає, що снасті рибачі!
— А твій зазнається і носа дерел!
— А твій ціле літо просидів на дачі!
— А твій з року в рік видає лиш старел!..

— Замовкніть! Чого ви? — озвалася Байка.—
Ось я на підверстку ніяк не пройду:
На солі пекла поетеса-хазяйка,
А треба було готувать на меду!

— За нами наш батько,— кричали Нотатки,—
Гасав по Європі... І держать! А чом?..

— Це що за гармидер і за безпорядки? —
Читачка пита, що зайшла на прийом.

«Просящі» до неї: — Та нам же обидно,
До вас пробиваємось в повній красі!..—
Читачка знітилась: — Та як вам не соромно!
Ви всі ж якісь сірі, засмоктані всі.

Ось як тебе звати?

— Лірична Новела!

— Хіба з таким видом на люди йти:
Фігури нема, лиш, як тумба, дебела.

Не хочу дружити з такими, як ти!

А ви хто така?

— Модернована Повість!

— А в люстро на себе дивились хоч раз?
Вертайсь на доробку, як маеш ти совість,
На люди такою не прись напоказ!..—
Дісталосся Віршам, Поемам-жувачкам...

Аж вийшов редактор...

Читає наказ:

— Спасибі за поміч, шановна читачко,
Приймаємо в штат консультантом до нас!

Почувши цю звістку, сховалася Рима,
Комедія — задки, Новела — в підвал...
І тиша відтоді така під дверима,
Що можна спокійно робити журнал!

НА АБСТРАКТНІЙ КОБИЛІ

В реальній машині, у шубах реальних,
В шапках із барашків, цілком натуральних,
Приїхали в гості на славний завод
Два модних творці «просвіщати» народ.

Спочатку — ум'яли в робочій їдальні
Реальну сметану, сосиски реальні,
А потім підвівсь
І ступив наперед
Тонкий і гнучкий ультрамодний поет.

(Той самий поет, від якого в столиці
Аж «сходять з ума» ресторанны дівичі)
Застигла на лацкані ліва рука —
І глянув панком він на всіх звисока.

Рекла напускна його поза і маска:
«Такий я красунчик! Милуйтеся, будь ласка!»
В одвіт — ні овацій, ні сяючих лиць
(Бо цех — то не зборище легких дівичь!).

Поет бубонів самовпевненим тоном,
Як люблять, як цінять його за кордоном.
А збоку у майстра питає моторист:
— Він наш, оцей хлюст, чи зальотний турист?

Красунчик простер довгі руки, мов крила:
— Читаю поему «Електрокобила»! —
І очі страшні закотивши під лоб,
Пустився творець на кобилі в галоп.

Іржала, хвицалась в поетовій власті
Абстрактна кобила абстрактної масті.
А де голова її, ноги і хвіст —
Не бачив і сам крючоктвор-модерніст.

— Я очі свої візьму цупко в долоню
І штепселя в ніздрі кобилі всупоню!!! —
У корчах кричав, викликаючи шум,
Немовби і справді штрикнув його струм.

— Оце так встругнув!
А про що це він меле? —
По цеху котилось гудіння веселе.
— Мовчїть, щоб, бува, не стряслося біди,
Бо штепселя вставить, дивись, не туди!..

Спочатку хихикали ті, що позаду,
А потім дійшло й до переднього ряду.
— Навіщо цей брак він між люди пуска? —
В сусіда питав контролер ВТК.

А хтось, щоб підняти на сміх модерніста,
Гукнув: — Щоб ти здохла йому, норовиста! —
Якраз в цьому місці, під гул голосів,
Новатор-поет витер лоба і сів.

І тут (модний галстук, в зубах сигарета!)
Підвівся мордатий напарник поета:
— Я — скульптор! В модерні кохаюсь давно:
Будь ласка,— і хвацько змахнув полотно.

І люди здивовані очі розкрили:
— І це щось подібне до тої кобили!..—
Питає монтажник (в бік «твору» — кивок!):
— А що оце скраю тупе, як пеньок?

Творець зупинивсь при окатій болванці
І мовив солідно: — Це жінщина в танці! —
Під регіт загальний почулось з кутка:
— Це, може, з натури? Це в тебе така?

— А ви не того... не дурисвіти часом?
За кого нас маєте? — кинув хтось басом.
І люди пішли... І знітились вкінці
«Кобили» творець і «красуні» творець.

Оскільки не чулись подяки похвальні,
Наділи шапки вони, шуби реальні,
У «Волгу» реальну усілися враз.
І модний поет, скільки духу, дав газ!

Монтажник услід як гукне на всю силу:
— Ти б сів на свою на електрокобилу!

СПОГАД

Брав завжди мій добрий тато
І мене на віз,
Щоб побачив я багато
Ще тоді, як ріс.

Не лишав мене ніколи:
Зимно, чи весна,
Чи то їхав він у поле,
А чи до млина.

Кожушок одягне й свитку
У години хуг...
Якось їхали ми влітку
В дальню даль на Буг.

А навкруг — степи безкраї,
Безконечний світ.
Що, бувало, не питаю —
Батько дасть одвіт.

Села й села... Люди в полі...
А навстріч встає
Дім в саду на видноколі!
— Тату, що то є?

Вікна зверху, вікна знизу.
Диво ти мое!
Килим звис аж до карнизу.
— Тату, що то є?

Обійняв мене за спину,
Глянув на лани:
— Не дивись туди, мій сину,
Там живуть пани...

Далі їдем по дорозі.
Дума щось татусь.
Ну, а я верчусь на возі —
І дивлюсь, дивлюсь...

Знову дім між гіллям саду.
І такі ж тини.
— Гляньте, тату! Що це, тату?
— То живуть пани.

Сяють сріблом в раннім ранні
Росяні степи.
Ген женці кладуть у клані
Панові снопи.

Ген іще під цинком хата,
На горбах млини...
І слова ті самі в тата:
— То живуть пани.

Милі спогади-лелеки!
Вмер давно татусь...
І все далі те далеке...
Та й тепер чомусь,

Коли бачу в торбохватів
Дачі і тини —
Ясно чую голос татів:
— То живуть пани!

І відразу в повну міру
Я гострю перо,
Щоб писать про них сатиру —
Людям на добро!

1963

ВІДПОВІДАЮ ВАМ, КОЛЕГО!

«Навіщо ото поїхали виступати до прикордонників! Це ж — перевтома, трата сил. Не будете себе берегти — чи надовго вистачить вас?» — такі слова було кинуто декому з нас, старших за віком письменників, одним надто себебережливим колегою.

Було! Летів у літаку
І я на зустрічі гарячі.
А ви в цей час у гамаку
Дрімали-ніжились на дачі.
Літак мій в хмари голубі
Здіймали буряні мотори.
А вам в котеджі на горбі
Вже снились «власні» помідори.
Щоб не зайшов у справі хтось,
Підперли хвіртку і ворота!
Таких чимало розвелось,
Що лиш про себе в них турбота!
Глядять здоров'ячко,
Тини,
Свою затишну «хату скраю»...
Подовше хочуть жить вони!
— А задля чого? — я питаю.
На «удовольствіє своє»?
Щоб тільки спати, пити, їсти?
Між наших лав, на жаль, ще є
Ці себелюби-егоїсти.
Такий поїхать — надрізі! —
До прикордонників не хоче,

А в Рим далекий чи в Париж
До «закордонників» — охоче!
Туди сам біс його несе!
В таких є ще одна прикмета:
Він там натягне й привезе
Штанці короткі та берета!
Я бачив рідні рубежі,
Чудових хлопців батальйони.
А ви сиділи на межі
І стерегли свої «кордони»!
Я знов відчув красу Карпат
Могуть Вітчизни усієї,
Ще раз відчув, що й я солдат
Народу й партії моєї!
Які там воїни-орли
Красиві серцем і на вроду!..
На те й творці ми, щоб жили
Задля таких, задля народу!
Писать за тином про народ?
(Такі ще є, і я їх знаю!)
А дбать про себе, свій город?
— Не фарисейство це? — питаю.
І сум і сміх за них бере.
І часом робиться аж стидно...
А те, хто швидше з нас помре,
То ще, колего, буде видно!
Як люди,
Йтиму до мети,
А не сидітиму в барлозі!
Найбільше щастя — йти і йти...
І якщо впасти, то в дорозі!

КОЛОЛІТЕРАТУРНИЙ ТИП

Він не створив ні байки, ні новели,
Цей жовчний, епігонствующий тип;
Щодня про вас усякі брехні меле
І з цього їсть «літературний хліб»!

* * *

Читать вас — у нього нема й на прикметі...
Новий ваш роман — пережив, як удар!
Півдня вже сидить у своїм кабінеті,
Сопе й підраховує ваш гонорар!

* * *

У колі дружків
(Іх у нього чимало!)
Він в центрі завжди, як колись попадає.
Варнякає, ділить горілку і сало
І премії «ділить» плюгавчик суддя!

* * *

Хлібцем не годуй цього типа-нахабу,
Подай побрехеньку — і вже подобрів...
Пробравшись між нас,
Став начальником штабу
Усіх язикатих і злих пліткарів!

1964

ПРО СКРОМНІСТЬ ТА БЕЗСОРОМНІСТЬ

На всі лади з усіх трибун
Хвалив колегу Сидір В'юн:
— Який талант! Який невтомний!
Та гляньте (це ж бо головне!),—
Колега наш такий вже скромний,
Що просто радує мене!

Не чув ніхто за рік за весь,
Щоб він, бува, скандалив десь.
То в інших є ще у манері —
Шуміть, не змовчати ніде!

А цей — тихенько зайде в двері,
Залишить рукопис. І йде.

Оце зразок, оце душа.
Колегу скромність прикраша! —
...З трибуни трублячи про скромність,
Аж захлинався балакун.
А сам — суцільну безсоромність
Являв собою Сидір В'юн.

Сюди він — гульк, туди він — шмиг...
Себе мостив, де тільки міг.
Тихеньких — ліктем, кулачищем!
На видавців — очима блись:
Йому жени тираж найвищий!
А скромні всі — посторонись!

Владнає справу днів за сім —
І знов розкланюється всім.

Колезі тихому, до речі,
«Поспівчуває» В'юн-крутій.
Обійме лагідно за плечі:
— Ну, що поробиш, друже мій!

І в бік замовця — кив і морг:
— Тираж планує книготорг! —
А завтра знов, дивись, він гучно
Хвалу колезі воздає...
В'юну, їй-богу, дуже зручно,
Що тихі й скромні в світі є!

В ЖИТТІ — ЯК НА ДОВГІЙ НИВІ

Якщо друзі у вас правдиві,
Легко жить вам, робить своє...
Та в житті — як на довгій ниві,—
І фальшиві ще люди є:

Ті, що надто ласкаві зовні,
Що слова їх — ерзац-бальзам!
...Пригадалось мені, шановні,
Те, що бачив і слухав сам.

Не писав я тоді ще в пресі,
В гуртожитку студентським ріс
І з гальорок жарких в Одесі
Всім артистам горланив: «Біс!»

На концерти, як на принаду,
Полетіть — був завжди готов.
І от якось зайшов в «Естраду».
(Признаюсь, мов у храм, зайшов!)

Вестибюль... Ось стоять артисти...
Я обожнював їх, мабуть.
Уявляв, що їх душі — чисті,
Як мистецтво, що нам несуть!

Раптом чую: бурчать з досади,
Лиють бруд (о, спаси аллах!)
На колегу свого з естради,
Що мав успіх! Що мав аншлаг!

Перший злився, аж горло сохло:
— Хай кривлявся б собі в кафе! —
Другий мимрив: — А жести? Хохми?..—
І скривились обидва: фе!

Я дивився на них, сердега,
Думав: «От критикують де!»
Двері — навстіж... І той колега
До дружків оцих, бачу, йде!

Мить одна — і змінились маски:
Шляпи вгору знялись, мов пух,
Очі бризнули блиском ласки,
І усмішки — до самих вух!

Перший меле, що рад він дуже,
Склавши губки в рожевий бант,
Другий лестить: — З аншлагом, друже! —
Що тут скажеш, мовляв, талант!..

Моя світла уява-мрія
Зникла геть! В душу смуток ліг.
Мабуть, вкрай розгубивсь тоді я,
Що брехню пристрамить не зміг.

Та з уроку тієї «школи»
Я понині той смуток ніс.
І відтоді — ніде й ніколи
Не гукав цим артистам: «Біс!»

Певне, ті неправдиві дяді
Відслужили давно своє...
Та й тепер (не лише в естраді!)
Послідовники їхні є!

Зовні глянеш — ніжніший квітки...
Та не жди від таких добра:
Позаочі — мусолить плітки!
А зустріне — кричить: «Ура!»

1964

ВІН ДБАВ ПРО ВСІХ

Пам'яті М. Т. Рильського

Він дбав про всіх. Вставав щоднини
І знову думав о добрі.
До нього йшли, як до людини,
Поети й сиві матері.

У нього завжди вистачало
На всіх часу і доброти.
Нема кінця й нема начала —
Скільком устиг він допомгти!

Його сердечність негасима
В рядку у кожному жила...
Не стало ніжного Максима,
Добра й поезії орла!

Прощай, поете! Не забуде
Народ-титан діла твої.
Остання путь. В жалобі люди
І Голосіївські гаї...

1964

НАЗУСТРІЧ ШТОРМАМ І ВІТРАМ

І. П. Гайдаєнку

Русявий, очі голубі,
Мов дальній океан...
Він завжди в мандрах, у плавбі,
Наш добрий друг Іван.

Співа Івану склянок мідь,
Чи літо, чи зима.
Коли в Одесу не приїдь,—
Пішов у рейс,
 нема!

Все поспішає на маяк...
І вже об'їздив світ —
Письменник справжній,
І моряк,
І справжній одесит!

В труді правдивий
 і в книжках,
Написаних в путі,
Іван, хоч плава по морях,
Не плаває в житті.

Чужі порти...
Але і там
Він над панами пан...
Назустріч штормам і вітрам
Взяв точний курс Іван!

Над кораблями склянки б'ють
Іванові півдня.
І в п'ятдесят наш друг у путь
Іде не навмання!

Іде, щоб ще крізь трамонтан
Пройти десятків п'ять...
Приємно нам тебе, Іван,
В тім рейсі привітати!

1964

В КРАЮ, ДЕ ЗІРКА НА КОПРІ...

В краю, де зірка на копрі
Горить до ранку в далині,—
Вручали хлопці-трударі
Шахтарську лампочку мені.

Один підкинув жартома:
— Воно ж і в вашому труді
Є виднота, і є пільма,
І є пласти, мабуть, круті.

Другий всміхнувсь (середніх літ,
В округлій касці, як в броні):
— У мене,— каже,— є сусід,
Що твори пише день при дні.

Від нього слухав я не раз
Про їх письменницькі діла.
У них не так, брат, як у нас:
Дві норми дав — тобі й хвала!

У них — щось видав на-гора,
То не радій, бо це не все:
Один — гукне тобі «ура»,
Другий — дошенту рознесе!

У них — що двері в коридор,
То інший критик, інший смак.
Проб'єшся далі — знов «затор»:
Той каже так, а той інак.

Там стільки їх,
 смаків, і мод,
І мудреців, що — ого-го,
І всяк киває на народ,
Клянеться іменем його.

Мовляв, «народ це не сприйма»!
І вже товче тебе на пні.
А ти терпи і сходи з ума:
Чи правду каже він, чи ні?

У них — нема стежин «в обхід»,
Шукай — свого знайди ключа!
Тому, мабуть, і мій сусід
Так довго книгу ту кінча...

Сказав, що думав! А тоді
Додав бадоро, з почуттям:
— Нехай ця лампочка в труді
Тобі посвітить, як і нам!

І руку так мені потис —
На дружбу щиру, на добро,—
Що я з тих пір, мов гострий спис,
Тримать стараюся перо:

Щоб, як вони, сповна уміть
Служити людям на землі,
Щоб не прийшлося червоніть
При їхній лампі на столі!

«ДРУЗІ»

Кажуть усі, що поети ці — друзі:
Вдвох їх зустрінеш над озером в лузі,

Кожен вам викладе цілу науку,
Як його друг упіймав колись щуку,

Як у більярдній він кулі ганяє —
Все тут про друга він скаже, він знає.

Спробуйте ж друга спитати ви лише,
Що його друг написав чи то пише,—

Змовкне цей друг... І ви скажете в тузі:
— Батечку мій! Та які ж вони друзі?!

1965

ПАНАС БЕЗ ПРИКРАС

Як, бува, зустріне вас
Мед-словами цей Панас
І питає в ту ж хвилину
Про дружину, про дитину,
Як здоров'ячко бабусі
Та про інше в тому ж дусі,—
Знайте: «милий» він тому,
Що потрібні ви йому!

Весь приціл його — на це:
«...Ти замов своє слівце,
Поможи мені, дружище!»
І, дивись,— пропхався вище...
І, дивись, уже відтоді
З вами здраштуватись — годі:
Як «трамплін і перший трап»,
Ви вже — пройдений етап.

Він і в побуті такий,
Цей пронира, в'юн слизький.
Навесні він зводив дачу
(Не якусь там, а добрячу!)
І згадав якраз при тому,
Що в Будтресті у міському
Є земляк його Павло...
Скільки радості було!

В кабінеті безліч раз
Обнімав Павла Панас.
Називав, щоб влізти в душу,
Дорогушею Павлушу,
Навіть — батечком ласкаво:
«Як ти виріс, друже! Браво!»
І повторював підряд:
«Дуже рад я, дуже рад!»
Ще на шиї повисів.
Усміхнувся. Потім сів,
Нахилився трохи ближче:
«Виручай мене, дружище!..»
Дошки, лати для паркану
Спритно вимолив «по плану».
Шифер виклянчив і скло,
І — здоровий будь, Павло!

Трап по трапу... І Панас
Вгору пре, як верхолаз.
Ходить важний і надутий
(Перед тими, хто «забутий»)
Хто ж потрібен — з тим облесний
І мов ангел той небесний...
Фальш обравши за девіз,
Далеченько вже проліз!

Діє так, що — ого-го!..
Я не вигадав його.
Придивіться, він в натурі
(При кіно, літературі,
При науці треться-в'ється!):
Тим — грубить, а тим — сміється...
Модний галстучок, піджак...
А здереш той лиск — фальшак!

Якщо завтра і до вас
Завітає цей Панас
Із поклоном всій родині,
Із букетиком — дружині,—
Знайте: він крізь ваші двері
Шлях шука новій кар'єрі...
Тож, як я вас застеріг,—
Не пускайте й на поріг!

1965

У НАРЯДНІЙ

(Ж а р т)

Шахтаря, комбайнера Донбасу,
Умовляє зальотний поет:
— Рубоніть зо три норми одразу!
Напишу про вас чудо-сонет.

Потім п'есу змайструю хорошу.
В кожній дії — про подвиг пісні.
Потім фільм! Рубоніть, я вас прошу
Це так вигідно вам і мені.

Глянув скося шахтар йому в вічі,
Зміряв поглядом, повним вогню:
— Може, ти рубонеш, чоловіче,
А про тебе щось я сочиню?!

1965

МАТЮША

— Трись, Матюшо! Трись!..

І. Тобілевич. «Суєта»

Зліпив дві пісні-скороспілки
І вже товчеться в стінах Спілки.
І того ж тижня, у суботу,
Постійну кинув він роботу.
В кутку буфету у димищі
Сидить тепер «на творчій пищі»:
То десь просуне байку мляву,
То у Літфонд подасть заяву,
То вшкварить «Гуси!!!» перед залом,
То нашумить новим скандалом...
Варняка старшим: «Дорогуша!..»
Отак і треться наш Матюша!

1965

ЛЮБЛЮ НАШ КРАЙ

Поетові Володимиру Івановичу

Люблю наш край: лимани, балки,
Чаїний крик і хвиль тепло...
Там з моря видно всім рибалкам
Твое — Григорівку — село!
Сходивши землю срібноросу,
Що клонить трави аж до хвиль,
Ти змалку вмів клепати косу,
Водить човна і в шторм,
І в штиль.
В рибальській трудженій родині
Законом стало ще тоді:
Подай весло своє людині,
Що опинилася в біді!
Літа лишаючи позаду,
У море ходиш, як ходив...
А скільки яблунь, винограду
Ти круг Одеси насадив!
Взнаю твою робочу майку
Іще здаля, коли не йду:
Скінчивши вірш чи казку-байку,
Ти знов клопочеш у саду.
В роботі з рання і до ночі,
Немов той ратай на сівбі.
А скільки радощів для дочок.
Переносив ти на собі!
Молодшій — книги, старшій — ноти.
(Добудь! Хоч діло і складне...)
Ті щедрі батьківські турботи
Завжди зворушують мене.

А жарти, сміх? Лиш серцем дужі
Так сіють усмішки дзвінкі!..
Люблю наш край,

мій добрий друже,

За те, що люди в нім такі!

Я бачив їх, коли з тобою
Бував не раз у тім селі,
Де кожну ніч у гул прибою
Старі вслухаються й малі.

Де зазнають рибалки лиха
В години штормів і вітрів,
Де й досі сива Качаниха
Із моря жде своїх синів...

І це вони, ті добрі люди,
Тобі довірили перо,
Щоб випікав ним зло повсюди,
Щодня відстоював добро,
Щоб по шурах бив і по вовку,
Що з-за межі ген вирина...
Радий, що їх «командировку»

Ти прагнеш виправдати сповна!-
Люблю наш край: рибальську вдачу,
Солоний бриз і хвиль тепло...
Аж звідси, друже, ясно бачу
Твое — Григорівку — село!

ГОТОВ ПОЧАТИ ВСЕ СПОЧАТКУ...

Готов почати все спочатку,
Минувши років рубежі:
Скубти потішному телятку
Траву росисту на межі.

Ходить по глід і по шипшину
В загірні балки й рівчаки,
Стоять і слухать коло млину
Все, що розказують дядьки.

Гукати в полі: — Гляньте, татку,
Як вітром сніп наш понесло!..—
Готов почати все спочатку,
Коли б можливо те було:

Рушати в місто у казкове
На возі батьківським з воріт,
Щоб мама знов — аж до діброви —
Мені дивилися услід.

В Одесі Пушкінську питати,
Шукать в редакцію тропу...
І вперше з радістю читати
Свій вірш в «Червоному степу».

Носити знов шинелі скатку,
Йти пішки з міста у село...
Готов почати все спочатку,
Коли б можливо те було!

ЛЬОДОВИЙ КОНЦЕРТ

(Розповідь артиста)

Возить нас автобус: в села, у райцентри —
В мандрах раз у раз.
Якось ми в Ольхівку прибули з концертом
У зимовий час.

Повен зал народу... Клуб — краса! А в клубі,
На виду в усіх:
Голова — в кожусі, головиха — в шубі.
Валянки на них!

Бачим, літній дядько, шморгаючи носом,
Діба до дверей:
Місце підбирає! Бо з кутка — морозом
Дме од батарей!..

Балакун завклубом щебетать уміє:
«Вдячне вам село!
А як трішки змерзли, то нехай вас гріє
Наших душ тепло...»

Звідали всього ми, роз'їзні артисти,
А такого — ні.
Першими на сцену вийшли бандуристи:
Руки — льодяні!

Гримнули бадьоро: «Не журись, козаче!»
Потім — про куму,
В баса Никанора зуб на зуба скаче,
Ледве тягне «му-у!».

Ще «на біс» утнули: «Квітне черемшина»
Та молдавський «Жок»...
Потім вийшла в «пачці» наша балерина,
Легка, як пушок!

Розвела, мов крила, руки лебедині,
Плічками кива...
(Тут чогось у залі, при отій картині —
Чихнув голова!)

В вікна лопотіла снігом завірюха,
А Жизель пливла...
Під фінал — хтось кинув з залу їй кожуха:
«Одягнись, мала!»

Після того вшкварив фокусник Свистушкін
Чудо на весь світ:
Із води, що вгору вихлюпнув із кружки,—
Впав на сцену лід.

Все йшло по програмі... Мужньо і чудесно
Проспівав соліст:
Люди аплодують, то й працює чесно
Роз'їзний артист!

...Вранці нас громада проводжала гучно:
«Побули б ще тут!..»
Обійшлося в бригаді все благополучно:
Ніяких простуд!

Постраждали, кажуть, тільки двоє в клубі —
Нежить, кашель, хрип:
Голова в кожусі й головиха в шубі —
Ухопили грип!

ЛІТЕРАТУРНИЙ ПРАЦІВНИК

По е м а

I

Не молодий уже Петро.
На скронях інею пороша.
Хоч має він «легке» перо,
Та нелегка у нього ноша.

Десятки літ в одній з газет
Біліло й рідшало волосся,
Бо спеціальний факультет
Кінчать в роботі довелося.

Уздовж і впоперек з тих пір
Сходив цехи, ланів гектари...
Колись орлиний мавши зір,
Сьогодні носить окуляри.

Нотатки, нариси, статті...
У папках відгуки чудові...
Та в особистому житті
Не таланить чомусь Петрові.

Уже і донька підросла,
А й досі ще — одна кімната.
Замість квартири, знов дала
Профспілка грамоту на свято.

Потреться інший років три,
«Передову» навчиться скласти —
Й, дивись, пробивсь в редактори
Чи то в письменники-фантасти.

А в нього вже двадцятий рік
Все ті ж і столик, і шухляда...
Літературний працівник! —
Така завжди його посада.

Не вибравсь досі він, солдат,
У журналістські генерали.
Мабуть, характер винуват,
Що й неприємності бували!

2

Узять хоча б його оту
Поїздку в Майськ шляхами степу:
Завод звеличить мав мету —
І саме тут нажив халепу.

Літературний працівник
Дивитись має правді в вічі.
А цей заводу керівник
При ньому вже «зірвався» двічі:

Вдову облаяв, що зайшла
Про дитсадок спитати знову,
Напавсь на слюсаря Павла,
Кінчивши окриком розмову.

Хоч цифри «справними» були,
Та що за стиль! На що це схоже!
Таким писати похвали
Петро не буде. І не може.

Упевнивсь точно журналіст:
Думки людей — то правда чиста!
І перед ним на повен зріст
Окресливсь образ кар'єриста.

Не міг він, ні, пройти обіч
Картин, що надто невеселі,
Минула в роздумах та ніч
У непривітному готелі.

Покинув досвітком район
Під стук попутної підводи...
І дав у номер фейлетон
Замість планованої оди!

І почалось. (Тримайсь, Петрусь!)
Прийшов протест чинуші-хама:
«Подам у суд! Не примирюсь!..» —
Кричала довга телеграма.

Петра редактор виклика...
Тяжба... Комісії... Шумиха —
Покіль того керівника
З заводу випхали до лиха!

А все це, звісно, нерви, труд
(«Доводь» оте, що правда чиста!).
Ну як не скажеш ти отут:
Важкенька шапка журналіста!

з

За Бугом-річкою село,
Сади... І щогла телевишки...
Чуття краси і привело
Мого Петра в село Оришки.

Земля гойдала хвилі нив,
Крислаті яблуні, черешні...
Мов зачарований, ходив
І оспівав діла тутешні.

Віддав належне тим рукам,
Що сила їх жила у всьому:
І рядовим трудівникам,
І голові, і агроному.

Він мав твердий порядок свій
(Беріг кругом газети марку!):
Про кого пишеш, з тим не смій
Ніде й ніколи пити чарку.

Похвалиш — думатимуть: «Бач,
Дали ефект первак і сало...»
Полаєш — бовкне той діяч:
«Мабуть, хильнув писака мало!..»

На жаль, місцевий голова
Вже встиг ту моду перейняти,
Що всім, хто з області бува,—
Бенкет багатий слід давати!

(Не доведуть нас до добра
Такі «одвідини» службові!..)
Отож хотів він і Петра
Попригощать на тій основі.

Петро одмовився: «Не варт,
Не можу пити я, не вмію...»
І дуже вдало звів на жарт
Оту готовану затію.

В вечірній час подавсь у клуб,
Де чулась пісня «Рідна мати...»,
І там, як справжній життєлюб,
В гурті почав і він співати.

Коли ж чубатий гармоніст
Ушкварив польку-жартівницю,
Відклав портфеля журналіст
І взяв до танцю молодицю.

Не міркував Петро тоді,
Як «виглядати» все це буде:
Отак, по щирій простоті,
І танцювать пішов!.. Як люди!

Два хлопці збоку, при краю,
Загомоніли, чув: «А хто то?»
...Вернувсь в редакцію свою,
А вслід за ним прийшло і фото.

І знов редактор виклика...
Мовляв, не личить так, незручно...
Хильнув би там він первака —
Було б усе благополучно!

«Кореспондент ваш на балу!» —
Вліпив хтось дотепа к портрету.
...Воздав Оришкам похвалу,
А втрапив сам у стінгазету!

4

Зате з Оришок кілька днів
Подяки йшли йому в конвертах.
Вчувались пахощі ланів
В отих людських листах одвертих

І ланкові, і тракторист —
Для нього друзі з того часу!..
Та ось прийшов газеті лист
Із краю іншого, з Донбасу:

«...Правлінці силами всіма
Собі «покращують» умови.
Мені ж квартири знов нема,
Велять: «Чекай новобудови!»

Поїде хто як рятівник
На щирій клич тії обиди?
Літературний працівник!
(Редактор, звісно, не поїде).

...Внизу міста.

Поля.

Дніпро.

А в небесах — ТУ-сто чотири.
Летить, спішить у нім Петро
(Покіль не зайняті квартири!).

Днів шість ходив з робітником,
Який звертався до газети:
То в управління, то в обком,
У більші й менші кабінети.

Нарешті — ордер є, ключі,
Всі «східці» пройдено терпляче.
...Вернувся поїздом вночі,
Зайшов у дім. А жінка плаче.

— Доїздивсь! — каже.— Та коли
Вже зробиш, Петре, ти зупинку?
Ділили вчора й... не дали
Квартири нам в новім будинку!..

«Невже то правда? В чому річ?» —
Спинивсь Петро серед кімнати.
Не спав, схвильований, всю ніч,
А рано скаргу сів писати.

Поніс... І диво-чудеса
Одразу кинулися в очі:
Окремо кожен ніби «за»,
А ордер дати ніхто не хоче.

За себе важче клопотать,
Як за чийсь законне право!
Отож Петрові днів зо п'ять
Лиш співчували всі ласкаво.

На шостий день прийшла за ним
Кур'єр з редакції... І знову —
Майнув Петро кудись у Крим,
В командировку термінову.

Сказали: «Список той — проект,
А все рішати керівництву...»
Можливо, й справді дасть ефект
Петрова скарга видавництву.

Можливо!.. Точно не скажу,
Як ще ніхто казати не хоче...
Покіль ці вірші я пишу,
Він знов за когось десь клопоче!

5

А дні біжать... Сім тисяч днів
Збира і сіє чесні вісті.
Змінилось п'ять редакторів,
А він усе на тому ж місці.

Ні дня без радощів, турбот...
Звеличить вас — і в нього свято...
Не раз, гортаючи блокнот,
Згада Петро імен багато.

Ось робітник... Ось тракторист,
Що всі рекорди перевершив...
Це ж їх колись він, журналіст,
В своїй газеті славив першим!

Знайомих, славних — кількасот,
І всі Петра зустріти раді...
Вже не один такий блокнот
Приберіга він у шухляді!

Всього зазнав йому дано:
Ходьбу у дощ і при морозі...
(Даремно в п'есах і в кіно
Над ним кепкує дехто й досі).

Жив тим, чим люди всі жили.
То знов жнивнами, то сівбою...
Все не встигав, не мав коли
Петро займатися собою.

Багато літ він славить вас,
Діла і подвиги народні.
Й подумав я, що саме час
Його звеличити сьогодні!

ПРО АНДРІЯ СОВУ

Коли гука конференсьє,
Що виступа Андрій Сова —
В долоні плещуть всі, хто є,
Байдужих в залі не бува!

У місті, в кожному дворі,
Зачувши диктора слова,
Хлоп'ятам з вікон матері:
«Скоріш ідіть! Андрій Сова!»

До телевізора в свій дім
Сусід сусіда зазива:
«Вечерять кидайте, ходім!
Мерщій ходім — Андрій Сова!»

Артист підійде до таксі —
Шофер дверцята відкрива,
(Взнають кругом його усі):
«Прошу, товаришу Сова!»

І кожен, хто з ним подружив,
Сказати має всі права:
«Служінням людям заслужив
Любов таку Андрій Сова!»

Мов хлібороб він, день у день
Культури поле засіва:
Живе, щоб радувать людей!
І тим щаслив Андрій Сова!

Чи то зима, а чи весна —
Дорога стелеться нова:
Де Дніпрогес, де цілина —
Кругом бува Андрій Сова!

Сюди він їде і туди...
І в шістдесят йому — жнива!
Готов і зараз — хоч куди...
Щодня в труді Андрій Сова!

Серед робочих і творців
Його
Всяк другом назива.
Побільше б нам таких митців,
Як наш Андрій, як наш Сова!

ПОБРАТИМИ

Цим віршем закінчував я промову в Арров-парку, поблизу Нью-Йорка, 5 вересня 1971 року на багатолюдному мітингу з нагоди відкриття пам'ятника Уолту Уїтмену та з нагоди річниці відкриття тут пам'ятників О. С. Пушкіну й Т. Г. Шевченку.

Стоять, мов живі побратими, вони:
Уолт, Олександр і Тарас —
Великих народів великі сини,
Близькі й такі рідні для нас!

Все вище встає в сьйві вранішніх рос
Їх слава у небо ясне.
Ніколи в житті ні один хмарочос
Вершини тії не сягне!

Три мужніх! І кожен — борець і поет.
Три славних — серцями брати.
Ніколи в житті ні одна із ракет
Не дійде до їх висоти!

Пошана й любов до них
Є і тепер —
Найбільші багатства земні!
Подібних багатств ні один мільйонер
Ніколи не матиме! Ні!

У кожного — правді служило перо,
Віщуючи еру весни.
Учімося ж людям робити добро,
Як чесно робили вони!

І хай понад світом в найдальші кінці
Лунає і лине від нас:
— Спасибі вам щире, безсмертні
співці —
Уолт, Олександр і Тарас!

До ніг вам поклони і квітів вінки!
Іти вам разом у прийдешні віки!

*Нью-Йорк,
вересень, 1971 р.*

I ТАКЕ БУВАЄ

У липні в газеті поета
Скубнули за вірш «Очерет».
«Ну, що оце в нас за газета?!» --
Шумів перед залом поет.

В надміру гарячому слові
Картав редколегію, штат:
«Критичні статті поверхові,
Рецензії — теж невпаад!»

У серпні добірку поета
Газета дала і портрет.
«Покращала й наша газета!» —
Відзначив на зборах поет.

Підкреслив на ноті високій
В житті її зміни круті:
«З'явились розумні й глибокі
Добірки, замітки, статті...»

А в жовтні забули поета
Згадати у хроніці десь.
«Погіршала знову газета!» —
Зітхнув, наїжачивсь увесь.

Хоч сам позабув, що в поети
Його «охрестили» якраз
На шпальтах цієї ж газети,
Сказавши йому: «В добрий час!»

НЕПРОШЕНИЙ ГІСТЬ

Виступав у Київ-граді
Бліц-поет, вершитель «мод»,
Що тримався на естраді
В позі генія!

І от...

Відшумів, натяг берета
І шоферу: — Розверни!
До маститого поета
В Голосієво гони!

(Буде він, мовляв, зо мною
Познайомитися рад!)
Ось і дачка під горою,
І троянди, виноград.

Не минуло й три хвилини,
Як почув господар крик:
Гість, виходячи з машини,
Загорлав: — Здоров, старик!!!

Зашарівся наш маститий
(До такого ж бо не звик!).
А зальотник хамовитий:
— Як діла? Кажи, старик!!!

В кабінетному затишку
За плече старого — смик:

— Ти б свою новеньку книжку
Надписав мені, старик!

Усміхнувся господар хати:
— Є і книга ось моя,
Та... скажіть, кому писати?
Ваше прізвище, ім'я?

В гостя — тіні на обличчі,
Гість нахмурився, як ніч,
Бо старий спитав аж двічі!
(«Присадить» щоб, звісна річ!)

...Як прощався з бардом літнім,
Не горлав: «Бувай, старик!» —
А тихеньким, непомітним
Шугонув у двір і зник!

РЕПЛІКА

(з приводу дискусії
в «Літературній Україні»)

Розбухають підвали критичні,
Стояки міркувань,
Що в них
Фігурують поети «космічні»
І забуто чомусь —
Земних.

Буде в пору на шпальтах газети
Нагадать
В дискусійні
Дні:
Нам потрібні космічні — ракети!
А поети —
Земні!

1973

ЧУДО В ЧЕРЕВИКУ

(З ВІРШІВ ДЛЯ ДІТЕЙ)

ЧУДО В ЧЕРЕВИКУ

Як відомо, всі ледачі
Ждуть легенької удачі
(Без труда щоб їм везло!).
Так і з Васею було.

Вчиться Вася в п'ятім класі...
Якось друг і каже Васі:
— Знаю чудо я одне,
Чудо справді чарівне!

Будеш мати без мороки
Ти п'ятірки за уроки,
Лиш зроби, мій друже, так:
Роздобудь собі п'ятак,
Приліпи його, мов латку,
В черевик під ліву п'ятку!
Узувайся і ходи.
Піде діло — хоч куди!
Це я,— каже,— перевірів.

...Вася здуру і повірив.
Ліпить Вася Боровик
П'ять копійок в черевик.

Взувся,
Тупнув,
Взявсь у боки:
— Більш не вчитиму уроки.
Повезе мені і так —
Під п'ятою ж є п'ятак!

Вранці йшов і всю дорогу
Припадав на ліву ногу.
Ось і школа,
Ось і клас.
Арифметика якраз.

— Боровик, іди до дошки! —
Вася встав, пом'явся трошки.
На п'ятак натис — дарма!
Де ж те чудо?
Щось нема!

...За годину викликають,
З географії питають.
Вася встав — ні в сих ні в тих,
Замість чуда — в класі сміх.

Мав мороку він велику,
Бо п'ятак у черевіку
Відіграв одну лиш роль —
Надавив йому мозоль!

Закінчилися уроки —
Бігли учні в різні боки,
Ну, а Вася Боровик
Ледве тяг свій черевик.
Під п'ятою п'ять копійок,
А у сумці — стільки ж двійок!

МАНДРІВКА ДІДА МОРОЗА

Послухайте, діти,
Як в ніч новорічну
Робив Дід Мороз наш мандрівку незвичну.
Незвичну тому, що у путь зі столиці
Його понесли не коньки-блискавиці,
Не лижі гінкі, що бистріш паровоза.
Найшвидший був транспорт
У Діда Мороза!
Який?
Щоб скоріше розкрити загадку,
То я розповім вам
Усе по порядку.
...Як тільки стемніло і рясно над містом
Засяли вогні золотавим намистом —
До Діда Мороза в кімнату зайшов
У формі солдатській пілот Ковальов.
Зайшов,
Привітав з наступаючим роком
І рапорт склада, не моргаючи оком:
— Літак вас чекає, товариш Мороз!
— А як там погода, який там прогноз? —
Дідусь запитав,
А пілот у одвіт:
— Чудесна погода! Збирайтесь в політ! —
...Дід вийшов за місто у ніч ясногозору.
Сідає в літак
І здійсмається вгору.
Поклав біля себе здорових два клунки,
В яких уместив школярам подарунки.

Сидить в літаку він, немов у тачанці,
У білім кожусі, у шапці-вушанці.
Літак піднімається вище і вище...
А Дід тільки гладить своє бородище.
Поглянув униз
Зі своєї кабіни —
Яка ж вона гарна, столиця України!
Сіяють Хрещатика нові будинки,
І скрізь розцвіли новорічні ялинки.
Круг них, золотистих,
Струнких од природи,
Кружляють веселих дітей хороводи.
Дід каже пілоту:
— Ану, розвернись
І трішки візьми над ялинками вниз! —
Пілот розвернувся. Мороз з літака
Всміхається дітям. А потім гука:
— Хто учиться з вас на «4» й на «5»,
Тих прошу я руки угору підняти! —
І вмить
Догори сотні рук підвелось.
Дід швидко до клунка.
Секунда!
І ось
Згори парашути, як білі пушинки,
Летіли до рук, що звелись круг ялинки.
На тих парашутах дарунки-пакети:
Смачний шоколад і найкращі конфети.
Хто ж мав у своєму щоденнику двійку,
Гостинця тому не було й на копійку.
— Та що це? — гукнули
Всі хором в ту мить.—
Дивіться, який подарунок летить! —
Вхопили! Була то граматика-книжка.

У ній... Дідусева лежала записка:

«Дарую цю книжку
Я учню Васькові,
Щоб більш не робив
Помилку він у мові».

Вручили негайно записку Васькові!

...А Дід наш Мороз на швидкім літакові

Уже розвертався над домами Подолу,

Де сім'ї щасливі сідали до столу.

Сідали батьки і дорослі їх діти,

Щоб рік наступаючий пісню стріти,

Щоб дружно підняти наповнені чаші:

— За мир на землі і за успіхи наші! —

Пілот усміхається:

— Вийшли на трасу! —

Летить Дід Мороз в світле небо Донбасу.

Летить понад села й поля України.

І видно йому у вікно із кабіни,

Як в селах палають вогні електричні,

Які там багаті столи новорічні.

Заможним артільцям, майстрам урожаю

Гука Дід Мороз:

— З Новим роком вітаю! —

...Ось в центрі села з білим садом довкола

Стоїть між ялинок новісінька школа.

На гілках ялинових іграшки, квіти.

Круг них веселяться колгоспників діти.

Швиденько Мороз розгортає пакунки

І сипле їм щедро свої подарунки:

— Приймайте

За успіхи добрі у школі

Й за те, що батькам помагали на полі! —

Все далі летить

Срібнокрила машина.

Летить, мовби вітер.
Минає година...
І Дід наш Мороз у вікно помічає,
Як небо все дужче і дужче палає.
То сяє в нічний і урочистий час
Мартенами й домнами славний Донбас!
Донбас, що вугілля дає ешелони,
Що плавить металу незлічені тонни,
Що вдень і вночі у роботі гігантській
Збагачує, зміцнює край наш радянський!
...Палаці культури,
Будинки нові.
Ідуть у світлиці сини трудові,
Сідають за довгі і повні столи.
Мороз їм гукає:
— Здорові були!
За що ваші тости сьогодні? — пита.
— За рідну Вітчизну, що квітне й зроста!
За зорі свободи на ріднім Кремлі!
За труд наш великий! За мир на землі!

От-от вже дванадцять
Куранти проб'ють.
Летить Дід Мороз наш! Продовжує путь!
Летить, оглядає нові виднокруги...
Ген-ген у полях простяглись лісосмуги.
Садили їх люди тієї артілі,
Що он за столами сидять звеселілі.
Послав їм дідусь новорічний привіт
І вже над Каховкою робить політ,
Де рясно сіяють, як чудо з чудес,
Вогні електричні Каховської ГЕС.
Вогні — скільки глянь — у степи розлились...
...В ту ніч Дід Мороз
Побував майже скрізь:

В одеських матросів, що їх кораблі
Вартують кордони і мир на землі,
У хатах колгоспних, де повно добра...
Усюди святковість, прекрасна пора!

* * *

Вернувсь Дід Мороз у столичні квартали
Тоді, як ви всі вже, розкинувшись, спали,
Як снівся вам сон, ніби й ви в літаку
Рушаєте в путь у мандрівку таку!

1950

НАШІ МАМИ

Пам'ятаймо, милі діти,
Пам'ятаймо завжди з вами,
Що для нас у всьому світі
Найдорожчі — наші мами!

Нам — маленьким і дорослим —
Все дають вони з любов'ю:
Ніжне серце, світлий розум,
Сили нашому здоров'ю.

Ми в житті усі сказали
Своє перше слово — ма-ма!
Скільки б ми не підростали,
А любов у них та ж сама.

Як ставали ми на ноги,
Перший крок наш був — до мами!
Радість маєм чи тривогу —
Серце мами завжди з нами.

Де сини її та дочки —
Завжди там вона думками.
Пишем в класі ми на дошці
Наше перше слово — мама!

Найдорожчі мамі діти,
Дітям мама їх — так само.
Треба вчитись і робити
Так, щоб радувати маму!

Пам'ятайте, діти, всюди
Вірну мамину науку.
У ясне життя і в люди
Мама вас веде за руку!

А як вивчитесь з дітами,
Вдячні мамі за турботу,
І поїдете від мами
В інший край десь на роботу,—

Хай усі запам'ятають:
І листи, і телеграми
Шліть туди, де їх чекають,
Виглядають ваші мами!

ПАСТУШОК

Там, де в степу за курганом
Хата і сіна стіжок,—
Влітку з дідусем Іваном
Ходить малий пастушок.

Вдвох випасають отари
Білих овець і ягнят:
Вийдуть отари з кошари —
Треба давати їм лад!

Пасти, глядіти їх треба
Так, щоб ягнятка росли,
Стежити пильно, щоб з неба
Не нападали орли.

Часом, дивись, із-за яру
Може наскочить і вовк...
Мирно пасуться отари.
Шерсть на них біла, як шовк.

Степ!.. Квітування повсюди.
Сонце. І співи пташок...
В травах зелених по груди
Ходить малий пастушок!

Дуже він знати бажає
Всі таємниці степів:
Де яка пташка співає,
Назви рослин і жуків.

Вдасться йому відшукати
Квітку незнану якусь —
Зразу біжить розпитати:
«Що це?» — Хай скаже дідусь.

Крикне в траві перепілка,
Жайворон спів розлива —
Вмить пастушкова сопілка
Їхні пісні вже співа!

«Знати все! — ось його думка.—
Марно не тратить хвилини!»
В нього повнісінька сумка
Різних пахучих рослин!

Дід погукає Миколі:
— Все! Завертай їх сюди!..
— Зараз! — І от уже з поля
Вівці ідуть до води.

Там, в холодку і затишку,
Взявши машинки до рук,
Дружно беруться за стрижку
Дід і Микола-онук.

Точність у кожному русі,
Вовну в мішки і на склад!
Зайде овечка — в кожусі.
Йде без кожуха назад!

Успіхи в них хоч і гарні —
Треба одначе спішити:
Черга до їх «перукарні»
Дуже велика стоїть!

Трудячись цілими днями
В тій степовій стороні —
Батькові в поміч і мамі
Він заробляв трудовні!

...Літо минало.

Микола —
Знову у ріднім дворі,
Тижнів за два уже... школа,
Клас його, друзі старі...

Гладячи сиву борідку,
Вчитель у класі стоїть:
— Де ж побували ви влітку,
Діти мої? Говоріть!..

Матиме що розказати
В класі малий пастушок!
Ось він розклав серед хати
Трави... Іх, певне, з мішок!

Вкриті столи вже і лавка
Цвітом пахучих степів:
Травку парує до травки,
В банки складає жуків.

Входить схвильована мама.
— Синку! — гукає вона.—
Глянь ось... яка телеграма,
Радісна всім новина!

Хлопець читав: «За побіди
Доблесть і честь трудову...»

• • • • •
— Мамо! На Виставку їду!
З дідом Іваном! В Москву!

...Станція. Рідні довкола.
Гомін заповнив перон.
З квітами дід і Микола
Входять у п'ятий вагон.

Світяться радісно лица.
Путь їм відкрита! Гудок!..
В рідну любиму столицю
Їхав малий пастушок!

1954

БАБУСЯ І ВНУЧКА

Бабуся старесенька,
Пенсіонерка,
А внучка Наташа — уже піонерка.
Навчається добре бабусина внучка.
Погано лише, що росте білоручка...
На зборах загону сказала вожата:
— Давайте наробимо квітів до свята!—
Наташа приходить зі зборів загону
І просить ласкаво бабусю Мотрону:
— Зробіть! Я на свято в вінок приборуся!—
Два дні те вбрання готувала бабуся.
Наташа стрибала, раділа від того:
— Не буде ні в кого віночка такого!—
Приміряла ще раз і стала казати:
— Уже й занесіть ви... я ж можу зім'яти!—
Мандрує до школи бабуся за внучку.
Несе той віночок — квітчасту каблучку.
Аж ось і вона, піонерська кімната.
Стрічає бабусю весела вожата:
— Спасибі!
Для кого ж ця старанність ваша?
— Та тут же у вас
Моя внучка Наташа!..—
Спочатку замислилась наша вожата:
Кому ж записать цю роботу до свята?
Взяла й записала в журналі загону
Не внучку Наташу —
Бабусю Мотрону!
А потім загін виніс дружну ухвалу —

Збирати і зносить уламки металу:
— Поможем державі виконувать плани!
Хто більше збере — тих на дошку Пошани!—
Наташа приходить додому із школи
І просить стареньку, аж смиче за поли:
— Не лайтесь, бабусю, що я вас морочу!
Зберіть!.. Бо на дошку Пошани я хочу!—
Ну як не підтримати
Внучку єдину?
Збирає бабуся метал у торбину!
В дворі, по канавах — шукає усюди.
Наташа радіє:
— Я першою буду!—
На п'ять кілограмів зібралася ноша.
— Уже й занесіть ви, бабусю хороша!—
...Ось знову вона, піонерська кімната.
Несуть залізничка дівчатка, хлоп'ята...
Зустріла вожата бабусю привітно,
Та тільки чомусь схвилювалась помітно:
— Навіщо робити роботу вам нашу?
— Та це ж я за неї,
За внучку Наташу!..—
У список найкращих по збору металу
Вожата й бабусю
Внесла до журналу!
А ще через тиждень Наташа із школи
Приходить додому з плачем, як ніколи.
Питає в сльозах, аж марніє і в'яне,—
Чому це... бабуся на дошці Пошани?
Чому не вона?..
Це бабусю Мотрону
Примусило йти того ж дня до загону.
Шанують її! В тім і радість і горе.
Приходить до школи,
Прямує на збори:

— Та як же це так? І для чого ці штучки?
Чому ви й за що не шануете внучки?..—
Скінчила і сіла.
Сердита й завзята...
Вклонилася їй і сказала вожата:
— Спасибі, бабусю, за все, що зробили.
Та просимо вас, бережіть свої сили!
Роботу сама хай виконує внучка,
Не панькайтесь так, бо зросте білоручка.

1955

НАПИСАВ ЛИСТА ПАНАС

Написав листа Панас
І послав до «Зірки»:

«БудИ вчитЕся наш клас
ТількІ на пІтірки.

Я про це уже казав
В пїонЄрзагоні.
Всі мІні, як виступав,
Плескали в долоні.

Вчора в класі говАрив
Я на зборах знову,
Щоб нІхто з нас не робив
ПомІлок у мові.

Я завжди про це кажу,
Виступаю всЬюду!
Обіцяю і пишу —
Всім за прІклад буду!

Тож і прошу вас одне:
У своїй газеті
Ви, як кращого, й мІне
ДайтІ на пАТреті.

Не одмовтІ, прошу вас!
АктивИст
Карась Панас».

...Наша відповідь проста:
Так писати стидно.
Твій портрет уже й з листа
Нам, Панасе, видно.

На язик ти — хоч куди!
В ділі ж — подивися:
Замість «де» ти ставиш «ди»,
«Теся» — замість «тися».

Пишеш «ми», а треба «ме»...
Що твої промови,
Коли ти ні бе ні ме
В правилах із мови.

Написати подібний лист —
Трудність невелика.
Тільки ти не активіст,
А скоріш — базіка!

1955

ЛЕДАР-БРЕХУНЕЦЬ

Просить матуся Миколу:
«Синку, внеси мені дров!..»
Ледар скрививсь і про школу
Мамі нагадує знов:

«В мене уроків багато:
Сила задач і письма...»
З п'ятого поверху мати
Йде до сарая сама.

Дров узяла вона в'язку,
Йде, спочива що не крок:
Робить синочкові ласку,
Хай тільки вчиться синок.

Вийшла, звалила додолу
В'язку важкеньку сама.
Зве на хвилинку Миколу —
Дома ж Миколи нема!

Раз погукала і вдруге.
Де він?.. І стала на мить:
«Певно, подався до друга.
Разом задачі робить!..»

Зовсім не так! Бо Микола
Вже верховодив у грі —
Бив з хлопчиками футболу
В третім, сусіднім, дворі.

Вже як стемніло, з'явився.
«Істи давайте мені!
Сильно я,— каже,— стомився,
Дуже задачі трудні!»

Ранок. Іде він у школу.
Й жде... випадкових «удач»!
Вчитель питає Миколу:
«Чом не зробив ти задач?»

«Чом не зробив? — я питаю...»
Встав брехунець, пробасив:
«Я не зробив, бо з сарая
Дрова для мами носив...»

Діти! Чекає Миколу
Дуже поганий кінець.
Тож не робіть ви ніколи
Так, як оцей брехунець!

1955

«ХВОСТАТІ КОМЕТИ»

Подібні до тих, що в небесному світі,—
«Хвостаті комети» є в зошиті Миті:
На кожній сторінці по дві і по п'ять.
Різниця лиш та, що вони —
Не летять.

Нехай би летіли, як ті, що он — з неба.
Бо хлопчику Миті їх зовсім не треба,
Та якось у нього все робиться так,
Що збутись «хвостатих» —
Не може ніяк!

Звичайно, ви хочете знати секрети:
Звідкіль же у Миті «хвостаті комети»?
Це діло не мудре! Пояснюю вам:
«Комети» у зошитах —
Робить він сам!

Як тільки у класі почнуться уроки —
То крутиться й вертиться він на всі боки:
Умочить перо й... того штовх, того хап!
Ось ще завертівсь,—
А чорнило і... ляп!

Не любить і він, коли в зошиті пляма.
(Страмитимуть знову — учителька, мама!..)
Нахилиться Митя під парту тайком
І пляму чорнильну
Лизне язиком!

Лизне, тоді — ще раз! Щоб зникла проклята.
А з плями виходить... «комета хвостата»!..
У синім чорнилі всі губи, язик,
А він — уже другу вилизує!
Звик!

В перерву стає у куток біля груби
І чистить резинкою губи і зуби.
Свій довгий язик витира об кашкет,
Досвідчений майстер
«Хвостатих комет»!

Прийшлося і на зборах про це вже казати.
Та Митя продовжував плями лизати.
...І от перестав! Мов рукою зняло.
І як ви гадаєте?
Що допомгло?

Поміг той малюнок стінної газети,
Де Митя виводить «хвостаті комети».
Як є в вас у класі любитель «комет» —
Малюйте і з нього
Подібний портрет!

ВОВИНА ХВОРОБА

Вова малий наче справді поблід.
Мама питає в тривозі:
— Може, болить голова чи живіт?
Може, де впав на дорозі?

Син покрутив головою, що ні,
Мовчки стоїть і ні слова.
— Чом ти не кажеш нічого мені?
Що це?
Що сталося, Вово?

Глянула й ледве не кинеться в плач:
— Ясно! Потрібна примочка! —
Сильно розпухла, надута, як м'яч,
Ліва щока у синочка!

Гуля така — аж обличчя криве!
Звідки ця напасть, від чого?..
Добре, що лікар в сусідстві живе.
Мама швиденько — до нього!

Вова ще дужче від сорому зблід.
(Винен — а мамі турбота!)
Входить і каже
Той лікар-сусід:
— Ну, роззявляй свого рота!

Вова скрививсь і... за шафу шмигнув!
— Я не розкрию,— бурмоче.

Витягли Вову... Він губи надув —
Рота роззявить не хоче.

Довго пручавсь!.. Та скорився-таки!
Лікар націлив пінцети
Й витяг у Вови із-за щоки
Дві здоровенних котлети.

Ті, що він зранку лїнивсь проковтнуть
(Так і в дворі ото грався!),
Ті, які досі вже... скисли, мабуть!
Лікар
Стояв і сміявся!

Сором за сина матусю узяв:
— Ах ти, ледащо уперте!..
— Так, чого доброго,— лікар сказав,—
Можна й від голоду вмерти!

ЯК МАЛИЙ ФЕДЬКО БИВСЯ З ВЕЛИКИМ ЦАПОМ

Хоч було Федькові
страшно —
Подолав він переляк!
Бивсь хоробро
і відважно!
Ну, а трапилось це так:

Порішили учні в школі,
Роботящі вчителі
Посадить стрункі тополі
У Федьковому селі.

В день весняний
вулицями
Діти саджанці несли
І садили їх рядами,
Щоб росли вони
й росли!

Той копав ямки глибокі,
Той ніс воду у відрі...
А малий... дивився збоку,
Як старались школярі.

Відтоді Федько щоднини
На ляльковому коні
Оглядав ті тополини:
Прийнялись вони чи ні?

Вартував їх: «бахкав» з пушки,
Гнав з верхівки кошеня...
Тато з відер, він із кружки
Поливали їх щодня.

Прийнялись, ростуть тополі...
Але якось в пору жнив,
Як батьки були на полі,—
Страх Федько мій пережив!

Від сусіди вийшов з двору
Здоровенний сивий цап.
Вийшов, звівся дибки вгору
І зубами гілку — хап!

Захистити тополину
Порішив Федько малий.
Вже схопив і хворостину,
Та злякався, бо цап страшний!

Цап рогатий, бородатий,
Зразу лобом з ніг збива,
Волохатий, і вухатий,
Ще й окатий, як сова!

Глянув ще Федько на нього:
Знову листя рве з дерев!
І рішив Федько: «Нічого,
Хоч і страшно — цап не лев!»

Розігнався із-за тину
У синенькім картузі
І, піднявши хворостину,
Хльоснув цапа по нозі.

Цап підскочив... туп ногами!
Повертається кружка
І, націлившись рогами,
Мчить окатий на Федька.

Та Федько мій не злякався.
Спритно й хитро відступа.
Скік з розгону... і сховався
Перед цапом за стовпа!

Цап як стукне головою!
(Стукнув так, аж стовп гуде!)
Потім трусить бородою
Й до тополі знову йде.

Ще раз битись доведеться,
Бо скубе, нахаба, їсть...
І хоч цапу років з десять,
А Федькові тільки шість —

Розбігається хлопчина
(Воювать так воювать!),
Скочив цапові на спину
І за роги цапа хватить!

Цап крутнувсь, зіп'явся дибки
І... тікати, задравши хвіст!
Та сидить на ньому кріпко
Мій Федько-«кавалерист».

Скаче цап у двір од страху,
До хліва вже підлетів.
Тут Федько з одного маху
З нього стриб і хлів закрив!

Довго мекав цап потому,
Як сховався у хлівець.
А Федько вертався додому --
Переможець, молодець!

Тут і віршеві кінець.

1958

ПРО ІРИНКУ

I

Пожувала трішки гуску —
Смокче пальці... на закуску.

Дай сметани їй у склянці —
В Іри й вушка у сметанці.

Чай не в рот, не по ковточку —
Поза шию, під сорочку.

II

Повечеря, востим спати,—
«Хочу з бабою лежати!»

Шурхне баба в ліжко слідом —
Іра в сльози: «Хочу з дідом!»

Дід приляже, «цить» шепоче —
Плаче знов: до баби хоче!

Лиш як спить, стиха квартира.
Отака-то наша Іра!

III

Захотілося Іринці
Шить на бабиній машинці
(Баба в спальні вже лежить,
Не почує, можна шить!).

Дотяглась вона до столу
І ввіткнула плаття полу
Під пластинку-«башмачок».
Притаїлась — і мовчок.

Ще послухала й крутнула
(Так, щоб баба не почувала!),
Хоче злазити мала,
А її — трима пола;

Встряло плаття у машинку,
Не пуска малу Іринку.
Ні сюди, ані туди.
Хоч з машинкою ходи!

Баба кличе: — Де ти, Ірко? —
А Іринка плаче гірко:
— Я пришилась до машинки!..—
Ну й сміялись ми з Іринки!

У БАБУСИНІМ БУФЕТІ

У бабусинім буфеті
І варення є, і мед...
Умостившись на паркеті,
Іра зиркнула в буфет.

Десь на кухні баба Женя,
Тут якраз її нема.
І припала до варення
Тиха Іра крадькома.

Набере його у жменю
І — швиденько, спідтишка —
Заховає у кишеню
Голубого фартушка!

Чи не йде бабуся Женя,
Погляда через плече...
А варення із кишені
В черевички вже тече.

Баба глип через дверцята!
І аж кинулась вперед:
— Що це тут за поросята
Поналазили в буфет!?

— Я залізла недалечко,—
Фартушок Іринка мне,—
А та банка, що з краечку,
Заваренила мене...

1964

ДВА КРОКИ

Внучці Оксанці

Раділи ми зранку
Разом з усіма:
Два кроки Оксанка
Зробила сама!

Зіп'явшись на ніжки,
Свій шлях почала:
Від столу до ліжка
Півметра пройшла!

Поки що — два кроки
Тієї ходи...
Крокуй же крізь роки!
Щасливою йди!

Кріпи свої сили,
Оксанко мала,
Щоб рівно, красиво
Й далеко пішла!

З НАРОДНИХ ДЖЕРЕЛ

ИШОВ АВТОБУС НА ПОЛТАВУ

По білету і по праву
Кожен зручно в крісло сів.
Проти ночі на Полтаву
Курс узяв автобус «Львів».

І висловлює бабуся
Водію тривогу-страх:
— Я Лубни проспав боюся,
Розбуди мене в Лубнах!

Не забудь лише, синочку!
— Добре, добре! — той прорік.
Сіла бабка у куточку
І схилилася набік.

Та водій — аж за Лубнами
Спохвотивсь, що винуват.
Розвернув машину з нами
І везе стару назад!

Чортихається, не в дусі
(Хоч із власної вини!).
Врешті став і до бабусі:
— Вигружайтеся! Лубни!

А бабуся із куточка:
— Ідь, синок! — рукою мах.—
То казала мені дочка:
«З'їж таблетку — у Лубнах!»

1971

НА ЗУПИНЦІ

(З народних жартів)

Зупинка. Дві лави:
І тут, і навпроти...
У всіх свої справи —
Спішать до роботи!

— Де ж правила строгі?
— Обіцянки де ж ті?..—
Та ось із-за рогу
Автобус нарешті!

Спинилась машина.
Змішалися люди.
— Куди ви, мужчина?
Та доки це буде?

— Культури ні грама,
А в шляпах велюрних!..
— Нема,— свідчить дама,—
Нема в нас культурних!

З вікна кондуктриса
Пояснює вдало:
— Культурних до біса!
Автобусів мало!

1968

НАГАДАЛА

Хлопчик п'є з сиропом воду:
Всю до краплі, до останку...
Полизав шматочок льоду
І поставив поруч склянку.

Продавець знайшла хвилину
«Виховній» віддять роботі:
— Ну? Напивсь? — пита хлопчину.—
Що сказати треба тьоті?

Глянув хлопчик несміливо,
Зашарівсь, пом'явся, бачу.
І сказав сором'язливо:
— Не забудьте дати здачу!

1970

ЯЧМІНЬ

У медпункт села Орхів
З одного із наших міст
Лікувать людей приїхав
Молодий спеціаліст.

Якось вдень бабуся стука...
Увійшла сумна, як тінь:
— Ой, рятуйте, бо в онука
Сильний вискочив ячмінь.

Затуля йому вже очі,
Так пішов ячмінь у ріст!..—
У одвіт — як зарегоче
Молодий спеціаліст.

— Тут лікарня, як відомо! —
Зиркнув він з-під рогових.—
Йдіть, мадам, до агронома!
Я не спец по зернових!

1970

ВЕРБЛЮД

— Чи ти чула, моя мила,—
Мовить жіночці Порфир,—
Що верблюд — могутня сила,
Справжній чудо-богатир:
Може вісім день робити
Й нічогісінько не пити!

— І чудніш бувають чуда! —
Мужу кидає жона.—
Я ось іншого верблюда
Знаю-відаю сповна:
Вісім день він може пити
І нічого не робити!

1970 .

«АЛКОГОЛЬ — НАША БІДА!»

П'яний зайшов до крамниці.
Став і мовчить, ні слівця.
— Збутися б швидше п'яниці! —
Думка одна в продавця.

Миттю дістав він з буфета
Сорокаградусне зло
І загорнув у газету.
(Так, щоб культурно було!)

Бачу, з обгортки отої
Крупно вповодж вигляда
Назва статті бойової:
«Алкоголь — наша біда!»

1970

В ОДЕСІ НА ПРИВОЗІ

(З народних жартів)

Ринок одеський. Возів цілий ряд.
Батько й синок продають виноград.

Батько — то грона, то гирі кладе.
Син, помічник його,— касу веде:

Гроші приймає, щоб їх берегти,
Здачу дає — із п'яти, з десяти...

Батько торгує завзято, аж змок.
Чує — гука йому з воза синок:

— Годі вам, тату, уже торгувать!
Годі, бо здачу вже нічим давать!

— Як же це так! — тата кинуло в гнів.—
Ти ж в кожному класі два роки сидів!

1970

ДОЗАСІДАВСЯ

Збори й збори... Вісім днів —
Виступи, накачки...
Вже Василь аж очманів
Від тії сидячки.

Дочвалав у дім без сил.
Аж охляв він, схоже.
— Їсти будеш? — А Василь
І сказать не може.

— Будеш їсти, говори?..—
Муж на те — ні звуку,
А по звичці догори
Піднімає руку.

Плащ, намоклий від дощу,
Туфлі зняв без стуку.
— Дать гарячого борщу?..—
Знов підняв він руку.

— Є холодне, цілий таз,
Подавать і шуку?..—
Голосує третій раз,
Підійнявши руку.

— А «Столичну» дать чи ні,
Ту, що на лимоні!..—
І в одвіт Василь жоні
Плеще у долоні!

ДИДОВЕ ГОРЕ

Сів і плаче з горя дід.
І лисину шкряба...
— Що таке? — пита сусід.
— Огорчила баба:

Сніп соломи, круглячок,
Зрізала на січку,
Ну, а січку з'їв бичок
Геть усю за нічку!

— То чого ж,— сказав сусід,
Так от нервувати?
Та за це ж вам бабу слід
Ще й преміювати!

— Що ти мелеш! — дід завмер.—
Кинь оцю балачку!
В тій соломі у четвер
Я сховав троячку.

1972

ПОБАЗАРУВАЛИ

Лиш зайшов Кіндрат до хати,

А жона:

— Кажи, Кіндрате,
Як скупився на товкучці,
Що привіз — мені і внучці?
Та скоріш кажи, не муч-но!..

Сів Кіндрат. Вмостився зручно.

— Слухай,— каже,— кума Саву

Вмить обчистили, роззяву!

Тільки мірять став калози —

І відразу вкрали гроші!

— Ну, а в тебе?..

— А за мною,

Упритул і стороною,

П'ять

годин

попоходили,

Аж тоді — кишеню збрили!

А в роззяви кума — зразу! —

Кинув муж бундючну фразу.

Кинув з реготом і з глумом,

Бо ж... «герой» він перед кумом!

1973

НА МОРІ КИЇВСЬКІМ

На правому березі моря
Весь день, як на зло, не клювало!
Стемніло, нарешті... і з горя
Хильнули рибалки! Й чимало!

— А може, на лівий махнемо?..
— Давай! — кинув Митя Захару...
Гребли цілу ніч: то — окремо,
То хекали знову — на пару...

Гребли — що не треба й мотора!
А вдосвіта раптом почули:
— А-ге-е-й! Ви ж од берега вчора
Канат відв'язати забули!

1974

НІЧНИЙ ДЗВІНОК

Вночі,
Перервавши поглиблений сон,
Директора бару
Збудив телефон:

— Пробачте! — сказав
Опівнічний дзвонар.—
Ви завтра коли
Відчиняєте бар?..

— При вході, на дверях,
Зазначено час!
Приходьте, ми першим
І впустимо вас!..

— Впускати не треба,—
Кричав той одне.—
Я жду, коли випустять
Звідси мене!..

1974

ПОЯСНИВ

Діда, сторожа нічного,
Внук малий пита:
— А не страшно вам нічого?
Ніч же! Темнота!

І почув на ці турботи
Відповідь ясну:
— Сильно страшно,— каже,— доти,
Поки не засну!

1976

ХВАЛЬКИ

Вихвалявся Саливон
Вчора, стрівши Гната:
— Маю екстра-самогон
З мого апарата:

Склянка «проби» — й був готов!
І ридали рідні,
Бо до пам'яті п р и й ш о в
Рівно через три дні.

— Що тих три дні! — кинув Гнат.—
Не хвались, дружище.
В мене гонить апарат
Градуси повище:

Пив, кривився, очманів,
Десь звалився по тому —
І через п'ятнадцять днів
Я п р и й ш о в... додому!

УСМІШКИ ДРУЗІВ

Сергій Швецов

ІСТОРІЯ ВІРШОРОБА

Писав для старших поначалу,
Та ті його не помічали.
Творить для молоді він взявся —
І та його не сприйняла вся.
Як бути — довго не гадав:
Рішив махнути в «Малюквідав».
В «Малюквідаві» він одразу
Знайшов собі читацьку базу;
Взяли до серць його рядки
Грудного віку малюки!

ЛІТЕРАТУРНИЙ ПАРАДОКС

П'ять тисяч строф в поемі «Тьма»,
А думки жодної нема.

ЮВІЛЕЙНИК

Він на книги ювілейні
Пише відгуки елейні,
Бо хвалити, бачте, здатний
Тільки твір лауреатний!

КРИТИК-ВЕГЕТАРІАНЕЦЬ

Над нами він зрина, як голубок,
Всі автори для нього милі й любі.
Йому попастися не страшно на зубок,
Оскільки всі статті його беззубі.

«НОВАТОР»

Цей автор був штукар такий,
Що здавна ще «складним» вважався.
Він так закручував рядки,
Що й сам збагнуть не намагався!

ПЕРЕД КАРТИНОЮ ОДНОГО АБСТРАКЦІОНІСТА

Визнаємо —
і що творець моторний,
І що він дав нам труд
н е р у к о т в о р н и й.
Оскільки автор (істина проста!)
Творив за допомогою хвоста!

СТРАЖДАННЯ МОЛОДОГО АВТОРА

З ним дивно повелись, це ясно:
То хвалять, то жорстоко лають,
То «обезсмертять» передчасно,
То достроково «поховують».

КРИТИК КУДИВІТЕР

Він прагнув бути «передовим»,
Поетам лестив молодим:
Ллючи їм мед, рожевий джем,
Обповз їх помилки вужем.

Тепер, коли громадська сила
Тих «ультраамодних» осудила,
Він грізно б'є тих молодих!
Знов прагне бути в «передових»!

ТУРНЕ ОВДІЯ ПУСТОЦВІТА

Із Риги він махнув у Прагу,
Там пиво пив, вино та брагу,
І, повернувшись з Праги в Ригу,
Він написав про все це книгу.

ІНДИК, ПІВЕНЬ І СОЛОВЕЙ

(Б а й к а)

— Ох, і тяжкий же мій співочий вік! —
Поскарживсь якимсь Півневі
Індик.—
Не до смаку народу арія моя,
Загадка Я для свого краю.
Складний, тонкий занадто Я.
І все тому, що зверхталант Я маю:

Що не співаю,
Не кричу —
Епосі все не по плечу!

Важкенька в наші дні вакансія співця:
Жорстокий вік,
Зачерствілі серця!..

На тее Півень із бантин-висот:
— То, друже, правда. Він відстав, народ.
Лиш настає ще вранішня пора —
Я вже трублю: «Ура! Ура!»
А публіка, немов глуха,
А дехто ще й: «Ха-ха! Ха-ха!»

— Чваньки ви! Чуєте, агей! —
Озався з гілки Соловей.—
Епоха і народ у нас — найкращі,
Та от співці ви негодящі!

Біда, як півні та індики-бундюки
В поети пнуться,
В співаки!

ПЕНСІЙНА ЛІРИКА

*Присвячується тим поетам,
що переживають
четверту молодість*

Була весна. Ясніли дні.
Цвіли сади. Зозуля десь кувала.
Ти пенсію доставила мені
І вмить мене зачарувала.

Тобі в любові я рішив признатися.
Хоч внуки й не пускають до дівчат:
Тобі, мабуть, неповних вісімнадцять,
Мені ж уже давно за шістдесят.

Я жду твоєї посмішки, о люба!
Одвіть скоріш, бо в серці так шкребе,
Що можу від кохання врізати дуба,
Не дочекавшись пенсії й тебе.

САМОВПЕВНЕНИЙ ЛІТПІВНИЧОК

Ледь тільки встиг на світ з'явитись,
Як взявся «досвідом ділитись»
І виклав нам теорій купу —
Як дзьобав носом шкаралупу!

Володимир Корбан

ПРОТОКОЛ

«Такого року, місяця і дня
Ми — Віл, Козел, Баран, Свиня,
Осел,
Коза, Овечка і Корова —
Цей склали протокол біля своїх ясел.
Іде розмова
Між легковажних літераторів тих-сих,
Що ніби нас, тварин усіх,
Доводять байкарі вже до знемоги
І ми ледь-ледь волочим ноги.

Ми проти вигадок таких!
До байкарів претензій ми не маєм,
Не гудим і не лаєм
їх —

Вони ні в чім не винуваті!
Тварини ми, ночуєм у хліві,
Гуляєм по траві —
На те ж бо ми й на фермах в штаті!
І якщо в байці хто про це розповідає,
То нас він тим не ображає.

Де неук, де свиня — то добре видно нам,
За неуцтво ж не докоряють кабанам.
І «зłodій» на козла не кажуть,
А коли часом десь у штат
Пролізе злодій-торбохват,
То байкарі на нього і покажуть.

Тож слід спасибі їм сказать,
Що вміють з перчиком писать.
Така підтримка — їм зарядка!»
При цьому підписи.
Печатка.

Відвідали мене учора двоє
(Мої герої):
Козел
І Віл,
Поклали протокол мені на стіл!
А я дав клятву їм такую,
Що цей їх протокол у книжці надрукую.

ЦЯЦЬКИ

В одному тресті на нараді
Про цяцьки гомоніли дяді —
Їх планувалось виробить багато!
Степан Іванович завзято
За свій асортимент новенький воював

(Бідненький надто, слід сказати!),
Виймав з портфеля експонати
І тут же всім під носа пхав,
До хрипоти кричав, тлумачив,
Що ліпших цяцьок світ не бачив!

Старався господарник, і тому
У план затвердили йому
Коня... свинячої породи
І ляльку з личком неживим:
Завивка — дим чужої моди!
Вертався радісний по тому
Степан Іванович додому.

«То-ре-адор...» — співав дорогою,—
День закінчився ж перемогою!
А вранці він, збираючись на працю,
Рішив потішити синка:
«Я коника приніс для Василька!
Ось на, бери, синочок, цяцю».
Але — чи міг такого він чекать? —
Малий злякався цяці — і тікать.
Прилип до мами, пхинька: «Бя-а-ка!»
(Кінь, справді, шкіривсь, як чортяка!)
«Ти що, здурів? Облиш дитя лякать!» —
Накинулася жінка... Й чоловік притих —
Стояв ні в сих ні в тих.
Чого ж було при всій громаді
Учора розпинатись на нараді,
Розхвалювать потвори ці так хвацько?

Ні! Цяцьки вироблять —
Не гратися у цяцьки!

ЗНЮХАЛИСЯ

Раз якось Жучка,
Приблудна, паршивенька сучка,
Підгледіла, що Текля на село пішла,
Прокралася у хату й зі стола
Без сорому украла
Шматину сала.
І втекла.

А Мурза бачив, як негідниця втекла,—
Він Теклин двір стеріг.
Отож з усіх собачих ніг

Він за злодійкою так біг,
Що тій було вже не до сала!
Злякалася вона, тікати перестала,
Сальце покинула, на землю прилягла
І лапки вгору підняла,
Ждучи, що лишиться без шкури...
А Мурза налетів, як буря,
І так на спійману злодійку заgrimів,
Що навіть кури
Від страху поховалися у хлів!

Але і Мурза «серце ймів»:
Обнюхав Жучку він, а та вже хвостиком
війнула,
До нього скочила, лизнула,
Нюхнула носиком в пушку,
Щось кавкнула (моргнула, безумовно!).
І все закінчилося тихо й полюбовно:
Поладили вони, дружненько на ріжку
Городу Теклиного сіли
І... крадене те сало з'їли!

Отож кінцівку дам таку:
Де вартові з хапугами ласкаві,
Там шкода людям і державі!

«ШАХТАР»

В шахтарський День, учора,
Петро давав банкет-обід.
Підготував усе як слід:
Смачні закусочки, вина й горілки море.

Не вперше на банкет дружків йому збирають...
Коли вже випили по келехів зо п'ять,

По шостім наливали,
Коли одні «Шумел камыш» співали,
А інші за столом ревли «ура!» —
Тоді Степан обняв господаря Петра
І каже: «Ми тут — гик! — пили і їли,
Та одного всі — гик! — не зрозуміли:
Чому гуляєш ти в шахтарський День?»

Петро йому: «Невже ти пень?»

Пригляньсь лишень — я ж дійсно є шахтар:

Свої «проходки» маю, свій ліхтар!»

Степан закліпав, глянувши з-під брів,
І сміху іскри бризнули у зорі:
«Ти ж референт в «Райрогзаготкопитконторі»!
І маєте — шахтар! Ти що, здурів?
Рогами ж і копитами увесь пропах ти!
Та й де ж у Беларусі шахти?»

«Навіщо шахти нам? Масштаби то малі!

Бо що шахтар дістане з-під землі?

Вугілля всяке, сланці, руди.

А я, клянусь, Петром не буду,

Коли, хоч з-під землі, не здужаю дістати

Усе, що можна забажати:

І хутра, й «Москвича», і черепицю, й дошки...

Не віриш? Ось моя рука!

Пташиного дістану молока —

Хоча б півложки!»

ВЕРТЛЯВИЙ ТХІР

Тхорові, правду вам сказати,

І літ було уже немало.

Але — що стало? —

Почав за молоденькими стрілять,
Бач, «друга молодість» настала!

Раніш був сім'янином — хоч куди:
І жінку шанував, і все носив
додому.

Тепер лиш швендяє туди-сюди.
Приплентається вдосвіта, заріється
в солому

Й хропе, гуляка, цілий день.
Про жінку, про сім'ю — анітелень.
Ще й наказав не скаржитись нікому.

Але такий секрет
Через Оксан, Марій, Секлет
Взнає весь світ, відомо!
Почули друзі, що в Тхорів пішов
розлад,

Спитали: «Ти з умом чи... тее?..
Не по літах щось розгулявсь ти, брат!»
Він усміхнувся: «Старий, та серце
молодеє!»

Не визнавав він помилку свою.
А згодом зовсім позабув сім'ю —
До Видри молодої, чули, перебрався
В якусь при озері нору!
Доповіли про це Бобру —
Він побутом між звірами займався.
Той «вніс у план»,
Та за Тхора по-справжньому не взявся,
Бо сам якраз крутив з Лисицею роман.
Легенько пожурих, з гуляки посміявся,
Сказав йому: «Розпутник ти! Ай-ай!
Облиш, старий, дурниць не витворяй!»
І Тхір при власних поглядах зостався.

Хто знає, скільки б ще розпутник той дурів,
Та от за тижнів два зібрався
Загальний сход сябрів¹.
Борсук інформував. Тхориху розпитали.
І вжили заходів... В людей проблеми ті ж,—
Мабуть, оратори до ранку б розбирали!
Між звірами ж — простіш:
За лапу хапонує Ведмідь блудягу
І ну по ребрах молотить дубцем,
Ледь випустив його живцем.
«Я,— каже,— з тебе витрушу увагу
До Видер молодих. Тхориху поважай!»

Те ж саме й звірі всі сказали,
Боброві грізно коло носа помахали:
«І ти це на увазі май!»

До байки я такий додаю кінець:
Якщо десь водиться подібний ще Тхорець,
То хай подума: чи не схоже,
Що й він цього діждатись може?

Едуард Волосевич

ТЛЯ

— Он там живуть! Ото живуть!
Гамаші взять — носи сміливо!
А гарнітур? Є чим блиснуть!

¹ С я б р и — друзі (білоруськ.).

А що жують?
Що п'ють?
Не харч — а казка! Не питво — а диво!
У кожного є власний лімузин,
А хочеш — вертоліт спускається під ганок...
Лети у магазин
Чи на банкети до своїх коханок...

А танці? А штанів фасон?
Екзотика! Прогрес у всьому!
— Замовкни, балабон! —
Молокососа хтось присік на тому.—
Ти де зростав? І де ти годувався,
Що тої каламуті нахлебтався?

Коли б, як я, ти за Вітчизну кров пролив
Та звідав насолоду праці,
Тоді й не думав би заморським захлинатися!
Ти б рідний край любив!

А то тримається за мамину спідницю,
На хліб народний рота роззявля,
А мимрить тут про застряницю...

* * *

На жаль, ще є подібна тля —
Лиш їсть нероба і танцює...
А мітингує!
Як тільки терпить погань ту земля!

Нил Гілевич

ЯК Я ПРОСИВСЯ НА МАШИНУ

З села від тещі я вертався,
Мав дома клопіт і спішив.
До траси біг — аж спотикався,
Та на автобус — не поспів.

Наступний рейс — за дві години..
Ну що ж, коли часу в обріз,
То вихід є тепер єдиний:
Голосувать, щоб хтось підвіз.

А день святковий був, неділя —
Робочий транспорт не в ходу.
Уся на власників надія —
На чулість їхню й доброту.

Хоч я ніколи, дяка богу,
В машинах їхніх не сидів,
Та, подивившись на дорогу,
Оптимістично руку звів.

Мащини шурхають раз по раз:
Одна мигнула — інша пре.
Ну, значить, скоро, скоро, скоро
Мене хто-небудь підбере.

Одначе ж надто довгувато
Я на обочині стирчу.
«Візьми! Товариша і брата!» —
Мовчазно кожному кричу.

Зімліє права, що тримаю,
Піднявши чесно догори,—
Відразу ліву підіймаю:
«Невже не бачите, сябри?»

Хвилин зо тридцять я приблизно
Все бадьорився, а після —
Рожева стрілка оптимізму
Упала в серці до нуля.

Як видно, чуду не бувати.
Тепер наш власник «помудрів».
Придумать що?.. А може, вдати,
Що раптом тяжко захворів?

А чом би й ні?.. Я сів на камінь,
Під себе ноги примостив,
Тонкий живіт схопив руками
Й на лоба очі закотив.

Я так правдиво корчив міну,
Як Чарлі Чаплін у кіно,
Але ніхто свою машину
Не зупиняє все одно.

Тут злість мене вже розібрала:
«Ну що ж,— затряс я кулаком,—
Якщо хвороб моїх вам мало,
То я прикинусь мертвяком.

Ліг на обочині дороги,
Відклав на бік портфель новий,
Розкинув руки, витяг ноги
І знерухомів, «неживий».

І що ви думаєте? Раптом
Завили гальма три рази:
Спинивсь якийсь зальотний транспорт,
А в нім — почувлись голоси:

— Мабуть, погано чоловіку.
Ходім, Ането, помагать!
— Ти що надумав? Що ти — лікар?
Яку ми поміч можем дать?

Та й хворий тут лежать не буде.
П'янчуга, видно, винодуй:
Ще загикає і спаскуде
Нові чохли оці... Газуй!..

І знов зробилось сумно вельми:
Життя дало гіркий урок...
Але згадав я, що в портфелі
Є в мене з вишнями кульок!

Мерщій розкрив баул дорожний,
Обличчя соком все натер,
Одкинув ноги й жду, що... кожний
Мене вже виручить тепер!

І що ви думаєте? Тут же
Завили гальм різкі басы,
Й нової пари — жінки й мужа —
Почув я поруч голоси:

— Поглянь, зарізали! Чи вбили?
А мо', живий? Піду й... зирну.
— Ти що? Тікай!.. Інакше, милий,
На тебе звалять всю вину!..

— Чудна ти! Хто оце повірить,
Що я так страшно нагрішив?
— Повірять! Згадуєш: обіруч
Мене ж ти ледь не задушив?

— Не згадуй! — випалив мужчина.—
Не згадуй всяку ерунду,
Бо зараз викину з машини
І рядом з ним тут укладу!

Од страху ледве я не ойкнув.
Коли ж збагнув, до чого йде,
Не стерпів — глянув краєм ока:
Кого ж він обіч покладе?

А може, я не прогадаю,
Коли він викине її?
Можливо, навіть щось придбаю
За всі ці митарства свої?

Але надія швидко згасла:
«Смільчак» натиснув на стартер.
Мотор дихнув ядучим газом,
«Москвич» рвонувся та й попер!..

І знов, як тріска-непотребна,
Лежу на камені-соші.
А кривда-біль дряпучим скреблом
Скребе-дере по дну душі.

І, може б, кривда вік не стихла,
Але в критичний саме час
Зачувся гуркіт мотоцикла
І прогримів сердитий бас:

— Чого лежиш? Ану, будь ласка,
Вставай! — команду подає.—
Тобі до послуг тут — коляска,
А там — є душ, і нари є!..

Вловивши миттю тон єхидний,
Розплющив очі — ось так жарт:
Над головою, пишновидий,—
Стоїть міліції сержант!

— Сідайте,— каже,— і не смійте
В путі карабкатися з дна.
В дорозі, прошу — не дурійте:
У мене — діти і жона...

Хоч мотоцикл і не автобус,
Але як сів — признаюсь вам —
Сам по собі піднявся тонус,
І «план надалі» склався сам.

Натупався, аж ниють кості,
Наїздивсь в МАЗах досхочу...
За рік і я до тещі в гості
На власних шинах полечу!

Наїмджон Назірі

ДРУЗІ

З дитинства вони нерозлучні були.
Разом веселились, під сонцем росли.

Була їхня дружба така вже міцна,
Що ніби на двох — і душа в них одна.

Минули літа... Із літами один
Здобув височенний і рідкісний чин.

Другий, як почув тую рідкісну вість,—
Приїхав з привітом з їх пам'ятних місць

Та друг не дослухав його привітань,
Крізь'зуби в одвіт процідив здоровань:

— Хто ви? Чим корисний вам буду в цей час?
Нужда вас чи просьба пригнала до нас?

І гість зрозумів, що приїхав дарма.
— Ніякої просьби,— говорить,— нема.

Я з жахом почув, що ти зовсім осліп,
І, плачучи, їхав до тебе п'ять діб.

Знайду лікарів, і біда промине.
Можливо, тоді ти впізнаєш мене.

ШАНУВАЛЬНИК

Стрів підлабузник начальника.
Сяв, аж рота розкрив.
«Вищий» все корчив мовчальника,
«Нижчий» весь час говорив:

— Знайте, що той он, неввічливий,
Судить вас, брехні плете...
Цей же ось — недоброзичливий!
Що не скажіть ви — «не те»...

Ластився, мовив любесенько...
Раптом, побий тебе біс,
Звідкись — оса! І тихесенько
Сіла брехлові під ніс.

Сіла, подригує лапками.
А говорун не вгава:
В'ється круг того, балакає,
Мовби оси й не вчува.

Гримнув начальник знервований:
— Скинь, бо ужалить в лице!..—
І підлабузник, здивований,
Солодко мовив на це:

— Скину, то вас же, начальника,
Може вкусити оса.
Краще мене, шанувальника,
Хай і за вас вже куса!

Сухайлі Джавхарі-заде

«ВСЕ ОБЛИШ
І ГОСТЕЙ РОЗВАЖАЙ»

«Все облиш і гостей розважай»,—
Ще з дитинства я чув ці слова.
Не збагну їх, бувало, і край!..
Та поміг тут раїс (голова).

Саме в пору, як дружний посів
Заквітчав незорий наш лан,—
У машину раїс тоді сів
І помчав собі у Маргелан.

— А чого він поїхав туди? —
Запитав у степу я в людей.
— Сам побачиш. Сідай-но і жди —
Привезе з Маргелана гостей!

— Ну, а хто ж керуватиме тут?
Маргеланці ж попереду нас!
— Привезе, щоб вони про свій труд
Саме тут повіли нам якраз...

Глянув я на жаркий небосхил:
Мчить машина, пилюка вихрить.
Зупинилась. Заглянув я в ЗІЛ —
Там гостей душ із вісім сидить.

Обдивились бавовничок, рис,
Щоб сказати — що так, що не так..
Та подумать не дав їм раїс:
Тяг за поли мерщій у кишлак!

Погукав і бригаді: — Агей!
Кидай все — і мерщій за столи!..—
Дві доби розважали гостей,
Танцювали, мед-вина пили.

Щоб вдоволені гості були,
В пічці смажився другий баран..
А на полі — рядки заросли,
Тяг всі соки з посівів бур'ян.

Будяками бавовник заріс,
І гукав він раїсу: «Рятуй!»
А господар — гостинний раїс —
Веселився, справляв сабантуй!

...Можна так (воно де з ким бува!)
Прогуляти і весь урожай,
Якщо так розуміти слова:
«Все облиш і гостей розважай!»

Абдусалом Дехоті

ЧЕТВЕРОНОГИЙ І ДВОНОГИЙ

Дорогою ішов осел бродячий.
Побачив саджанці і звеселів, ледачий:
— Мені, прибуді-ходаку,
Ця зелень саме до смаку!

Сказавши так, звівсь дибки над степами
І кінчик гілки відщипнув зубами..
А йшов якраз у той же бік
Якийсь п'яненький чоловік.

Помітив він ті пакості ослові
Й від гніву аж поблід, сказать при слові.
Із тріском він зламав дубка,
Що був завтовшки, як рука,

Крутив зі свистом замашну жердину
І скільки духу молотив тварину.
Вихрило шерстю навкруги...
Кульгав осел на дві ноги...

* * *

Четвероногий хоч і винен, може,
Та від двоногого... рятуй нас, боже.

В тіні ж — ні, ні... Тримайсь, жилець:
Запасам скоро ж бо
Кінець!

«Не страшно! — думає Хом'як.—
Вже там, на сонці, сніг розм'як,
Гряде весна в поля, гаї.
Ідуть щасливі дні
Мої».

В той світлий бік він поглядав
І всі запаси доїдав.
Та раптом — сніг: і вшир і вглиб!..
Охляв Хом'як цей
І погиб.

А той — під сонцем — харч беріг,
Бо вбік дививсь, де тінь і сніг.
Дбайливо все ділив, і їв,
Й діждав весни
І солов'їв.

Юсуп Ханпалаєв

ДРУЖЕ, НЕ ВІР...

Друже, не вір, вирушаючи в світ,
Нібито всяк з батожищем — джигіт.
Красень не кожен з отих молодців,
Хто з газирями черкеску надів.

Я б величав без кінця і межі
Усмішку дзеркалом серця й душі,
Тільки прийшлося на шляхах життєвих
Бачити дзеркал багато кривих.

Друже, не вір у чиїсь словеса:
«Все розмальоване — чиста краса».
Фарба вкрашає, бува, залюбки
Дошку, що згризли її черв'яки.

Вірячи всьому, обачливим будь.
Приказку мудру гляди не забудь:
Білий козел тобі стрінеться десь,
Знай: він, хоч білий,— не з сала увесь!

Друже, на зовнішність ти не дивись:
Може, на фальші виблискує слизь!
Яблуко часом красеньке таке...
Вкусиш — і скривишся: кисле, гірке!

НА БРОДВЕЇ

НА БРОДВЕІ

Малюнки з натури

1

Восени, читачу-друзе,
Розглядав і я Бродвей.
Взагалі, цікаво дуже...
Клекіт, гамір, тьма людей.

Зойк сирен. Димок бензину...
Всяк спішить і зна своє:
Той пожовує резину,
Цей пиріг якийсь жує.

Файні дамочки довкола:
Та он — в рисовім брилі,
Ця, засмагла,— майже гола,
Інша — в платті до землі.

Мода зветься «як хто хоче!»,
Тож всього побачиш тут...
А Бродвей гуде, гуркоче,
Підміта ногами бруд.

Ось крокує попереду
Важний містер на бульвар:
Погортав, дивлюсь, газету
І жбурнув на тротуар...

Хоч одна б зелена крона!
Хоч одна б — на весь Бродвей!
Тут не водиться й ворона,
А не те, щоб соловей!

Хоч розхристані панянки
 Вже давно не дивина,
 Та дівчата-негритянки
 Вірні «стилю» як одна:

Як у Девіс у Анджели,
 Буйні зачіски — у всіх!
 (Як у Девіс, невесела
 В білім світі й доля їх!)

Йдуть і дивляться у вічі
 Тим, що винні в їх біді.
 Як в Анджели, бунтівничі
 Їхні душі молоді!

Не на гульки до альтанок,
 А шукать роботи йдуть...
 Тих Анджелок-негритянок
 Нам ніколи не забуть!

А звідтіль, де сині води
 Б'ються в брилах кам'яних,
 Біла статуя Свободи
 Мовчки дивиться на них!

Є контора на Бродвеї,
 Всім знайома, не нова.
 День у день зайти до неї
 Манять заклики-слова:

«Тут до армії і флоту
 Йде набір!» (За добрий гріш!)

Якщо маєте охоту,
Йдіть сюди, мовляв, скоріш!

Розбишаки-волонтери
Вкрай тепер потрібні нам:
В руки — гроші, револьвери,
І — о'кей — служить панам!

Для таких, сказати при слові,
Ладні грати тут і пісні.
(Про гроби для них готові
Не говорять, звісно, ні!)

Двері й стіни там — прозорі.
Приглядавсь отож не раз,
Як «виконують» в конторі
Пентагонівський наказ.

Бачив, штат щось там судачив:
Кілька штатських!.. А крім них,
Щоб заходив хтось — не бачив.
Не спішать! Нема дурних!

4

За Бродвей, де аж під хмарку
Кам'яні встають шпилі,
Кожну ніч летять до парку
Поліцейські патрулі.

Діють в парку розбишаки,
Чинять вбивства, грабежі,
В хід пустивши зброю всяку:
Пістолети і ножі...

Йде у тьму хтось по дорозі?
Кулю в спину — і капут:
Якщо можна у Лаосі,
То чого ж не можна тут!

Якщо можна (ось їх нрави!)
Кожен день і кожен час
Грабувать цілі держави,
То чого не можна вас?

...Жертви парку лічать вранці,
Часто лічать і давно.
Ось чому американці
Вже не ходять і в кіно!

*Нью-Йорк,
вересень, 1971 р.*

ГАРБУЗ

Це не з тих, що в городі-леваді
Розростеться, аж в землю погруз...
У далекій заморській Канаді
Виростав цей... Омелько Гарбуз.

З юних літ покохався в «англіїстві»!..
Та любив, як чарчину хильне,
Заспівати: «Де згода в сімействі...»
А за цим... гопака, було, втне.

Наймити обробляли земельку,
Доглядали хазяйство батьки,
А любимий синок їх Омелько
На веранді писав книжечки:

Про вкраїнських «дідів з постоломи»,
Про затишний «дніпровський курінь»,
Як шляхами «ідуть за волами
Чумаки в степову далечінь»,

Як підвечір «на кожну хатину
Неодмінно сіда черногуз»!
...Й захотів до Дніпра, на Україну,
В Запоріжжя поїхать Гарбуз.

Хай там зміни, мовляв, відбулися,—
Нам на все те зважати не слід!
Порішив він у путь одягтися
«Під простий український наряд».

Закупив відповідні товари,
Взяв з Грушевського книги «взірця»
І з матнею до п'ят шаровари
Заказав у англійця-кравця.

Виплів батько бриля своєму сину,
З посторонка зробив очкура,
Розчесав оселедця-чуприну
І відправив його до Дніпра.

— Хай покаже твоя там присутність,—
Піддавав він Омельку хвали,—
Як то нації ми самобутність
У Канаді отут зберегли!

...Навесні він прибув в Запоріжжя
І по селах турне розпочав.
...Як якийсь неземне дивовижжя,
Його всюди народ зустрів!

Хтось, уздрівши того «оселедця»
І матню, що Омелько волік,
Жартував, що «піднявся, здається,
З того світу оцей чоловік».

Край села на колгоспному полі
Бив парі з трактористом сівач,
Що в штанах тих спішить на гастролі
Посівну обслужити циркач.

...Електричні дроти понад хати,
Мчать машини шляхами степів...
Йде все далі Омелько... шукати
Тих розписаних ним чумаків.

Йде сердитий з досади-відчаю,
А навкруг, скільки видно з гори,
Псуючи йому настрій до краю,
Безупинно гудуть трактори.

Ось село. І тополі. І клени.
І верба... Звеселився він аж!
Та навіщо на хатах антени?
Це ж псує придніпровський пейзаж!

Знервувався, розводить руками...
Раптом бачить, минувши ярки:
Ідуть люди і кіньми, й волами.
Так і є! Це вони... чумаки!

Перейняв їх, зігрівшись до поту.
— Не до Криму? — пита.— Не по сіль?..
— Це,— говорять,— скінчила роботу
І вертається з поля артіль.

— Мо', до нас? То сідайте на воза! —
Погукала не в жарт ланкова.
Сів Омелько і їде...
В дорозі
Познайомився з ним голова.

Розказав про артіль, про бригади,
Як змагання між ланками йшло...
І приїхав турист із Канади
На колгоспне подвір'я в село.

— Звідки взявся оцей козарлюга? —
Не один бригадира питає.
— Мабуть, сильно заглибили плуга
Й ХТЗ з-під землі відкопав!..

Жартували... А він од контори
Вже спішив поперед голови,
Щоб оглянуть майстерні, комори,
Конюшні й рибоводні стави.

Ось гараж... Ось нові гамазеї...
— Де ж чумацькі вози, курені?
— Це вже в області,— кажуть,— в музеї
Налюбуєтесь ними вповні...

Стріла їх ланкова біля саду,
Що вцілів од війни і пожеж...
І довідавсь турист із Канади,
Що Гарбуз її прізвище теж.

— Може, родичі? — скрикнув.— Чудово! —
Ланкова ж прийняла це як глуз.
— Хай бог милує! — каже.— Та що ви?
Схаменіться, товариш Гарбуз!

Голова, щоб конфлікт уладнати,
Щоб не трапився часом конфуз,
Пояснив, що на «них» слід казати
Не товариш, а «містер Гарбуз».

Звечоріло. Хтось грав на гармошці.
Йшли дівчата з піснями в кіно.
Ті місця, та не ті запорожці...
— Я тих, справжніх, знайду все одно!

Прощавайте! — одрізав він строго.
«Оселедця» ввіткнув під бриля
І подався крізь ніч до порогів
Навпростець через наші поля.

...Остовпів, до Дніпра підійшовши!
Мовби грім-блискавиця з небес,
Осліпив Гарбуза й приголомшив
Красень велетень наш — Дніпрогес!..

— А-я-яй!.. Зіпсувати пороги!..
Промінять їх на греблю і шлюз...—
Вмить спинилось авто край дороги.
— Мо', зблудили?!—

І мовив Гарбуз:

— Я турист. Я приїхав у гості
І шукаю, розпитую всіх:
Де тут справжні у вас запорожці?
Дуже хочу побачити їх!

— Є такі! — хтось озвався із машини.—
Я туди ж бо якраз і спішу.
Прошу, містер Гарбуз, до кабіни!
Повезу вас до них! Покажу!..

...У цехи, що займають гектари,
Де в прокаті мчить вогненний лист,
Розпустивши свої шаровари,
Увіходить Омелько-турист.

— Ось де справжні вони, запорожці!..—
(Зупинився Гарбуз і завмер...) —
Придніпровського краю всеможці! —
Усміхнувшись, додав інженер.

І повів до палаючих домен:
— Покажу запорізьку вам піч!
(Тут найбільший залишиться спомин
У Омелька, що їздив «на Січ»).

Увійшов. А в цеху між печами —
Протяг-буря вихрить і кружля!..
Ухопився за тім'я руками —
А на ньому немає бриля!

Вже зірвало, метнуло зі свистом,
Потягнуло... «на плавку», у піч!..
В ту ж хвилину з канадським туристом
Неприємніша сталася річ:

Під одержу ввірвавсь крізь петельки
Й так надув його буряний вир,
Що стояв у цеху... не Омелько,
А якийсь — шароварний пузир!

— Обережно!! —

І ринув рікою
Із гігантської печі метал...
Заслонився Омелько рукою...
Тут і стався найбільший скандал!

Із ріки, що сіяла дзеркально,
Раптом бризнули іскри вогню,
Спалахнули під ним моментально
І спалили... канадську матню!

...І чи, може, з цього переляку,
Чи від сильних тривожних досад,—
Одягнув він англійського фрака
І пустився в Канаду назад.

Вслід його утікаючій тині
З цеху сміх розкотивсь, як гроза!
...Так Омелько Гарбуз на Вкраїні
В запорожців схопив гарбуза.

ПОДОРОЖ «ПЕРЦЯ»

1. «КАТЮША»

Над царством льодів через полюс Північний
Мій шлях простелявся — далекий, незвичний.
Спішив я на цей раз в Сполучені Штати,
Щоб те, що побачу, і вам розказати.

Лечу... А навколо все ті ж краєвиди:
Розводдя, сніги, крижані піраміди,
Ведмеді блукають...
Безкраї простори!

Аж ось — острови Алеутські праворуч...
Та що це?.. Я бачу не зграї ведмежі,
А сотні людей у військовій одежі.
До послуг їм — кухні і навіть «комфорти»...
Це що за екскурсія? Що за курорти?
Гармати, човни, бетоновані доти.
Ось авіабазу будують навпроти...
Летів я в Америку «мирну»... Та де ж я?
Крокує піхота уздовж узбережжя.
Дивлюсь... Генерал он, узувшись в унти,
Всеволодно обходить укріплені пункти.
Чого він тут блудить? І що йому треба
Під цим хмаровинням суворого неба?
Чи, може, «стратег» цей північний угледів
«Шалену агресію»... білих ведмедів?
Я знаю — чого!..
Там про мир «ведуть мову»,
А нишком вишколюють силу військову!
Це ж звідти, зі Штатів, ділки міжнародні

Снують, як ніколи, по світу сьогодні.
Підписують пакти, утворюють блоки,
Доларні гачки роздають на всі боки.
(Мовляв, доки буде водичка мутненька,—
Ловися нам, рибка, велика й маленька!)

Літак проминув широчінь океанську
І знизивсь на землю американську.
Не встиг я з кабіни ногою ще стати
На їхні хвалені Сполучені Штати,
Як бачу — біжать навперейми до мене
Чиновники бриті, гінці-полісмени.

Підбігли... Задихані, мокрі від поту,
Й гуртом почали біля мене роботу,
Один вимагає: «Покажуйте візу!»
Другий одкрива мою легку валізу,
Хапає звідтіль в розчепірені жмені
Костюми, штани, суне руки в кишені.

Мовчу, поглядаю на нього спідлоба:
Ну, що йому скажеш?.. Свободна особа!
І раптом — цього вже не міг я чекати —
Жбурля мої речі «особа»... й тікати!
Та так, що під ним аж вигупує суша.
— «Катюша»! — кричить.— У валізі —

«катюша»! —

Пробіг за квартал і назад як погляне!
— Чого ви,— сміюся,— злякалися, пане?

Скоріш викликайте із п'ят свою душу
Та йдіть. Ще разом і закурим «Катюшу»! —
...В'їжджаю в Нью-Йорк.
Скільки люду на розі!
Одні он регочуть, а інші — в тривозі,
Аж чую: то радіо мовить про мене:

«Увага, панове! Увага, джентльмени!
На нашій землі на обітованій
З'явивсь якийсь Перець у ролі туманній,
З тривогою в серці звістити вас мушу —
Привіз він з собою смертельну «катюшу»!..»

Все місто гуде... Віє жахами чутка.
Нью-Йорк обліта свіжа херстівська «утка»!..
— Ви чули?— навстріч комусь кидає туша.—
От-от загримить більшовицька «катюша»!
Це жах! Це ж одверта експансія, містер!..
— Звичайно!.. Підмогу дали комуністам!..

..Кмітливий аптекар, «пронюхавши справу»,
Прибив над дверима велику об'яву,
З якої гласили слова добродушні:
«В продажі таблетки є протикатюшні!»
А власник пивної, щоб бізнес підняти,
Розвішав кругом ще страшніші плакати:
«Пийте тільки в моїй ресторації,
Бо скоро кінець цивілізації!»

...Раненько читаю я «вільну» їх пресу.
«Над нами — реальна загроза прогресу!
На нас посягають комуні ватаги!» —
Кричали з газет заголовки, аншлаги.

Діставши від Херста по гарному кушу,
Завзяті писаки верзли про «катюшу»:
Один цитував на широкій сторінці,
Що кажуть про ню... «переміщені» німці
(Списав, так би мовити, читиво похмуре
Дослівно і точно з фашистської шкіри).
Другий запевняв, що «врятує лиш атом»,
Давав настанови ділкам-дипломатам.

Благав їх «укріплювать води і сушу!..»,
Хоч я вже давно... докурив ту «Катюшу».
...Серпневого ранку з блокнотом туриста
Пішов оглядати я околиці міста.
Заглянув у сірий тунель підворотні —
Лежать на каміннях обірваних сотні!
В ровах, під мостами, похмурі й голодні,
Блукають вони — від роботи «свободні».
Куди їм піти? В корпорації? Трести?
Писать у конгрес свої марні протести?
На серці у кожного — каменем туга...
Клекоче від гніву — Америка друга.

А поруч — закриті для неї заводи,
Й мовчить, одвернувшись, статуя Свободи!

...В центральнім кварталі на розі однім
Зустрівся я з негром по імені Джім.

Пробравсь він з Гарлему у місто велике
Придбать в магазині прості черевики.
Не знавши, що там відпускають «не всім»,
Ступив до прилавка несміливий Джім.

І гримнув хазяїн, по імені Гаррі:
— У мене лиш білі купують товари!

Ударив по скронях він чорного Джіма,
Штовхаючи, грюкнув у спину дверима.

І саме тоді, як у негра на скроні
Криваві струмки запікались червоні,
На площі кричав репродуктор гігантський:
«Хвала конституції американській!»

«Хвалу» цю несуть на усі континенти
Реакції чорної спритні агенти.
Америка їх експортує гуртами.
— Побільше там шуму! Побільше реклами!
Кричить про свободу! Підкорюйте все нам! —
Наказують боси своїм бізнесменам.
Тому й генерал той, узувшись в унти,
Обходить північні укріплені пункти...
Та бачить народне всевидюще око
Іх «плани» підступні — наскрізь і глибоко.

2. ГРОШОВА КУЛЬТУРА

Нью-Йорк я вже третю добу оглядаю,
Топчу авеню геть від центру до краю —
У моднім циліндрі, з блокнотом перчанським,
Варюсь, як і всі, у котлі цім гігантським.
Це звідси спішать напереді по світу
Із «крамом» своїм ловкачі діловиті.

Разом з кулеметами (знаємо, бачим!),
З воєнними спецами й салом свинячим
Розвозять вони ще й «духовні мікстури»:
Взірці поведінки, моралі, культури...
Отож порішив я точніше узнати,
Які ж ті «духовні» Сполучені Штати.

...І знали б ви, справді, яка тут культура!
Куди не повернешся — з кожного муру
Ножами й стволами новітньої зброї
У публіку ціляться фільмів герої.
Стемніло, й пішов я дивитись картину,
Що звалась вона «Сто смертей за годину!».
Летіли, як пір'я, з екрана до купи

Пропахлі давно голлівудівські трупи.
Вражіння було — ну, такої вже сили,
Що зніжені леді від страху тремтіли.

А гангстери — тут же вдались до розбою,
Щоб точно наслідувать вбивцю-героя.
За жахами жахи екран той маячив.
І смерть я... сто першу... на ньому побачив.
Ганебную смерть, дичавінням повиту,—
Мистецтва й кіно буржуазного світу!
Прийшлося випадково мені споглядати,
Як люблять тут фільми подібні знімати:
Зайнявся будинок... Горить!.. В божевіллі
За вікнами діти кричать обгорілі...
Та замість пожежників — в тій же хвилині
Кінохронікери примчали в машині.
Навіщо, скажіть, їм людей рятувати?
(За це ж не одержиш належної плати!)
Знімали спокійно палаючу жінку,
Щоб дати на екран... «сенсаційну новинку».
Нічого не зробиш — така в них мораль!
Заради наживи й людини не жаль!

...Давай-но, гадаю, ретельно обстежу
Ще й ту їх хвалену «культурну мережу»,
В якій відпускають доларові маги
В пляшках і на блюдах «культурні розваги».
Прямую підряд до кількох ресторацій.
Гудуть над шибками млинки вентиляцій.
«Заходьте розважитись!» —

кличуть реклами.

У залах задушних сидять за столами
(Напевно, за принципом «демократії»)
Дівчата з коледжів і п'яні повії,

Хлюсти з пістолетами, в галстуках модних,
А поруч так звані «синки благородних».
Один з тих синків, перепившись віскі,
Схилився і припав до плеча гімназистки:
Погладжує ручками сукню добрячу
І слуха із сцени нову «Кукарачу».
Кружляють сп'янілі, задихані пари...
А каса — гребе, набиває долари.

— Ол райт! — Чути голос хазяїна-мага.—
Ол райт! — Він чудово розпродав «розваги»!
Я знаю (бо пильно і вдумливо стежу),
Для чого ввели цю «культурну мережу» —
Разом із метою грабунку, наживи
Є друга мета, є «державні мотиви»:
Не дати цій молоді жодної миті
Задуматись, що воно діється в світі,
Глушити напоями й джазами в неї
Усякі думки про дерзання, ідеї,
Не дати їй правди пізнати життєвої —
Ось цілі культури тії грошової.

...Над площами радіо трубить з годину:
«Купуйте, панове, жувальну резину!»
А я собі йду з олівцем у правиці
Відвідувать їхні книжкові крамниці.
В яку не заглянь — на полицях, на лавах
Ті ж самі «новинки» у модних оправках.
З обкладинок сірих, обгорнутих шовком,
Про смерть і про жахи кричать заголовки.
Одна має назву: «Усім нам — могила»,
Друга — «Ох, нащо мене мама зродила!»,
На третій... оскалений череп. І злотом
Відтиснено літери: «Смерть над болотом».

Яку із книжок не візьму, не розгорну,
Читаю страшну писанину ту чорну:
«Над людством нависли часи лихоліття!...»
Зневір'я... Байдужість... І знову страхиття...
Поклявшись реакції чорній на вірність,
Писаки брудні пропагують покірність.
Служіть, мовляв, тихо і смирно магнатам
Та дякуйте богу й Сполученим Штатам...
Про атомну бомбу написано гори,
У ній лиш шукають рятунку, опори.
Цю тему писаки жують, мов шакали.
«Розклали,— кричать,— наші атом розклали!»
Ще більш мене впевнив цей атомний галас
У тім, що Америка... справді розклалась.
На другій полиці побачив брошури:
«Вражіння» якоїсь продажноі шкури,
Що якось до нас приїздила у гості,
Пила в нас і їла, а потім зі злості,
Продавши за гроші всю жовч і всю піну,
Брехала, як моська, на нашу країну.
Причину брехні тої легко вгадати:
Не факти життя узялась оглядати,
А вираз обличчя хазяїна свого,
Що держить за гичку мішка грошового.
Жбурнув їм з презирством брудну ту
брошуру.

...На цьому й скінчив оглядять їх «культуру».

Скінчив, бо, як кажуть, усе було ясно:
Побачив, що робиться гласно й негласно.
...Виходжу за місто, відчувши утому.
Скоріше б летіти! Скоріше б додому!
До рідного міста, до рідного краю,
Бо краще од нього я в світі не знаю.

СЕР МАКІТРА

Мчав Будьонний дужче вітру,
Брав на Збручі переправу!
...І петлюрівця Макітру
Занесло аж у Варшаву.

Довго там тинявсь він п'яним,
Все пророчив: «Будуть зміни!»
І хвалився варшав'янам:
— Я єсть гетьман України!

Проти нас шпиком заклятим
Перед паном шкірив кутні.
Роки йшли... В тридцять дев'ятім —
Стались зміни незабутні!

Військо волі, військо слави
Несло правду на Карпати,
Щоб з недолі і безправ'я
Українців визволяти.

Прапори вгорі палали...
В ті осінні світлі ранки
Нас до серця пригортали
Галичани й галичанки.

Мчало військо дужче вітру
Понад Саном, по Волині...
І від страху пан Макітра
Опинився у Берліні.

Слав прокляття українцям,
Знов пророчив: «Будуть зміни!»
І хвалився уже берлінцям:
— Я єсть гетьман України!

...В час війни, коли земля вся
Протистала чорній силі,—
Гер Макітра в Київ гнався
На гестапівській кобилі.

На догоду Коху-кату
Бив людей, чинив руїни.
— Сторонись! — кричав пихато.—
Іде гетьман України!

Але гетьман не доїхав...
Бо фашистську чорну силу
Закрутив смертельний вихор:
Били з фронту, били з тилу!..

Скоро «гетьмана без трону»
(Не зійшли ще й гулі з лоба!)
Нарекли в англійській зоні
«Переміщена особа»!

Залатав штани він ззаду,
Одягнув уже циліндра...
Й поволікся на пораду
Прямо в Лондон сер Макітра.

А в тім Лондоні, їй-право,
Де не ткнисть — усе тумани.
Там самі... «морську державу»
Продають свої «гетьмани»!

Все пронюхав достеменно:
В кого атом, в кого бази
(З Бі-Бі-Сі на нас скажено,
Кажуть, гавкнув зо три рази).

І поніс він пику биту,
Повен люті, жовчі й піни,
На поклін до Уолл-стріту,
Битий «гетьман України».

...Дяді Сему за долари
Служить вірно волоцюга,
Тягне рвані «шаровари»
Та белькоче, мов папуга:

— Я тримаю ніс по вітру.
Й це багато означає!
Бо мене вже... «сер Макітра»
Сам Рокфеллер величає!

Знов найнявся шпигувати...
Обтира притонів стіни...
І кричить на цілі Штати:
— Я єсть гетьман України!

...Ким він здохне, я не знаю,
Чи то «сером», чи то «паном»,
Тільки знаю, утверждаю:
Здохне він за океаном!

В ХВІСТ І В ГРИВУ...

Напочатку про коня, а тоді про рака.
Гарцював на тім коні не один «вояка».
Не з одним врагом на нас

біг чорнокопитий,
Битий нами кінь війни,
скрізь і завжди битий!

Лиш пустили шкереберть ми царя Миколку,
Як полізли на коня (на хребет, на холку)
Пан Денікін і Қолчак, інші посіпаки,
Зверху Черчілль, а за ним — повалили раки.
Є ж бо приказка така

(всі ми згодні з нею!):
Куди кінь із копитом —
туди й рак з клішнею.
Довгі клішні в галунах... В'ються
аксельбанти...

Захропів скажений кінь чорної Антанти!..
...Та «воякам» не вдалось
блиснути парадом.

Незабаром кінь спіткнувсь,
став вертіти задом.

Не до жиру тут йому! Бути б тільки живу!
Бо спереду і з боків — б'ють у хвіст
і в гриву.

Дременули верхівці навперейми «в драпі»,
Тільки вже не на коні — на побитій шкапі.
...Де вони, ті паничі, ті «вояки»-франти,

Що мостились на коня чорної Антанти?
Ті в землі, а тих в Дніпрі

з'їла риба хижа...

Решту шкапа потягла — десь аж до Парижа.
Дотягла та й провела всіх на вовчі тропи.
І пустила «на підкорм» в кабачки Європи...
А сама поволоклась прямо до Берліна.

Час ішов...

І знов хвоста підняла шкапина.

Сам же Гітлер годував і возився з нею.

Биті ребра полатав, підкував бронєю...

Знов зафиркав кінь війни! Лютний,

пишнохвостий...

Сів на нього людоджер і гукнув: «Нах остен!»

На радянський вільний край

кинувся в атаки,

А слідом за тим конем — поповзли і раки...

Є ж бо приказка така

(всі ми згодні з нею!):

Куди кінь із копитом —

туди й рак з клішнею.

Вдерся кінь той у броні

на радянську ниву...

І пішли на нього ми — бити в хвіст

і в гриву:

З грізних танків, літаків,

із гармат уральських,

З мінометів огневих,

з кораблів гігантських,

Бити, доки не впаде, не подохне доки!

Під Москвою ми йому обчухрали боки.

На приволзьких берегах

в грізнім бойовиську

Посікли ми на шматки гадину фашистську.

Тут з ретивого коня вийшла... знову шкапа.
Застогнала й «нах» назад —

різонула «драпа».
Не до жиру шкапі, ні! Бути б тільки живу!
Б'ють «катюші» звідусіль,
б'ють у хвіст і в гриву.
Б'є гарматна, грозова, неблаганна сила.

...Бігла шкапа у Берлін —

Й раків розгубила.

Замість «гох» і замість «гут» —

в смертнім одубінні —

Фюрер вигукнув «капут!» у тому ж Берліні!

...А розбиту шкапу ту, що чекала скону,

Черчілль тихо перетяг у англійську зону.

Кілька раз зробив масаж,

дав їй валер'янки,

На зарядку став водить у туманні ранки.

Після цього в порт одвів, побажав брикати...

І відправив на курорт у відомі Штати.

Стріли шкапу, як рідню,

як «спасіння світу»,

(Не трудящі, звісно, ні!)

«боси» з Уолл-стріту:

— Як тебе нам не глядять!

Це ж свята робота!

Ти ж дала нам заробить міліарди злота!..—

Підкормили, підвели... І давай шкапині

Биту шкіру знов латать: на боках, на спині.

Щоб тримала вгору хвіст (на ознаку сили!) —

Бомбу атомну — де слід — спеці пригвинтили.

І, мабуть, чи не для проб тої підготовки

Стали шкапу ту водить вже й... на тренівки.

...Марно фиркає в наш бік та заморська

шкапа,

Нам своє творить і жить! Йй — давати
«драпа».
Нам своє: кріпити мир, славить труд піснями!
Подивіться навкруги — скільки друзів з нами!
Били шап ми всіх порід: Гітлера й Петлюру,
А полізе ще якась, теж облупим шкуру.
Бити будемо її
з усього пориву —
Бить, як били ми завжди!
Бити в хвіст і в гриву!

1950

БІЙ У НЬЮ-ЙОРКСЬКІЙ РЕСТОРАЦІЇ

У Нью-Йорку цими днями,
В ресторації одній,
Все летіло вверх ногами,
Клекотав запеклий бій!
Той лупив сусіда в пику,
Той за чуба тяг когось...
Хоч спочатку
Все без крику
В повній згоді почалось.
За наказом дяді Сема,
З різних штатів та округ
Там зібралися нікчеми,
Купки битих волоцюг —
Тих, що пнулись Україну
Від Росії одвернуть,
Тих, що в Сема службу псину
За доларики несуть:
Сер Макітра, гер Бандера,
Містер Бульба, пан Очкур —
Всяка, бий її холера,
Погань проклятих петлюр.
Кожен смачно гриз конину,
А з підмостків раз у раз
Про «соборну» Україну
Підвивав їм п'яний джаз.
А як танець буги-вуги
Гаркнув джаз, як дикий звір,
Замість танцю волоцюги
Почали шалений спір:

Як і завжди, як і всюди,
Стали гризтись всі підряд —
Хто, мов, «гетьманом» з них буде,
Якщо «вернуться назад»?
— Я! — кричав Очкур і злився.—
Мій там сад коло Дніпра!..—
Тут Макітра, мов сказився,
Трісь у писок Очкура!
— Цить,— гукнув,— потворо хитра!
Я там бивсь і ледь не вмер!
Гетьман я, Панько Макітра!
Так я звусь і в Фе-Бе-еР!..
— Ви куди гнете, падлюки?! —
Скрикнув Бульба... І в ту мить
Хапонує стільця у руки
Та й давай обох лупить: —
В мене рани й дотепера,
Ледь живий я звідти втік!..
— Гетьман я! — скипів Бандера
І... виделку Бульбі в бік!
Почалось таке місиво,
Що і чорт не розбере:
Той на Бульбу лиє пиво,
Той з трубою в битву пре!
Містер з гером, сер із паном
Ухопились за чуби;
Той стільцем, той барабаном
Б'є, аж скиглить від злоби;
Той он зброю взяв «холодну»,
Рветься з флангу вбити клин!..
Той, як «бомбу водородну»,
В Очкура пустив графин!
— Гетьман я, головорізи! —
Хтось вищав із-під стола...
Той біжить, той рачки лізе,

Брязкіт, гуркіт...
Битва йшла!
Гвалт і шум в нічну годину
Довго чувся навкруги.
Так «ділили» Україну
Наші люті вороги!
Кажуть, бій тривав до ранку,
Доки час прийшов іти
У притони і в охранку —
Давню службу їм нести.
Знов латають сер із паном —
Той штани, той кобеняк...
Відлупцьованим «гетьманам»
Ми рішуче кажем так:
— Хоч ви як в оскаженінні
Рвіть чуби, знімайте крик,—
На Радянській Україні
Не бувати вам повік!

1955

БРЕХОПСИ

То не в джунглях дикі звірі,
То, продавши голоси,
Виють, скиглять у ефірі
Уолл-стріту брехопси.

Дяді Сему на догоду
(Скаламутивши ефір)
Люто виють на Свободу,
Демократію і Мир.

Чим сильніше люди щирі
Прагнуть мирного життя,
Тим скаженіше в ефірі
Брехопсів отих виття.

Понад сушею і морем
Не вгаває гавкіт, щем,
Бо відомо: псиним хором
Диригує дядя Сем!

Шарпоне він лиш за шворку,
Й ту ж секунду — до небес —
На народ наш із Нью-Йорку
В мікрофон завие пес.

Кине псам тим (що в довір'ї!)
Сем конини-ковбаси —
І над світом у ефірі
Ще лютіш завують пси.

...Хазяям їх знати б треба,
Є в нас приказка стара:
Коли виють пси у небо —
Значить, виють не з добра!

1957

ПОСЛАННЯ ПАЛЮ З УОЛЛ-СТРІТУ

Кажуть, вранці ви молитесь богу,
Вп'явши очі свої в небеса.
Тричі лобом б'єте об підлогу,
Щоб дійшли до отця словеса.

«Вболівав я за мир цілу нічку,
О всевишній! Всім серцем я твій!..»
Тихо ліпите богові свічку
І... гукаєте
Чорта
Мерщій:

«Не зважать! Ні на плач, ні на сльози...»
Чорт — навияжку: «Єсть, не зважать!..»
І летять за моря бомбовози,
Кораблі смертоносні спішать.

І немає миліш вам роботи,
Як щоночі лічить до зорі:
Скільки скинули бомб вертольоти
На лікарні, на хижки старі!

Чим страшніш валить дим з тої «зони»,
Тим палкіший ваш вигук: «Краса!!!»
...Вранці знову б'єте ви поклони,
Вп'явши очі у ті ж небеса.

Знову молитесь: «Боже великий!
Я смирняга. Довір мені світ...»
Боголюб ви чи Янус дволикий —
Світ на це уже має одвіт!

Хто воістину прагне до миру,
Той з найдальшим сусідом як брат,
Той в державу чужу і в квартиру
Не полізе, як лютий пірат!

Ну а ви? За моря-океани
На розбій подались, на грабіж.
Через те воно, Янусе-пане,
І тріщить ваш дешевий престиж!

Через те — не покора,
А битви
Стріли гнівом палаючим вас!
Не допоможуть ні ранні молитви,
Ні поклони! Не той тепер час.

В доказ тому — на спаленій суші
Під хрестами лежать землячки.
Ні молитви у вас за їх душі
Й навіть лою шкода на свічки!

Полягли, як поріддя погане,
У чужім і далекім дворі...
Ще довгенько вас, Янусе-пане,
Проклинатимуть їх матері!

І якщо на якійсь асамблеї
Будуть названі точно
І всі:
Душогуби, кати, фарисеї
(А назвіть їх уже на часі!),—

То, я певен, до чорного ряду
Винуватців смертей і руїн
Вас поставлять не десь там позаду,
А запишуть як номер один!

ПОСЛАННЯ ЗА ОКЕАН

«Нема зараз на Україні са-
тири й гумору, що підні-
мали б корінні соціальні
теми»,— балабонять всякі за-
океанські панки та їхні під-
бріхувачі.

Відомо, у кого те в моді:
Крізь пліт просуватись бочком
І ритись в сусідськiм горoді
(Покіль не потягнуть дрючком!).

Такі й гавкуни, зрозуміло.

Отож

І питання до них:

— Яке ваше бісове діло

До наших журналів і книг?

Що треба для рідного дому,
Те й робим, як рід наш увесь! —
І знов же: — А ви тут при чому,
Чого не в своє сується?

Дратує вас давня сверблячка?

Чи лізете з шкури усі,

Щоб збільшилась пайка-подачка

На службі в мадам Бі-Бі-Сі?

Сховавшись у закутки дальні,

Забули, панове, одно:

Оті «корінні соціальні»

Ми вже розв'язали давно.

Тоді, коли вражі навали

Тікали в синцях за кордон,

Тоді, як ми й вас лупцювали

(Згадайте свій «драп-марафон!»).

Нешадна, правдива і щира,
За діло народне боець —
Така вона, наша сатира!..
А сниться вам
Інший «взірець».

Плекаючи помисли вовчі,
Ви хижо і старанно в ній
Шукаєте піни і жовчі,
Щоб кожен рядочок був змії!

Ум'явши беконовий кусень,
Ви ще вдаєтесь до порад:
Щоб ми, замість нищити гусінь,
Рубали і нищили сад!

Вам видиться тая сатира,
В якої (тут помисли ті ж!)
Була б під полою сокира
Чи то під сорочкою ніж.

Таку б вам поживу на зуби —
Ото смакували б гуртом...
Тоді компліментів, мабуть би,
З'явився цілісінький том.

Сюди вона,
Заокеанська
Балачка-сверблячка, веде...
Не діждетесь! В кодло поганське
Сатира не йшла і не йде!

Дзвенить її сміх над полями,
В цехах, мов ті іскри, сія...
То з нею сміється над вами
В труді Україна моя!

ЗМІСТ

Здоровше з гумором
живеться 5

З ЖИТЕЙСЬКОГО ПОЛЯ

Ото такі у нас діла!	9
Привіт Пасиселам!	12
Космічна усмішка	13
Шпонька	14
«Фігура»	17
«Я відсталий!..»	19
Модернізована Фроська	22
Доброта, але не та	24
Викрутився	26
Мій сундучок	29
Сімейна асамблея	31
«Це не стосується мене!»	34
Балакун	37
Хто ж викохав їх?	39
Консультація	42
Прошу слова! (З виступу трудівника ферми)	44
Україна косить хліб	47
На Хрещатику	49
«Самеїд»	51
Інтерв'ю в магазині	54
Заява бабусі Федоту Зозулі (Розповідь пенсіонерки)	56
На пляжах, курортах... (Кримські нотатки)	59
Торбохвати	62
«Яків Павлович сказали»	65
Дездемона	68
Сковорідка	70
Пісня-жарт	74
Батькова порада	76

БАТЬКИ І ДІТИ

- Батьки і діти 79
«Баришня» з гітарою 82
Ой ти, Галю!.. 85
Бабуся 89
Синок-математик (*За народним жартом*) 92
Про пережитки 94
Мати шиють, тато порять... 95
Дочка і невістка (*З народних джерел*) 96
І така була любов 99
Вулична фальш 102
Дешеві поцілунки 104
Хоч ще мале, але... 106
Льока 108
Кузьма 110
«Мальчик» 112
Біографічне 114
Розповідь Наташі 116
Тривожний дзвінок 118
Ознаки літа 119
«Симпозіум» 122
Оженився старичок... 124
Пухова хустка 126
«Мене нема!..» 129
Розлука баби і внука 131
Проводжають в армію Петра 134
Ви зайшли у ресторан... 136
Мамина хата 139
Женишок 142
Жде комунізму Явтух... 144

НЕ ГОВОРИ, ЩО ТИ ПОЕТ

- Не говори, що ти поет 149
Курило-Кадильський 151
Тільки й світла, що в вікні... 154
Лист малої Оксани до тьоті поетеси 157
Обойма 159
Про деяких туристів 161
Зростив їх народ 163
Рідна сторона 167
Становище критика (*Жарт*) 169
Подарунок (*Жарт*) 170

Про живого класика	171
Автомодерніст (Жарт)	172
Кінокомедія	174
Під дверима редактора товстого журналу (Нехай буде казка — будь ласка)	177
На абстрактній кобилі	179
Спогад	182
Відповідаю вам, колего!	185
Кололітературний тип!	187
Про скромність та безсоромність	188
В житті — як на довгій ниві	190
Він дбав про всіх	193
Назустріч штормам і вітрам	194
В краю, де зірка на копрі...	196
«Друзі»	198
Панас без прикрас	199
У нарядній (Жарт)	202
Матюша	203
Люблю наш край	204
Готов почати все спочатку...	206
Льодовий концерт (Розповідь артиста)	207
Літературний працівник (Поема)	209
Про Андрія Сову	217
Побратими	219
І таке буває	221
Непрошений гість	222
Репліка (з приводу дискусії в «Літературній Україні»)	224

ЧУДО В ЧЕРЕВИКУ
(З віршів для дітей)

Чудо в черевіку	227
Мандрівка Діда Мороза	229
Наші мами	234
Пастушок	236
Бабуся і внучка	240
Написав листа Панас	243
Ледар-брехунець	245
«Хвостаті комети»	247
Вовина хвороба	249
Як малий Федько бився з великим цапом	251

Про Іринку 255
У бабусинім буфеті 257
Два кроки 258

З НАРОДНИХ ДЖЕРЕЛ

Йшов автобус на Полтаву 261
На зупинці (З народних жартів) 262
Нагадала 263
Ячмінь 264
Верблюди 265
«Алкоголь — наша біда!» 266
В Одесі на Привозі (З народних жартів) 267
Дозасідався 268
Дідове горе 269
Побазарували 270
На морі Київським 271
Нічний дзвінок 272
Пояснив 273
Хвальки 274

УСМІШКИ ДРУЗІВ

З російської

Сергій Швецов

Історія віршороба 277
Літературний парадокс 277
Ювілейник 277
Критик-вегетаріанець 278
«Новатор» 278
Перед картиною одного абстракціоніста 278
Страждання молодого автора 278
Критик Кудивітер 279
Турне Овдія Пустоцьвіта 279
Індик, Півень і Соловей (Байка) 279
Пенсійна лірика 280
Самовпевнений літпівничок 281

З білоруської

Володимир Корбан

Протокол 282
Цяцьки 283
Знюхалися 284

- «Шахтар» 285
Вертлявий Тхір 286
 Едуард Волосевич
Тля 288
 Нил Гілевич
Як я просився на машину 290
 З таджицької
 Наїмджон Назірі
Друзі 295
Шанувальник 296
 Сухайлі Джавхарі-заде
«Все облиш і гостей розважай» 297
 Абдусалом Дехоті
Четвероногий і двоногий 298
 З табасаранської
 Казіахмед Рамазанов
Два хом'яки 300
 З лакської
 Юсуп, Каппалаєв
Друже, не вір... 302
НА БРОДВЕІ
На Бродвеї (*Малюнки з натури*) 305
Гарбуз 309
Подорож «Перця» 315
Сер Макітра 323
В хвіст і в гриву... 326
Бій у нью-йоркській ресторації 330
Брехопси 333
Послання палію з Уолл-стріту 335
Послання за океан 337

СТЕПАН ИВАНОВИЧ
ОЛЕЙНИК

Сочинення в чотирьох томах

Том третій

Издательство «Дніпро»

(На українском языке)

Редактор *С. І. Шевцова*

Художник *Д. Д. Грибов*

Художній редактор *В. С. Мітченко*

Технічний редактор *Б. С. Грінберг*

Коректор *Т. В. Грузинська*

ІБ № 621

Здано на виробництво 19.12.77.

Підписано до друку 30.06.78.

БФ 33006.

Формат 70×90^{1/32}. Папір № 1.

Гарнітура літературна.

Друк високий. Умовн. друк. арк. 12,578.

Обліково-видавн. арк. 10,444.

Тираж 40 000.

Замовл. 8-15.

Ціна 1 крб. 20 к.

Видавництво «Дніпро»,

252601, Київ-МСП, Володимирська, 42.

Харківська книжкова фабрика

ім. М. В. Фрунзе

республіканського виробничого

об'єднання «Поліграфкнига»,

310057, Харків,

Донець-Захаржевська, 6/8.

